

Посібник із вивчення Біблії в Суботній школі  
(квітень, травень, червень 2022 року)

**На початку... Книга Буття**

*Жак Дюкан*

**ЗМІСТ**

|                                                     |     |
|-----------------------------------------------------|-----|
| Вступ .....                                         | 2   |
| Урок 1. 26 березня – 1 квітня. Творіння .....       | 4   |
| Урок 2. 2–8 квітня. Гріхопадіння .....              | 15  |
| Урок 3. 9–15 квітня. Каїн і його спадщина .....     | 24  |
| Урок 4. 16–22 квітня. Потоп .....                   | 33  |
| Урок 5. 23–29 квітня. Усі народи і Вавилон .....    | 42  |
| Урок 6. 30 квітня – 6 травня. Коріння Авраама ..... | 52  |
| Урок 7. 7–13 травня. Завіт з Авраамом .....         | 62  |
| Урок 8. 14–20 травня. Обітниця .....                | 72  |
| Урок 9. 21–27 травня. Яків-обманщик .....           | 82  |
| Урок 10. 28 травня – 3 червня. Яків-Ізраїль .....   | 92  |
| Урок 11. 4–10 червня. «Повелитель снів» .....       | 101 |
| Урок 12. 11–17 червня. Йосип, принц Єгипту .....    | 110 |
| Урок 13. 18–24 червня. Ізраїль у Єгипті .....       | 119 |

## КНИГА ПОЧАТКУ

Книга Буття розповідає про Ісуса – нашого Творця, Вседержителя і Викупителя. Апостол Іван, зосереджуючи увагу на тексті Буття, розповіді про створення світу, написаній Мойсеєм за півтора тисячоліття до нової ери, указує на Ісуса:

«На початку було Слово, і Слово було в Бога, і Слово було Бог. Воно на початку було в Бога. Все через Нього постало, і без Нього не постало нічого з того, що постало. У Ньому було життя, – і життя було Світлом людей» (Івана 1:1–4).

Про що повідомляє Іван? «На початку» все, що було створене, усе, чого колись не було, виникло завдяки Ісусові. Усе творіння – від галактик, що стрімко рухаються в космічному просторі в яскравому світлі вогнів, до філігранної ДНК, дивовижно вплетеної в клітину, і квантових хвиль – усе це створив і підтримує Ісус. Книга Буття – перша розповідь у Святому Письмі як про це творіння, так і про його викуплення. Тут міститься єдиний у світі «офіційний» звіт про наше походження.

Грецьке слово *гéнезис* означає «початок» і походить від єврейського *берешіт*, «на початку», – першого слова книги Буття, а отже, і першого слова усієї Біблії! Буття дає нам основу, на яку спираються всі наступні Писання. Оскільки книга Буття – перша й основна для решти інших, вона є однією з найбільш цитованих або згадуваних книг в інших Писаннях. Буття важливе, оскільки більше за будь-який інший твір допомагає нам зрозуміти, хто ми такі як людські істоти. Ця істина особливо значуща сьогодні, коли нас, людей, вважають не більш ніж випадковістю, випадковими творіннями суто матеріалістичного Всесвіту. Чи, як висловився один фізик, ми, люди, є «організованим порохом» (що певною мірою правильно, хоч, на його думку, організували його «сліпі» закони природи!). Проте Буття відкриває нам

наше справжнє походження: ми істоти з визначеною метою й досконало створені за образом Божим у досконалому світі. Буття також пояснює гріхопадіння, тобто чому наш світ більше не досконалий і чому ми, люди, теж не досконалі. Проте ця книга втішає нас Божою обітницею спасіння у світі, який не дає нам нічого, окрім страждань і смерті.

Буття вражає своїми драматичними історіями про чудеса (творіння, дивовижні народження, веселка) і суди (потоп, Содом і Гомора), що свідчать про святу присутність і втручання Бога. Крім того, ця книга містить зворушливі історії про любов (Яків і Рахіль), ненависть (Яків і Ісав), народження (Ісак, Яків, сини Якова), смерть (Сарра, Рахіль, Яків, Йосип), убивства (Каїн, Симеон і Левій) і прощення (Ісав і Яків, Йосип і його брати). Буття також містить уроки з етики (Каїн, Вавилон), віри (Авраам, Яків), надії й обітниці про викуплення (мідний змій, Обітована земля).

Упродовж кварталу ми не лише читатимемо й досліджуватимемо книгу Буття, але й насолоджуватимемося її прекрасними історіями й більше дізнаватимемося про те, як краще ходити з Господом творіння, Богом Авраама, Ісака і Якова.

Утім, географічні пересування в цій книзі – з Едену до Вавилону, Обітованої землі, Єгипту й далі до перспективи Обітованої землі – нагадують нам про наші поневіряння, плекаючи нашу надію на справжню Обітовану землю, на Нове Небо й Нову Землю. Простеживши за різними героями книги Буття, ми виявимо: незалежно від того, наскільки відрізняються час, місце, культура й обставини, здебільшого історії про них – це історії про нас.

*Жак Б. Дюкан, доктор богослов'я, почесний професор єврейської мови й екзегези Старого Завіту в Теологічній семінарії АСД, Університет Ендрюса.*

**ТВОРІННЯ**

**Біблійні тексти для дослідження:**

**Псал. 100:1–3; Бут. 1, 2; Вих. 20:8–11;**

**40:33; Матв. 25:14–30; 19:7–9.**

**Пам'ятний вірш:**

**«На початку Бог створив Небо та землю» (Бут. 1:1).**

Книга Буття, а отже, уся Біблія починається з опису Божих дій творіння. Цей факт дуже важливий, оскільки означає, що створення Землі знаменує початок людської й біблійної історії. Ця істина також указує на те, що розповідь про творіння, викладена в книзі Буття, має таку ж історичну достовірність, як і інші події людської й біблійної історії.

Два тексти про творіння в Бут. 1, 2 містять уроки щодо Бога й людства. Вивчивши урок цього тижня, ми краще зрозуміємо глибоке значення сьомого дня – суботи. Ми розмірковуватимемо про створення Богом із пороку земного людей за Його образом, а також про призначення дерева пізнання добра і зла, його зв'язок із деревом життя.

Найважливіший урок біблійних історій про початок – урок про благодать. Наше існування – виключно акт благодаті. Бог створив небеса і Землю, коли людей ще не було. Як і наше створення, викуплення – дар від Бога. І наскільки важливим є факт, що обидві концепції, створення і викуплення, містяться в заповіді про сьомий день, суботу!

**Прочитайте Псал. 100:1–3. Яка відповідь людини Богу-Творцю і чому?**

У Бут. 1 міститься перша вістка розповіді про творіння – вістка про Бога. Ми простежуємо це в тексті: «На початку Бог створив» (Бут. 1:1). У першому рядку тексту слово «Бог» розміщене в середині й виділяється найсильнішим наголосом у єврейському традиційному літургійному співі, щоб підкреслити особливу роль Бога. Отже, розповідь про створення розпочинається з акценту на Богові, Авторі творіння.

Фактично книга Буття розпочинається з двох різних розповідей про Бога-Творця. У першій розповіді (Бут. 1:1–2:4) Він представлений як нескінченно далекий від людей, трансцендентний Бог, *Елогім*, ім'я Якого свідчить про Його верховенство. Ім'я *Елогім* означає перевагу і міць, а використання множини цього імені виражає ідею величчя й трансцендентності.

У другій розповіді про творіння (Бут. 2:4–25) Бог представлений як близький і особистий, іманентний Бог *ЯГВЕ*, ім'я Котрого, на думку багатьох, означає близькість і взаємини. Отже, загалом текст розповіді про творіння є непрямым закликом поклонятися Богу: по-перше, усвідомлювати безмежну велич і владу Бога й водночас визнавати нашу залежність від Нього, адже Він створив нас, «і Його ми» (Псал. 100:3). Ось чому багато псалмів часто пов'язують поклоніння із творінням (див. Псал. 95:1–6; 139:13, 14; пор. з Об'явл. 14:7).

Ці дві розповіді про Бога – з одного боку, величного й могутнього, а з іншого – близького, Котрий любить нас і спілкується з нами, – містять важливу думку про те, як ми

повинні наближатися до Нього в поклонінні. Трепет і благоговіння супроводжуються радістю й упевненістю в близькості Господа, у Його прощенні та любові (див. Псал. 2:11). Навіть послідовність згаданих двох розповідей про Бога істотно важлива: переживання близькості Бога й таємності Його присутності виникає за усвідомленням Його величі. Лише усвідомивши велич Господа, ми можемо оцінити Його благодать і з трепетом насолоджуватися Його чудовою, сповненою любові присутністю в нашому житті.

**Подумайте про безмежну силу Бога, Котрий підтримує Всесвіт і до того ж може бути таким близьким до кожного з нас. Чому ця дивовижна істина така важлива для нас?**

## ТВОРІННЯ

Понеділок, 28 березня

**Прочитайте Бут. 1:4, 10, 12, 18, 21, 25, 31; 2:1–3. Яке значення має повторення слів «добре воно» в першій розповіді про творіння? Який урок міститься наприкінці цієї розповіді про творіння (Бут. 2:1–3)?**

На кожному етапі розповіді про творіння Бог оцінює Свою роботу як *тов*, «добре». Зазвичай читачі розуміють: цей прикметник означає, що Божі дії щодо творіння були успішними й що висловлювання Господа: «добре воно» означає: «усе вдалося». Світло освітлювало (Бут. 1:4), рослини приносили

плоди (вірш 12) і т. ін.

Однак єврейське слово *тов* указувало на щось більше, ніж ефективність життєдіяльності. Воно також використовується в Біблії для вираження естетичної оцінки чогось прекрасного (Бут. 24:16). Крім того, це слово вживається як протиставлення злу (Бут. 2:9), що асоціюється зі смертю (Бут. 2:17).

Фраза «добре воно» означає, що творіння бездоганно функціонувало, було прекрасним і досконалим, у ньому не було зла. Світ ще не був подібний до нашого світу, який постраждав від гріха й смерті, – ось ідея, виражена у вступі до другої розповіді про творіння (див. Бут. 2:5).

Такий опис процесу творіння радикально суперечить теоріям еволюції, догмою яких є твердження: унаслідок низки випадкових подій світ формувався поступово, від найнижчого стану і аж до найвищого.

Навпаки, біблійний автор стверджує, що Бог створив світ із наміром і раптово (Бут. 1:1). У ньому не було нічого випадкового або ненавмисного. Світ виник не сам собою, а лише внаслідок волі Бога та Його слова (Бут. 1:3). Дієслово *бара*, «творити», перекладене в Бут. 1 як «створив» – «на початку Бог створив Небо та землю», – з'являється лише в поєднанні з певним суб'єктом – Богом й означає раптовість: *Бог сказав, і сталося так*.

Текст розповіді про творіння повідомляє нам, що тоді Бог «усе... вчинив» (Бут. 1:31), і, на думку Самого Творця, усе створене було визнане вельми добрим. У Бут. 1:1 сказано про саму подію – створення Неба і Землі; а в Бут. 2:1 оголошено, що ця подія завершилася. І все це було створено, зокрема й суботу, за сім днів.

**Чому ідея про мільярди років еволюції повністю анулює історію творіння в книзі Буття? Чому ці два погляди абсолютно несумісні?**

**СУБОТА**

**Вівторок, 29 березня**

**Прочитайте Бут. 2:2, 3 і Вих. 20:8–11. Чому сьомий день, субота, пов'язаний із творінням? Як цей зв'язок впливає на наше дотримання суботи?**

Саме тому, що Бог завершив («скінчив», Бут. 2:2) Свій процес творіння, Він заснував суботу. Отже, святкуючи суботу, ми засвідчуємо нашу віру в те, що Бог завершив тоді Свою працю й оцінив її як «вельми добре». Дотримуватися суботи – це означає об'єднатися з Богом у визнанні цінності й краси Його створінь. Ми можемо відпочивати від наших справ так само, як Бог відпочивав від Своїх. Дотримуватися суботи – це сказати «так»

Божому творінню, що «вельми добре» та містить і наші фізичні тіла. Усупереч деяким стародавнім (і сучасним) віруванням, ніщо у Святому Письмі, Старому чи Новому Завіті, не принижує тіло як зло. Це вчення язичницьке, а не біблійне. Навпаки, ті, хто дотримується суботи, вдячні за Боже творіння, зокрема за їхнє тіло, саме тому вони можуть насолоджуватися творінням і піклуються про нього.

Субота, що знаменує собою перше «завершення» в історії людства, також є ознакою надії для людства, котре страждає, і світу, що стогне. Цікаво, що вислів «закінчив... роботу», перекладений у Бут. 2:2 як «скінчив... працю», знову з'являється після завершення будівництва святилища («закінчив... справи», Вих. 40:33 (сучасний переклад)) і храму Соломона («покінчив... роботу», «покінчена праця», 1 Цар. 7:40, 51) – ось обидва місця, де був викладений урок Євангелія і спасіння.

Після гріхопадіння субота наприкінці тижня вказує на чудо спасіння, яке відбудеться тільки через чудо нового творіння (див. Ісаї 65:17; Об'явл. 21:1). Субота – ознака в кінці нашого

«людського тижня», що стражданням і випробуванням цього світу також прийде кінець.

Ось чому Ісус оздоровлював хворих і в суботу (див. Луки 13:13–16). Усупереч усіляким традиціям, яких



дотримувалися юдейські релігійні лідери, Ісус, зцілюючи в суботу, указав ізраїльському народу і нам на той час, коли будь-якому болю, усім стражданням і смерті буде покладено край, що є остаточним завершенням процесу спасіння. Отже, кожна субота вказує нам на надію викуплення.

**Відпочиваючи суботнього дня, як ми знаходимо спокій і спасіння, котрі маємо тепер в Ісусі та які врешті-решт здійсняться при створенні Нового Неба і Нової Землі?**

## **СТВОРЕННЯ ЛЮДСТВА**

**Середа, 30 березня**

**Створення людей – остання Божа дія в розповіді Буття. Люди – кульмінація всього земного творіння, мета, для якої була створена Земля.**

**Прочитайте Бут. 1:26–29; 2:7. Який зв'язок між цими двома різними варіантами розповіді про створення людства?**

Бог створив людей на Свій образ – це одне з найбільш сміливих тверджень Біблії. Тільки люди були створені за образом Бога. Хоча «вчинив Бог земну звірину за родом її» (Бут. 1:25), «Бог на *Свій* образ людину створив» (Бут. 1:27; курсив автора). Деякі коментатори обмежують цю формулу духовною природою людей, яку інтерпретують так: «образ Бога» окреслює лише адміністративну функцію представлення Бога або духовну функцію взаємин з Богом чи одне з одним. Хоч ці уявлення частково правильні, однак вони не враховують важливої фізичної реальності цього творіння. Справді, два слова «образ» і «подоба», що описують процес у Бут. 1:26, містять обидва виміри. Якщо єврейське слово *цел'ем*, «образ», стосується конкретної форми фізичного тіла, то слово *дему'т*, «подоба», стосується

особистісних якостей, які можна порівняти з Божественною Особистістю.

Отже, єврейське поняття «образ Бога» необхідно розуміти у світлі біблійного вчення про цілісність людської природи. Святе Письмо стверджує, що люди (чоловіки і жінки) були створені за образом Бога як фізично, так і духовно. Еллен Уайт зазначає: «Коли Адам вийшов із рук Творця, його фізична, розумова й духовна природа мала подобу його Митця» (Виховання та освіта. С. 15).

Фактично це розуміння цілісного «образу Божого», що має зовнішню схожість, знову підтверджується в іншій розповіді про творіння. Там сказано: «...Стала людина живою душею» (Бут. 2:7) – (*нефэш*) – унаслідок двох Божественних дій: Бог «створив [з пороку земного]» і Бог «вдихнув». Зверніть увагу, що слово

«дух» часто стосується духовного виміру, але воно також тісно пов'язане з біологічною здатністю дихати, що виявляється в тій частині людини, яка була створена «з пороку земного». Це «дихання життя», тобто дух (духовний) і життя (фізичне). Пізніше Бог виконає третю дію, цього разу, щоб створити жінку з тіла чоловіка (див. Бут. 2:21, 22) і в такий спосіб підкреслити, що вона має ту саму природу, що й чоловік.

## ОБОВ'ЯЗОК ЛЮДСТВА

Четвер, 31 березня

Щойно створивши першу людину, Бог підніс їй три дари: Еденський сад (Бут. 2:8), їжу (вірш 16) і дружину (вірш 22).

Прочитайте Бут. 2:15–17. Який обов'язок людини щодо творіння і щодо Бога? Як ці два обов'язки пов'язані один з одним?

Перший обов'язок людини стосується природного середовища, у яке Бог її помістив: «порати його [рай] та його доглядати» (Бут. 2:15). Дієслово *avád*, «порати», указує на працю. Недостатньо отримати дар. Ми повинні працювати над ним, щоб він приносив плоди, – цей урок Ісус повторить у Своїй притчі про таланти (Матв. 25:14–30). Дієслово *šamár*, «доглядати», указує на відповідальність за збереження отриманого.

Другий обов'язок стосується їжі людини. Ми повинні пам'ятати, що людям їжу дав Бог (див. Бут. 1:29). Він також сказав Адаму, що «ти можеш їсти» (Бут. 2:16). Люди не створили ані дерев, ані плодів на них. І дерева, і їжа були даром – даром благодаті.

Однак тут також міститься наказ: люди мали отримати Божий щедрий дар «із кожного дерева» і насолоджуватися ним. Однак як частину цієї благодаті Бог додає обмеження. Людям було заборонено їсти з одного конкретного дерева. Насолода без будь-яких обмежень призведе до смерті. Цей принцип був правильним в Еденському саду, і здебільшого той самий принцип діє і сьогодні.

Третій обов'язок людини (чоловіка) стосується жінки, Божого третього дару: «Покине тому чоловік свого батька та матір свою, та й пристане до жінки своєї» (Бут. 2:24). Ця незвичайна заява – красномовний вислів, що підкреслює відповідальність людини щодо подружнього завіту й щодо мети бути «одним тілом», тобто єдиним цілим (порівняйте з Матв. 19:7–9).

Причина, з якої саме чоловік (а не жінка) повинен був залишити своїх батьків, може бути пов'язана ось із чим: коли в Біблії йдеться про людей, то переважно використовується чоловічий рід; однак це повеління стосується і жінки. Так чи інакше, узи шлюбу, хоч і є даром від Бога, передбачають відповідальність людини після отримання такого дару; цей обов'язок покладено і на чоловіка, і на жінку, і вони повинні сумлінно його

виконувати.

**Подумайте про все, що Бог дав вам. Які ваші обов'язки щодо цих дарів?**

П'ятниця, 1 квітня

### **ДЛЯ ПОДАЛЬШОГО ДОСЛІДЖЕННЯ**

Прочитайте з книги Е. Уайт «Виховання та освіта» розділ

«Наука і Біблія» (С. 128, 129); із книги «Історія спасіння» розділ «Створення світу» (С. 21, 22).

«Оскільки книга природи і книга одкровення [тобто Біблія] носять на собі печать одного й того ж видатного Розуму, між ними не може не бути гармонії. Різноманітними методами й мовами вони свідчать про одні й ті ж великі істини. Наука завжди відкриває нові чудеса, проте зі своєї дослідницької праці вона не може представити нічого, що, за умови правильного розуміння, суперечило б Божественному одкровенню. Книга природи й писане Слово проливають світло одне на одне. Вони знайомлять нас із Богом, коли навчають певних істин із законів, через які Він діє.

Однак висновки, помилково зроблені зі спостережень за природою, призвели до хибної ідеї про конфлікт між наукою та одкровенням; тому в спробах узгодити останні приймали такі тлумачення Святого Письма, котрі підривають і руйнують силу Божого Слова. Вважали, що геологія суперечить буквальному тлумаченню оповіді Мойсея про творіння. Вона стверджує, що для еволюції Землі зі стану хаосу потрібні були мільйони років. З метою пристосувати Біблію до цього так званого відкриття науки було зроблено припущення, що дні творіння були тривалими невизначеними періодами, які охоплювали тисячі або ж і мільйони років.

Такий висновок є абсолютно безпідставним. Біблійна оповідь не суперечить ані собі, ані вченню природи» (Е.

Уайт. Виховання та освіта. С. 128, 129).

### **Запитання для роздумів:**

1. Чому якість нашої віри може постраждати, якщо ми вважаємо, що біблійні історії про початок не є історичними фактами, а були легендами, міфами, призначеними для викладу духовних уроків людям? Які підказки в біблійному тексті припускають, що автор знав про історичність цих історій, як і інших історій у книзі Буття? Яке свідчення Ісуса про історичну істинність цих історій?

2. Що книга Буття повідомляє про важливість управління Землею? Як ми можемо бути гідними управителями нашої планети, водночас уникаючи будь-якої небезпеки поклоніння самому творінню замість Творця, що є реальною спокусою? (Див. Римл. 1:25).

3. Незважаючи на руйнівні наслідки гріха протягом довгих тисячоліть, як початкове чудо, краса та велич створеного, що «вельми добре», і досі нам відкривається, засвідчуючи про милість і силу Бога?

### **Місіонерська історія**

#### **ГЛУЗУВАННЯ ЧЕРЕЗ СУБОТУ**

*Ендрю Мак-Чесні*

Лаїса живе в Мозамбіку. Однокурсники глузували над нею через те, що вона пропускала заняття в університеті по суботах.

«Ти прийшла до університету навчатися чи дотримуватися якихось незрозумілих учень?» – запитували одні. «Хочеш – вір, але не потрібно бути релігійним фанатиком», – переконували інші.

Лаїса прийшла до Бога в першому семестрі першого курсу свого навчання в державному університеті. Один із предметів – курс машинобудування – дівчині важко було

опанувати. Її однокурсник Белізаріо, адвентист сьомого дня, познайомив дівчину із християнською музикою. Слухаючи пісні, що прославляли Бога, Лаїса наповнювалася миром та легше осиловала велике навчальне навантаження. Потім вони з Белізаріо почали досліджувати уроки з вивчення Біблії.

Лаїса вирішила дотримуватися суботи після того, як прочитала три тексти зі Святого Писання: «Пам'ятай день суботній, щоб святити його» (Вих. 20:8); заклик Господа: «Якщо ради суботи ти стримаєш ногу свою, щоб не чинити своїх забаганок у день Мій святий, і будеш звати суботу приємністю» (Ісаї 58:13); та слова Ісуса: «Якщо любите Мене, ви будете дотримуватися Моїх заповідей» (Івана 14:15).

Лаїсі було непросто публічно заявити в університеті про свою віру. Вона боялася глузування й реакції викладачів на прохання звільнити її від занять по суботах. Дівчина також бентежилася, що скажуть її батьки. Однак до кінця другого семестру першого курсу Лаїса відкрито заявила, що стане адвентисткою. Її найгірші побоювання справдилися. Однокурсники глузували з неї. Викладачі відмовлялися переносити заняття із суботи на інший день, через що її успішність різко знизилася.

«Якщо тобі тут не подобається, забирай документи та йди», – говорили викладачі. Проте найбільше страждань їй завдавали батьки: мама лютувала, а батько взагалі зрікся дочки.

Лаїса була розгублена, дуже переживала й багато молилася. І відповідь надійшла. Якось у суботу до церкви, яку вона відвідувала, приїхав студент з Адвентистського університету Мозамбіку. Дівчина була рада дізнатися, що адвентисти мають свій університет у її країні. Залишалось найскладніше – умовити маму, щоб вона дозволила їй перейти до Адвентистського університету. На перше прохання дочки мама відповіла відмовою. Тоді Лаїса,

подібно до цариці Естер, вирішила три дні постити й молитися, щоб Господь втрутився й пом'якшив серце мами. І Бог відповів: мама дозволила Лаїсі змінити навчальний заклад.

Минуло трохи часу, і Лаїса повідомила мамі, що їй більше не потрібна фінансова допомога. Вона влаштувалася працювати в бібліотеку, заробіток у якій покривав вартість навчання. Для мами це було свідченням про дбайливого Небесного Отця.

«Справді, Господь тобі не вітчим, а Отець», – сказала мама.

Сьогодні Лаїсі 22 роки. Вона навчається на другому курсі за спеціальністю «нутриціологія» (наука про харчування) та планує стати місіонером у Мозамбіку, де недоїдання – одна з найсерйозніших суспільних проблем.

Частина приношень тринадцятої суботи три роки тому допомогла Мозамбікському адвентистському університету розширити відділення нутриціології – з'явилися нові аудиторії та обладнання.

## **Урок 2**

**2-8 квітня**

### **ГРІХОПАДІННЯ**

**Біблійні тексти для дослідження:**

**Бут. 3; 2 Кор. 11:3; Об'явл. 12:7–9;**

**Івана 8:44; Римл. 16:20; Євр. 2:14;**

**1 Тим. 2:14, 15.**

**Пам'ятний вірш:**

**«І Я покладу ворожнечу між тобою й між жінкою, між насінням твоїм і насінням її. Воно зітре тобі голову, а ти будеш жалити його в п'яту» (Бут. 3:15).**

Коли Господь поселив наших прабатьків у прекрасному

Едені, Він застеріг їх: «Із кожного дерева в Раю ти можеш їсти. Але з дерева знання добра й зла – не їж від нього, бо в день їди твоєї від нього ти напевно помреш!» (Бут. 2:16, 17). Застереження не їсти від дерева пізнання добра й зла свідчить: хоч Адам і Єва мали знати добро, проте не повинні були знати зла.

Ми, звичайно, можемо зрозуміти, чому, чи не так?

Загроза смерті, додана до перестороги про непослух, також була виконана: вони помруть (див. Бут. 3:19). Наші прабатьки також були вигнані з еденського раю (вірш 24), тому не мали доступу до дерева життя, оскільки в іншому випадку вони могли б жити вічно як грішники (вірш 22).

Однак у розпал цієї трагедії народжується надія (вірш 15), що називається протоєвангеліє, або «першою євангельською обітницею». Так, у цьому тексті представлена перша євангельська обітниця Біблії; людям уперше повідомили: незважаючи на гріхопадіння, Бог проклав шлях спасіння для всього людства.

## **ЗМІЙ**

**Неділя, 3 квітня**

**Прочитайте Бут. 3:1; 2 Кор. 11:3 і Об'явл. 12:7–9. Хто такий змій і як він обманув Єву?**

Текст Бут. 3:1 (Сучасний переклад Біблії) починається зі слова «змій». Синтаксис цієї фрази передбачає акцент: слово

«змій» – перше в цьому реченні. Також зазначене слово має певний артикль, що вказує на те, що це добре відома постать, ніби читач уже повинен знати про нього. Отже, реальність цієї істоти підтверджується першим словом третього розділу.

Безумовно, Священне Писання ідентифікує змія як Божого ворога (див. Ісаї 27:1) і називає його «дияволом і



сатаною» (Об'явл. 12:9). Так само в давнину на Близькому Сході змії уособлював сили зла.

«Щоб зробити свою справу непомітно, сатана використав як посередника змія – личину, котра якнайкраще підходила для здійснення його підступного наміру. Тоді змії був одним з наймудріших і найгарніших створінь на Землі. Він мав крила, які під час польоту сяяли, як золото, створюючи винятково захопливе видовище» (Е. Уайт. Патріархи і пророки. С. 53).

Біблія, повідомляючи про диявола, у якому б вигляді він не з'являвся, не говорить метафорично. У Писанні сатана зображений як буквальна істота, а не просто як якийсь риторичний символ або абстрактне поняття для зображення зла чи темного боку людства.

Під час спокуси Адама і Єви в раю змії не представляється ворогом Бога. Навпаки, він посилається на слова Господа, повторюючи і ніби підтримуючи їх. Тобто від самого початку ми бачимо, що сатана любить цитувати Бога і, як дізнаємося пізніше, цитує навіть саме Слово Боже (Матв. 4:6).

Також зверніть увагу: змії не вступає відразу в суперечку із жінкою, а ставить запитання, котре передбачає, що він вірить словам Господа, сказаним людям. Адже він запитав:

«Чи Бог наказав..?» (Бут. 3:1). Отже, вже від самого початку ми дізнаємося, якою хитрою і неправдивою була ця істота. І, як побачимо, її план здійснився.

**Якщо сатана зміг обманути безгрішну Єву в Едені, наскільки уразливіші ми? Що є нашим найкращим захистом від його обману?**

**Прочитайте Бут. 2:16, 17 і 3:1–5 (див. також Івана 8:44). Порівняйте слова Божого повеління, даного Адаму, зі словами змія, сказаними жінці. Які відмінності між цими промовами? Яке значення відмінностей?**

Зверніть увагу на паралелі між розмовою Бога з Адамом (див. Бут. 2:16, 17) і розмовою Єви зі змієм. Створюється враження, що змій посів місце Бога і знає навіть більше, ніж Бог. Спочатку він просто поставив запитання, припускаючи, що жінка, можливо, неправильно зрозуміла Бога. Однак потім сатана відкрито поставив під сумнів наміри Господа й навіть спростував Його слова.

Атака сатани спрямована на два питання: щодо смерті й пізнання добра й зла. Тоді як Бог ясно і категорично заявив, що їхня смерть неминуча (2:17), сатана сказав, що, навпаки, вони не помруть, практично натякаючи на те, що люди безсмертні (3:4). Тоді як Господь заборонив Адаму їсти від плоду (2:17), сатана заохочував людей скуштувати цей плід, адже тоді вони стануть подібними до Бога (3:5).

Два аргументи сатани, безсмертя й уподібнення до Бога, переконали Єву з'їсти плід. Зверніть увагу: щойно жінка вирішила знехтувати Божим наказом і з'їсти заборонений плід, вона повелася так, немов Бога більше не було й вона сама опинилася на Його місці. Біблійний текст указує на подібну зміну особистості. Єва використовує Божу мову: її оцінка, дана забороненому плоду, – «побачила... що... добре на їжу» (3:6), – нагадує оцінку, дану Господом Його творінню: «побачив... що добре воно» (1:4 і т. д.).

Ці дві спокуси – бути безсмертним і бути подібним до Бога – лежать в основі ідеї безсмертя в давньоєгипетській і давньогрецькій релігіях. Прагнення до безсмертя, яке вважали божественним атрибутом,

змушувало людей також прагнути до божественного статусу, щоб (як вони сподівалися) знайти безсмертя. Такий світогляд непомітно проникав до юдейсько-християнської культури й породив вірування в безсмертя душі, які є й сьогодні в більшості християнських конфесій.

**Поміркуйте про всі наявні сьогодні вірування, які навчають, що в кожному з нас є щось безсмертне за своєю природою. Як біблійне розуміння людської природи і стану мертвих забезпечує нам потужний захист від цієї небезпечної омани?**

## **ХОВАЮЧИСЬ ВІД БОГА**

**Вівторок, 5 квітня**

**Прочитайте Бут. 3:7–13. Чому Адам і Єва відчували необхідність сховатися від Бога? Чому Бог поставив запитання: «Де ти?» Як Адам і Єва намагалися виправдати свою поведінку?**

Згрішивши, Адам і Єва відчули, що нагі, адже втратили свій одяг слави, що відображав Божу присутність (див. Псал. 8:6, пор. зі 104:1, 2). Образ Божий у людині був уражений гріхом. Дієслово «зробити» у фразі «зробили опаски собі» (Бут. 3:7) досі використовували тільки в описі дій Бога-Творця (1:7, 16, 25 і т. ін.). Тобто наші прабатьки начебто посіли місце Творця, намагаючись покрити свій гріх; саме цю дію Павло засуджує як праведність у ділах (Гал. 2:16).

Наблизившись до Адама і Єви, Господь поставив їм риторичне запитання: «Де ти?» (Бут. 3:9). Через деякий час схоже запитання Він поставить Каїну (4:9). Звичайно, Бог знав відповіді на ці запитання. Він ставив Свої запитання, щоб допомогти цим людям усвідомити їхній учинок, привести їх до покаяння і спасіння. З моменту гріхопадіння

людей Господь трудився заради їхнього спасіння та викуплення.

Фактично все, що відбувалося, відображало ідею слідчого суду, який починається із Судді, Котрий допитує злочинця (3:9), щоб підготувати його до вироку (3:14–19). Та Господь здійснював це і для того, щоб спонукати людей до покаяння, яке врешті-решт приведе до спасіння (3:15). Цей лейтмотив звучить у всій Біблії.

Спочатку, як зазвичай трапляється з грішниками, Адам і Єва намагаються ухилитися від обвинувачення, звинувачуючи інших. На запитання Бога Адам відповідає, що дружина, яку Він дав йому (3:12), спонукала його зробити це. Адам вважав, що винна дружина (а отже, і Бог), але не він.

Єва відповідає, що її обманув змій. Єврейське дієслово *наша́*, «обманути» («спокусити», у 3:13), означає вселяти в людей помилкові надії і змушувати повірити у свою правоту (див. 2 Цар. 19:10; Ісаї 37:10; Єрем. 49:16).

Адам звинувачує дружину, заявляючи, що це вона дала йому плід (у цьому є частина правди), а Єва звинувачує змія, кажучи, що він обманув її (і в цьому є частина правди). Та, зрештою, вони обоє були винні, оскільки особисто прийняли рішення.

**Наші прабатьки намагалися звинуватити когось іншого в тому, що зробили. Чому ми так легко потрапляємо до тієї ж пастки?**

**ДОЛЯ ЗМІЯ**

**Середа, 6 квітня**

**«І Я покладу ворожнечу між тобою й між жінкою, між насінням твоїм і насінням її. Воно зітре тобі голову, а ти будеш жалити його в п'яту» (Бут. 3:15). Що означає цей вирок Господа змію і яка надія звучить у**

## цих віршах?

Бог починає Свій суд зі змія, оскільки він був ініціатором усієї драми. У цій розповіді змій також є єдиною істотою, яка була проклятою.

Тут ми підходимо з певного погляду до «розвороту» у творінні. Тоді як творіння привело до життя, насолоди благами і благословеннями, суд веде до смерті, зла і проклять, але й до надії й обітниці спасіння. На похмурій картині переможеного змія, що їсть порошок (3:14), сяє надія на спасіння людства, яка з'являється у формі пророцтва. Ще до того, як Адам і Єва будуть засуджені, Господь дає їм надію на викуплення (3:15). Так, вони згрішили; так, вони страждатимуть через свій гріх; і так, вони помруть – теж через гріхи. Та попри все це є остаточна надія – надія на спасіння.

**Римл. 16:20; Євр. 2:14; Об'явл. 12:17. Як у цих текстах розкриваються План спасіння й Велика боротьба?**

Зверніть увагу на паралелі між Бут. 3:15 і Об'явл. 12:17: змій (дракон), ворожнеча (розлютився); насіння (решта її нащадків), жінка в Едені (жінка в Об'явленні). Війна (Велика боротьба) після гріхопадіння перемістилася до Едену, триватиме до кінця часів. Однак обітниця про поразку сатани була дана вже в Едені: його голова буде стерта. Ця тема докладніше розкрита в Об'явленні, де зображена остаточна загибель диявола (Об'явл. 20:10). Отже, від самого початку людству була дана надія: є вихід із жахливого лиха, що трапилося через пізнання зла; є надія, яку всі ми можемо розділити саме зараз.

**Чому так приємно усвідомлювати, що в самому Едені, де зародилися гріх і зло на Землі, Господь почав розкривати План спасіння?**

**Прочитайте Бут. 3:15–24. Що сталося з Адамом і Євою внаслідок гріхопадіння?**

Тоді як Божий суд над змієм визначається як прокляття (3:14), Божий суд над жінкою і чоловіком – ні. Єдиний раз, коли слово «прокляття» використовується знову, воно стосується лише «землі» (3:17). Тобто Бог мав інші плани для чоловіка і жінки, на відміну від змія. Їм була дана надія, а йому – ні.

Оскільки гріх жінки стався через її спілкування зі змієм, текст, що містить Божий вирок жінці, був пов'язаний із вироком змію. Окрім того, що вірш 16 розташований за віршем 15, паралелі між цими двома пророцтвами ясно показують, що пророцтво щодо жінки у вірші 16 потрібно читати, поєднуючи з месіанським пророцтвом у вірші 15. Отже, Божий вирок, винесений жінці щодо народження дітей, треба розуміти в позитивній перспективі спасіння (пор. з 1 Тим. 2:14, 15).

Оскільки гріх чоловіка спричинений тим, що він послухався дружини, замість того щоб послухатися Бога, земля, з якої був узятий чоловік, проклята (див. Бут. 3:17). Унаслідок цього чоловікові доведеться важко працювати (вірші 17–19), а потім він «вернеться» в землю, з якої взятий був (вірш 19), – цього ніколи не повинно було статися й це ніколи не було частиною Божого початкового плану.

Від безнадійної перспективи смерті Адам потім спрямовує свій погляд до дружини, де бачить надію на життя через народження нею дітей (вірш 20). Тобто навіть у смертному вирокі він бачить надію на життя.

Як і будь-який люблячий батько, Бог бажав людям лише добра, а не зла. Однак тепер, коли вони знали зло, Господь

збирався зробити все можливе, аби спасти їх від нього. В ухвалених вироках для наших прабатьків прозвучала надія, незважаючи на їхній відкритий разючий непослух Богу; адже вони, живучи в цьому раю, не мали абсолютно ніяких причин сумніватися в Господі, у Його словах або Його любові до них.

**Хоч ми схильні думати про «знання» як про щось позитивне, чому це не завжди так? Чого нам краще ніколи не знати?**

П'ятниця, 8 квітня

### **ДЛЯ ПОДАЛЬШОГО ДОСЛІДЖЕННЯ:**

Розгляньте зв'язок між «деревом життя» і «деревом Пізнання добра і зла». Про цей зв'язок уже свідчить той факт, що обидва вони розташовані «посеред раю» (Бут. 2:9). Однак між двома цими деревами є більший зв'язок, ніж просто географічна близькість. Люди зірвали плід із дерева пізнання добра і зла, люди не послухалися Бога – саме тому вони втратили доступ до дерева життя й не могли жити вічно, принаймні в такому стані. Цей зв'язок лежить в основі дуже важливого принципу. Моральний і духовний вибір впливає на біологічне життя, як говорив Соломон у рекомендаціях своєму синові: «Не забудь ти моєї науки, і нехай мої заповіді стережуть твоє серце, бо примножать для тебе вони довготу твоїх днів, і років життя та спокою!» (Прип. 3:1, 2). Цей зв'язок знову з'являється в майбутньому небесному Єрусалимі, де «серед його вулиць» росте лише дерево життя (Об'явл. 22:2).

«Створивши Єву, Бог визначив, що вона, з одного боку, не повинна нічим поступатися чоловікові, а з іншого – не повинна ні в чому перевершувати його, але в усьому залишатися рівною йому. У святого подружжя не мало бути незалежних одне від одного інтересів, хоч вони не втрачали своєї індивідуальності в мисленні й діяльності. Однак після того, як Єва згрішила, оскільки вона все-таки

першою порушила Божу волю, Господь сказав їй, що відтепер Адам пануватиме над нею. Вона повинна була підкоритися своєму чоловікові, і це стало частиною прокляття. Здебільшого це прокляття зробило жіночу долю вкрай тяжкою, і життя жінки стала обтяжливим. Чоловіки, діючи з власної волі, часто зловживали перевагою, яку дав їм Господь. Бог, у Своїй безмежній мудрості, запропонував План спасіння, що дає роду людському ще один випробувальний термін, ще один шанс» (Е. Уайт. Свідчення для Церкви. Т. 3. С. 484).

### **Запитання для роздумів:**

1. Бог стояв віч-на-віч з Адамом в Едені й ставив запитання, щоб не лише встановити його провину, а й привести його до покаяння. Цей лейтмотив знову з'являється в розповідях про Каїна (див. Бут. 4:9, 10), потоп (6:5–8), Вавилонську вежу (11:5), Содом і Гоморру (18:21). Як у цих подіях розкривається ідея слідчого суду?

2. Чому Єва думала: якщо вона з'їсть плід із дерева пізнання добра і зла, то це наділить її мудрістю? Як ми в нашій ситуації можемо уникнути такої помилки, тобто відкритої непокори Слову Божому в надії на щось «краще», ніж запропоноване нам Богом?

## **Місіонерська історія**

### **ПРОЩЕНИЙ ЗА ГРАТАМИ**

(частина 1)

*Ендрю Мак-Чесні*

Волонтери розподіляли в'язнів, які оформили підписку на вивчення Біблії, але одну людину, Матіаса, ніхто не хотів брати.



– Чому ніхто не хоче зустрітися із цим ув'язненим? – запитав Данте Херрман, 36-річний студент адвентистського коледжу Сагунто.

– З ним дуже важко спілкуватися, – відповів один волонтер.

– Він висміює Бога, – сказав інший.

Данте помолився і відчув, як тихий голос каже йому: «Відвідай Матіаса».

Тюремний охоронець привів Матіаса до Данте в порожню їдальню колонії суворого режиму. На відміну від серійних убивць та інших закоренілих злочинців у цій колонії, Матіас не мав татуювань, його погляд не був озлоблений.

– Ви не схожі на інших ув'язнених, – сказав Данте.

– Ви не знаєте, хто я, – посміхнувся він.

– Насправді мене не турбує, хто ви і чому опинилися тут, – відповів Данте. – Усі ми робили помилки в житті і не можемо змінити минуле.

Матіас уважно приглядався до Данте й побачив татуювання на його руках та сліди від пірсингу у вухах.

– Ви адвентист? – запитав Матіас. – Ви несхожі на інших адвентистів.

– Бог може змінити кожного з нас, – відповів Данте.

Він розповів історію свого життя, як у 17 років продав свою душу дияволу, приєднався до вуличної банди й розповсюджував наркотики. Потім юнак дізнався з Біблії про Божу любов і став адвентистом. Коли Данте закінчив свою розповідь, час, призначений для вивчення Біблії, добіг кінця.

– Чи могли б ви відвідати мене ще раз? – попросив Матіас. – Я хочу більше дізнатися про Бога, про Якого ви

говорили. Я ніколи не чув про люблячого Бога. Усе, що раніше чув про Бога, так це те, що Він злий і карає.

Данте пообіцяв повернутися наступної суботи.

Повернувшись до коледжу, Данте розповів про Матіаса викладачеві.

– Ти знаєш, хто він? – запитав викладач.

– Ні, – відповів Данте.

– Тоді прочитай про нього в Інтернеті, – запропонував викладач.

Те, що Данте дізнався, пробудило в ньому ще більше бажання молитися за цю людину.

– Господи, навіщо Ти спрямував мене до нього? – запитував Данте. У відповідь він почув тихий голос: «У мене достатньо благодаті для тебе. Я простив тебе. Я можу простити і його»\*. Ця історія ілюструє місіонерську мету № 2 Стратегічного плану Адвентистської Церкви на період 2020 – 2025 роки під назвою «Ідемо разом»: «Посилити й різнобічно розвивати місіонерське служіння Церкви в межах „вікна 10/40“ серед неохоплених та недостатньо охоплених груп населення, а також серед представників нехристиянських конфесій».

---

**Урок        3**

**9-15 квітня**

## **КАІН І ЙОГО СПАДЩИНА**

**Біблійні тексти для дослідження:**

**Бут. 4; Євр. 11:4; Михея 6:7;**

**Ісаї 1:11; 1 Кор. 10:13;**

**1 Івана 3:12; Бут. 5; 6:1–5.**

**Пам'ятний вірш:**

**«Отож, коли ти добре робитимеш, то підіймеш  
обличчя своє, а коли недобре, то в дверях гріх**

**підстерігає. І до тебе його пожадання, а ти мусиш над ним панувати» (Бут. 4:7).**

У книзі Буття відразу після гріхопадіння, а потім вигнання Адама та Єви з Едену, описуються народження і смерті, і всі вони – на виконання Божих пророцтв у попередньому розділі. Як паралельні розділи, Бут. 3 і 4 містять багато спільних тем і слів: описи гріха (3:6–8; пор. з 4:8), прокляття від *адамі*, «землі» (3:17, пор. з 4:11) і вигнання (3:24, пор. з 4:12, 16). Мета цих паралелей – підкреслити виконання пророцтв, даних Богом Адаму і Єві після гріхопадіння. Перша подія після вигнання Адама сповнена надії: народження первістка, у якому Єва бачить виконання обітниці, почутої нею в пророцтві про Месію (3:15). Вона вважала, що її первісток є обіщаним Месією. Подальші події: злочин Каїна, злочин Ламеха, скорочення тривалості життя і зло, що примножується, – усе це виконання прокляття, записаного в Бут. 3.

Однак навіть у цьому разі надія не втрачена.

## **КАЇН І АВЕЛЬ**

**Неділя, 10 квітня**

**Прочитайте Бут. 4:1, 2. Що ми дізнаємося з уривка про народження цих двох братів?**

Перша подія, описана біблійним автором відразу після вигнання Адама з Еденського саду, – народження дитини. У старосєврейському вислові в Бут. 4:1 слово «Господь» (*Ягве*) безпосередньо пов'язане зі словом «людина», про що свідчить буквальний переклад: «Набула чоловіка від Господа». У деяких біблійних перекладах ця фраза записана так: «Народила  
я дитину чоловічої статі – Господа».

Буквальний переклад передбачає, що Єва пам'ятає

пророцтво про Месію з Бут. 3:15 і вірить, що народила свого Спасителя, Господа. «Прихід Спасителя був провіщений ще в Едені. Коли Адам і Єва вперше почули цю обітницю, вони очікували її скорого виконання. Наші прабадьки раділи народженню свого первістка, сподіваючись, що він стане Визволителем» (Е. Уайт. Бажання віків. С. 31).

Фактично більша частина четвертого розділу Буття присвячена Каїну. Він не лише первісток, син, якому майже «поклонялися» батьки; з діалогу двох братів у цьому розділі записані лише слова Каїна. Єва схвильовано висловлюється про народження Каїна, проте нічого не говорить про народження Авеля, принаймні нічого, зазначеного в тексті, на відміну від народження Каїна. Автор просто повідомляє, що «далі вона породила» (4:2).

Саме ім'я Каїн походить від єврейського дієслова *канá*, що означає «набувати», «заволодіти» чимось дорогоцінним і могутнім. З іншого боку, єврейське ім'я *Хевель* (Авель) означає

«пара» (Псал. 62:10) і «подув вітру» (Псал. 144:4, переклад Р. Турконяка), тобто невловимість, порожнеча, відсутність матерії. Це ж слово *хевель* неодноразово використано в книзі Еклезіяста для позначення «марноти». Ми не маємо можливості вдаватися в подробиці цих коротких текстів, але ідея полягає в тому, що Адам і Єва пов'язували свою надію лише з Каїном, оскільки вірили: він, а не його брат, був обіцяним Месією.

**Які речі в житті справді є хевелем, проте ми ставимося до них так, начебто вони мають значно більше значення? Чому так важливо бачити різницю між значущим і другорядним?**

**ДВА ЖЕРТВОПРИНОШЕННЯ      Понеділок, 11 квітня**

Контраст між Каїном і Авелем, відображений в їхніх

іменах, стосувався не лише їхніх особистостей; він також виявлявся в їхніх видах діяльності. Каїн займався землеробством, що вимагає важкої фізичної праці, а Авель був «пастух отари» (Бут. 4:2); ця діяльність передбачала чуйність і милосердя.

Хоч Каїн був землеробом, а Авель – пастухом овець, ці різні види діяльності не пояснюють природу двох жертвоприношень (плоди землі від Каїна й вівця від Авеля); вони пояснюють дві різні психологічні позиції, два способи мислення, пов'язані з цими двома приношеннями: Каїн працював, щоб «отримати» плоди, які виростить, тоді як Авель намагався «зберегти» вівцю, яку отримав.

**Прочитайте Бут. 4:1–5 і Євр. 11:4. Чому Бог прийняв жертву Авеля й відкинув приношення Каїна? Як нам зрозуміти, що тут сталося?**

«Без пролиття крові не могло бути прощення гріхів. Тому принесення в жертву перворідних отари було виявом їхньої [Каїна й Авеля] віри в кров Христа як обітованого Спасителя. Вони також мали приносити Господеві перші плоди землі як подячну жертву» (Е. Уайт. Патріархи і пророки. С. 71).

Тимчасом як Авель виконав Божі вказівки й приніс плоди землі, а також тваринну жертву цілопалення, Каїн цього не зробив. Він не приніс у жертву тварину, а тільки зробив приношення «від плоду землі». Це був акт відкритої непокори, на відміну від позиції його брата. Цю історію часто розглядають як класичний випадок спасіння через віру (Авель і його кровна жертва) на противагу спробі заслужити спасіння ділами (Каїн і його плоди землі).

Хоч приношення, безумовно, мали духовне значення, вони не мали жодних магічних властивостей. Вони завжди були просто символами, образами, що вказують на Бога, Котрий забезпечував грішника не лише їжею, а й дарував йому викуплення. **Прочитайте Михея 6:7 і Ісаї 1:11. Як**

**ми можемо застосувати принцип, відображений у цих текстах, у нашому житті та поклонінні.**

**ЗЛОЧИН**

Вівторок, 12 квітня

**Прочитайте Бут. 4:3–8. Що призвело Каїна до вбивства брата? Див. також 1 Івана 3:12.**

Реакція Каїна двояка: «І сильно розгнівався Каїн, і обличчя його похилилось» (4:5). Очевидно, гнів Каїна був спрямований проти Бога й проти Авеля. Каїн був злий на Бога, вважаючи, що став жертвою несправедливості, а також злився й на Авеля, бо заздрих йому. З якої причини заздрих? Просто через жертвоприношення Авеля? Звісно, за лаштунками відбувалося щось більше, ніж те, що відкрито в наведених кількох текстах. Хай там як, та Каїн був пригнічений, оскільки його приношення не було прийняте.

Два Божих запитання в Бут. 4:6 пов'язані з двома станами Каїна. Зверніть увагу: Господь не звинувачує Каїна. Як і у випадку з Адамом, Він ставить запитання не тому, що не знає відповідей, а тому, що бажає спонукати Каїна досліджувати своє серце і зрозуміти причину свого стану. Як завжди, Господь прагне викупити Свій грішний народ, навіть коли люди відкрито підводять Його. Поставивши запитання Каїну, Бог дає йому поради. По-перше, Він спонукає Каїна «добре робити», чинити правильно. Це заклик до покаяння і зміни своєї позиції. Бог обіцяє Каїну, що він буде «прийнятий» і прощений. Господь запевняє, що може прийняти його, але це має бути зроблено на умовах Бога, а не Каїна.

З іншого боку, «а коли недобре, то в дверях гріх підстерігає. І до тебе його пожадання, а ти мусиш над ним панувати» (вірш 7). Божа порада розкрила корінь гріха,

котрий у самому Каїні. Тут Господь знову дає пораду Каїну, прагнучи спрямувати його на правильний шлях.

Друга порада Бога стосується ставлення до гріха, який лежить біля дверей і «до тебе його пожадання». Господь рекомендує самоконтроль: «А ти мусиш над ним панувати». Цей самий принцип озвучений у Посланні Якова, коли апостол пояснює, що «кожний випробовується власною пожадливістю, що затягує і вловлює» (Якова 1:14). Євангеліє дає нам обітницю не лише про прощення гріха, а й про перемогу над ним (див. 1 Кор. 10:13).

Зрештою, Каїну не було кого звинувачувати у своєму гріху, окрім себе. Чи не так зазвичай відбувається й у нашому житті?

**Що ця сумна історія повідомляє про свободу волі й про те, що Бог не змушує нас до послуху?**

## **ПОКАРАННЯ КАІНА**

**Середа, 13 квітня**

**Прочитайте Бут. 4:9–16. Чому Бог ставить запитання: «Де Авель, твій брат?» Який зв'язок між гріхом Каїна і тим, що він став «мандрівником та заволокою... на землі» (вірш 12)?**

Запитання Бога до Каїна перегукується з Його запитанням до Адама в Едені: «Де ти?»

Каїн, однак, не визнає свого гріха; він заперечує факт скоєного злочину («Чи я сторож брата свого?»), чого не робив Адам, хоч і намагався перекласти вину на інших. А Каїн відкрито заперечує, кидаючи виклик Богу. Поставивши третє запитання: «Що ти зробив?», Господь навіть не чекає відповіді. Він нагадує Каїну, що знає все, адже голос крові Авеля «взиває» до Нього «з землі» (вірш 10), – цей образ означає, що Бог знає про вбивство й відреагує на нього. Авель перебуває в землі – у цьому

ми бачимо безпосередній взаємозв'язок із гріхопадінням і Божим вироком Адаму (див. 3:19).

**Прочитайте Бут. 4:14. Що означають слова Каїна «я буду ховатись від лиця Твого»?**

Кров Авеля була пролита на землю, саме тому тепер земля була проклята (вірш 12). Унаслідок цього Каїн змушений стати

«заволокою» далеко від Бога. Тільки почувши Божий вирок, Каїн визнає значення Божої присутності, тому що без Нього побоюється за своє життя. Навіть після безжального вбивства Каїном свого брата й непокірності вбивці, Господь, як і раніше, виявляє до нього милосердя. Навіть попри те, що «вийшов Каїн з-перед лиця Господнього» (вірш 16), Він усе ж таки надав йому певного захисту. Біблія не повідомляє, що це був за «знак» (вірш 15), але яким би не був, він з'явився лише з Божої ласки до нього. Каїн сказав: **«Я буду ховатися від лиця Твого» (Бут. 4:14).**

**Та чи можливо це? У чому трагедія такої ситуації? Назвіть єдиний спосіб, у який ми, грішники, можемо уникнути цієї ситуації?**

## **ДЕГРАДАЦІЯ ЛЮДСТВА**

**Четвер, 14 квітня**

**Прочитайте Бут. 4:17–24. Якою була спадщина Каїна? Як злочин Каїна відкрив шлях дедалі більшому беззаконню людства?**

Прапраправнук Каїна, Ламех, посилається на злочин Каїна в контексті власного злодіяння. Порівняння між злочинами Каїна і Ламеха повчальне. Тимчасом як Каїн замовчує свій єдиний записаний злочин, Ламех, схоже, вихваляється своїм, висловлюючи це в пісні (вірші 23, 24).



Тимчасом як Каїн у розмові з Господом натякає на Його милість до нього, Ламех узагалі не згадує про неї. Тимчасом як Каїн «буде усемеро пімщений», Ламех вважає, що він буде «пімщений» «у сімдесятеро й семеро» (вірш 24).

Це свідчить, що він добре обізнаний щодо своєї винності.

Крім того, Каїн моногамний (вірш 17), а Ламех запроваджує полігамію, оскільки в Біблії конкретно сказано, що він «взяв собі... дві жінки» (вірш 19). Це підсилення і звеличування зла, безумовно, вплине на подальші покоління каїнітів.

Відразу за цим випадком прояву зла в родині каїнітів біблійний текст описує нову подію, що протидіє каїнітській тенденції. «І пізнав Адам ще свою жінку» (вірш 25), унаслідок чого народився Сиф; цим ім'ям Єва хотіла сказати, що Бог поклав «інше насіння» замість Авеля.

Фактично історія імені Сиф передує Авелю. Ім'я Сиф походить від давньоєврейського дієслова *shyt*, «покласти» (3:15), яким вводиться пророцтво про Месію. Насіння, від якого походитиме Месія, буде передане по лінії сифітів. Отже, у біблійному тексті зроблений запис про месіанську лінію, що починається із Сифа (5:3), містить Еноха (5:21), Метушалаха й закінчується Ноем (6:8).

Фраза «Божі сини» (6:2) стосується лінії Сифа, оскільки вони були покликані зберігати істину про Бога. З іншого боку, вислів «людські дочки» (6:2), вочевидь, має негативний відтінок. Саме під впливом цих «людських дочок» Божі сини «взяли собі жінок із усіх, яких вибрали» (6:2), що вказує на неправильний напрямок, у якому йшло людство.

**Прочитайте Бут. 6:1–5. Яке переконливе свідчення про розбещення! Чому ми повинні робити все можливе, щоб з Божою силою викоринити гріх зі свого життя?**

П'ятниця, 15 квітня

## ДЛЯ ПОДАЛЬШОГО ДОСЛІДЖЕННЯ:

Фраза, що повторюється: «І ходив Енох з Богом» (5:22, 24) означає близьке щоденне спілкування з Господом. Особисті взаємини Еноха з Богом були настільки особливими, що «забрав його Бог» живим до Себе (вірш 24). Ця остання фраза, однак, є унікальною в генеалогії Адама й не підтримує ідеї про негайний перехід до загробного життя в раю тих, хто «ходить з Богом». Зверніть увагу на те, що Ной також ходив з Богом (6:9), але він помер, як і всі інші люди, зокрема Адам і Метушалах. Слід зазначити, що Біблія не наводить жодних причин для обґрунтування цієї особливої милості. «Енох став проповідником праведності, розповідаючи людям про те, що відкрив йому Бог. Богобоязливі люди прагнули спілкування із цим святим мужем, щоб вислухати його повчання й помолитися з ним. Він звершував також громадське служіння, несучи Божу вістку всім, хто прислухався до слів застереження. Він трудився не тільки для сифітів. У землі, куди пішов Каїн, аби сховатися від Господа, Божий пророк також розповідав про чудові події, які бачив у видіннях. «Ось, — говорив він, — прийшов Господь з десятками тисяч Своїх святих ангелів, щоб учинити суд над усіма й звинуватити кожную душу в усіх вчинках їхньої безбожності» (Юди 14, 15)» (Е. Уайт. Патріархи і пророки. С. 86).

## Запитання для роздумів:

1. Чому Каїн убив свого брата? Прочитайте коментар Елі Візеля: «Чому він це зробив? Можливо, хотів залишитися один: єдина дитина, а після смерті батьків — єдиний чоловік. Один, як Бог, і, можливо, один на місці Бога ...Каїн убив, щоб стати Богом... Будь-яка людина, котра вважає себе Богом, урешті-решт стає вбивцею інших» (*Elie Wiesel. Messengers of God: Biblical Portraits and Legends (New York: Random House. 1976). P. 58*).

Наскільки ми повинні бути обережними, щоб не відображати позиції Каїна?

2. Порівняйте тривалість життя людей до і після потопу (Бут. 5 і 11). Як ми можемо пояснити таке скорочення тривалості життя людини? Як таке виродження суперечить передумовам сучасного дарвінізму?

## Місіонерська історія

### ПРОЩЕНИЙ ЗА ҐРАТАМИ

(частина 2)

*Ендрю Мак-Чесні* Наступної суботи ув'язнений Матіас уже з усмішкою привітав Данте. Однак через кілька хвилин Матіас почав нервувати.

Він розповів про своє дитинство й доросле життя, а також про

багаторічну боротьбу із гріховними бажаннями.

– Я не відчуваю, що заподіяв комусь зло, – сказав він. – Вийшовши з в'язниці, я чинитиму те саме.

Матіас уважно подивився на Данте, чекаючи на його реакцію.

Данте розумів: Матіас його випробовує, щоб за його реакцією судити і про Бога.

Данте подумки помолився: «Ісусе, дай мені мудрості. Допоможи явити Твою благодать. Ти прости мене і можеш простити Матіаса».

Матіас, бачачи, що Данте зволікає з відповіддю, запитав:

– Що ти зробив би зі мною, якби спіймав на місці злочину? Данте спокійно відповів:

– Якщо Бог подарував мені благодать і спасіння, то може подарувати благодать і спасіння й тобі.

Матіас був шокований такою відповіддю.

– Ти мене не засуджуєш? – запитав він. Розгорнувши Біблію, Данте прочитав:

– «Тож не роблю те добре, яке хочу, але те недобре, яке не хочу, – те роблю. Якщо ж я роблю те, чого не хочу, то вже не я це роблю, а той гріх, що живе в мені» (Римл. 7:19, 20). Ми часто помиляємося у своїх діях, – продовжив він. – Ми не робимо того, чого хочемо, і робимо те, чого не хочемо. Можливо, ти не відчуваєшся винним, бо безсилий контролювати свої дії? Данте простягнув Матіасу Біблію і показав пальцем на Римл. 7:19, 20, а потім на Римл. 8:1, 2: «Тож нема тепер жодного осуду тим, які в Ісусі Христі ходять не за тілом, а за Духом. Бо Закон Духа, тобто життя в Христі Ісусі, визволив тебе від закону гріха і смерті».

– Бог не засуджує тебе, – сказав Данте. – Він любить тебе і хоче допомогти. Ти можеш розпочати нове життя. Тобі потрібно просто дозволити Божому Духові змінити тебе.

На обличчі Матіаса відобразився глибокий смуток. Легковажне ставлення і зневага зникли. Данте зрозумів, що Матіас уперше відчуває глибоке почуття вини. Відтоді все змінилося. Матіас перестав глузувати з Бога й Біблії.

«Ми почали вивчати Біблію, – згадує Данте. – Матіас більше не хотів залишатися таким, яким був, він вирішив перейти на бік Бога».

Сьогодні понад десять ув'язнених, зокрема й Матіас, щосуботи відвідують на території в'язниці біблійні заняття, організовані Данте та ще дев'ятьма студентами Адвентистського коледжу Сагунто. Ваші приношення на місію Суботньої школи допомагають адвентистським освітнім закладам у всьому світі навчати таких людей, як Данте, котрі діляться цінними обітницями про благодать і спасіння через Ісуса Христа.

## ПОТОП

Біблійні тексти для дослідження:

Бут. 6:13–7:10; 2 Петра 2:5–9;

Бут. 7; 8; 9:1–17; Римл. 6:1–6;

Псал. 106:4.

Пам'ятний вірш:

«Бо так, як було за днів Ноя, таким буде прихід  
Сина Людського» (Матв. 24:37).

«І побачив Господь, що велике розбещення людини на землі, і ввесь нахил думки серця її – тільки зло повсякденно» (Бут. 6:5). Дієслово «побачив» у наведеному тексті повертає читача до кожного етапу Божого початкового творіння. Однак те, що Бог бачить зараз замість *тов* («добра»), – це *ра* («зло»). Тому Він жалкує про те, що створив світ, який тепер переповнений *ра* (вірші 6, 7).

Проте Боже жалкування також містить елементи спасіння. Єврейське слово «пожалкував» (*naḥám*) (вірш 6) перегукується з іменем Ноя (*Noah*), що означає «потіха» (5:29). Отже, Божа відповідь на це беззаконня, з одного боку, містить заяву про правосуддя, про загрозу знищення беззаконників, а з іншого – обіцяє «потіху», милість і спасіння слухняним.

Таке «двоголосся» вже було чути у випадку з Каїном і Авелем/Сифом; воно повторювалося через протиставлення двох генеалогічних ліній: Сифа («Божі сини») і Каїна («людські сини»). Тепер ми знову чуємо його, коли Бог укажує на відмінність між Ноем та рештою людей.

**Прочитайте Бут. 6:13–7:10. Який урок ми можемо почерпнути із цієї дивовижної розповіді про ранню історію людства?**

Як і Даниїл, Ной – пророк, який провіщає кінець світу. Давньоєврейське слово, що означає «ковчег» (*тева́*) (Бут. 6:14), – те ж саме рідкісне слово, запозичене з єгипетської мови й використане щодо «папірусової скриньки», у якій сховали немовля Мойсея. Він був збережений для того, щоб вивести Ізраїль з Єгипту (Вих. 2:3).

До того ж деякі побачили в конструкції ковчег паралелі з ковчегом скинії (Вих. 25:10). Як ковчег під час потопу дав змогу людству вижити, так і ковчег завіту, знак Божої присутності серед Його народу (Вих. 25:22), указує на Божу діяльність щодо спасіння Його народу.

Фраза: «І зробив Ной усе, – як звелів йому Бог, так зробив він» (Бут. 6:22) завершує розділ, присвячений приготуванню до потопу. Дієслово *асá*, «зробив», що стосується дій Ноя, перегукується з дієсловом *асá*, «зроби», у повелінні Божому, з якого розпочався цей розділ (вірш 14), і повторюється п'ять разів (вірші 14–16). Цей відгомін повеління Божого у відгуку Ноя передбачає абсолютну покору Ноя тому, що Бог наказав йому зробити, *асá*. Цікаво, що ця фраза також використана в контексті виготовлення скинії завіту, зокрема й ковчег завіту (Вих. 39:32; 40:16).

«Бог указав Ноеві точні розміри ковчег а й дав ясні детальні вказівки щодо його спорудження. Людській мудрості було не до сили здійснити проєкт споруди, яка відзначалася б такою великою потужністю та витривалістю. Її Творцем був Бог, а Ной – великим будівничим» (Е. Уайт. Патріархи і пророки. С. 92).

Паралель між двома «ковчегами» підтверджує їхню

загальну функцію викуплення. Отже, послух Ноя зображено як частину Божого Плану спасіння. Ной був урятований тому, що віра спонукала його виконати повеління Бога (див. Євр. 11:7)

Його віра – один з перших прикладів віри, що виявляється в послуху, і це єдино значуща віра (див. Якова 2:20).

Отже, хоч Ной «знайшов милість у Господніх очах» (Бут. 6:8), саме у відповідь на цю вже дану йому благодать Ной був вірний і слухняний повелінням Божим. Чи не так повинно бути з усіма нами?

**Прочитайте 2 Петра 2:5–9. Чому була врятована лише сім'я Ноя? Який урок щодо нашої ролі в попередженні світу про прийдешній суд ми можемо почерпнути з історії Ноя?**

## ПОДІЯ ПОТОПУ

Понеділок, 18 квітня

Дієслово *асá*, «робити», яке стосується дій Ноя, також є ключовим словом у розповіді про створення світу в книзі Буття (1:7, 16, 25, 26, 31; 2:2–4). Учинки Ноя, у яких виявлявся його послух Господу, подібні до Божих дій під час творіння. Такий взаємозв'язок допомагає нам зрозуміти, що у всесвітньому потопі виявилось не лише Божественне покарання людства, але і його спасіння Господом.

**Прочитайте Бут. 7. Чому опис потопу нагадує нам розповідь про творіння? Які уроки ми можемо почерпнути з паралелей між цими двома подіями?**

Під час уважного прочитання розповіді про потоп можна виявити, що тут використано багато слів, спільних з історією творіння: «семеро», «сім» (Бут. 7:2, 3, 4, 10, пор. з 2:1–3); «самця

та самицю» (7:2, 3, 9, 16, пор. з 1:27); «за родом її» (7:14, пор. з

1:11, 12, 21, 24, 25); «худоба», «птаство», «все, що плазує» (див.

7:8, 14, 21, 23, пор. з 1:24, 25); «дух життя» (7:15, 22; пор. з 2:7).

Тому історія потопу сприймається як щось подібне до історії творіння. Такі відгомони розповіді про творіння допомагають зрозуміти: Бог-Творець має право й руйнувати (П. Зак. 32:39). Однак ці відгомони також несуть вістку надії: потоп повинен стати новим творінням, з вод, що веде до нового існування.

Рух вод потопу показує, що ця подія повертає в зворотному напрямку акт творіння в Бут. 1. На відміну від Бут. 1, де зображено відділення води вгорі від води внизу (вірш 7), потоп містить їхнє возз'єднання, оскільки вони прориваються за межі своїх кордонів (7:11).

Цей процес передає парадоксальну вістку: Бог повинен зруйнувати те, що було раніше, щоб забезпечити згодом можливість нового творіння. Творіння Нової Землі вимагає руйнування колишньої, старої. Подія потопу є прообразом майбутнього спасіння світу в кінці часу: «І я побачив нове небо і нову землю. Бо перше небо і перша земля проминули» (Об'явл. 21:1; пор. з Ісаї 65:17).

**Що в нашій природі необхідно зруйнувати, щоб це було створене наново? (Див. Римл. 6:1–6).**

## **ЗАВЕРШЕННЯ ПОТОПУ**

**Вівторок, 19 квітня**

У Бут. 7:22–24 описано непереборний і всеосяжний вплив вод, від яких «винищив Бог усяку істоту» (вірш 23). «І прибувала вода на землі сто і п'ятдесят день» (вірш 24). Саме в таких умовах цілковитого знищення й безнадійності «згадав Бог» (8:1). Ця фраза – у центрі текстів про потоп, що підкреслює: указана ідея є головною новиною історії про потоп.



## **Прочитайте Бут. 8:1. Що означає вислів: «І згадав Бог про Ноя»?**

Дієслово *захар*, «пам'ятати», означає: Бог не забув і це більше, ніж просто розумова вправа. У біблійному контексті вислів «і згадав Бог» означає виконання Його обітниці й часто вказує на спасіння (див. Бут. 19:29). У контексті потопу словосполучення «і згадав Бог» означає, що вода «заспокоїлась» (8:1) і через певний час Ной зможе залишити ковчег (вірш 16). Хоч прямої команди на вихід ще не дано, Ной бере на себе ініціативу й посилає спочатку ворона, а потім голуба, щоб перевірити ситуацію. Нарешті, коли голуб не повертається, він розуміє, що «висохла вода з-над землі. І Ной зняв даха ковчегу й побачив» (8:13).

Поведінка Ноя містить практичні уроки. З одного боку, вона вчить нас довіряти Богу, навіть якщо Він ще не говорить прямо; з іншого боку, віра не заперечує цінності розміркувань і перевірки. Віра не виключає обов'язку думати, шукати й аналізувати, чи правильно те, про що ми дізналися.

І все ж таки Ной виходить лише тоді, коли Бог, нарешті, наказує йому зробити це (вірші 15–19). Тобто, навіть знаючи, що вихід назовні безпечний, Ной усе одно покладається на Бога й чекає Його сигналу, перш ніж вийти з ковчегу. Він терпляче чекав у ковчегу. «Оскільки Ной увійшов до нього за Божим повелінням, то й тепер чекав указівки, щоб залишити його. Нарешті з Небес зійшов ангел, відчинив масивні двері, звелівши патріархові і його родині вийти й вивести тварин» (Е. Уайт. Патріархи і пророки. С. 105).

**Прочитайте Бут. 8:1; 19:29; Псал. 106:4. Що означає вислів**

**«І Бог згадав»? Що ця істина нині означає для нас, тобто, як Бог показав вам, що Він «пам'ятає» вас?**

## ЗАВІТ

Середа, 20 квітня

(Частина перша)

Настав момент, коли обіцяний завіт буде виконаний. «І складу Я заповіта Свого з тобою, і ввійдеш до ковчегу ти, і сини твої, і жінка твоя, і жінки твоїх синів із тобою» (Бут. 6:18). На противагу Божественній загрозі винищити (вірш 17) цей завіт є обітницею життя.

**Прочитайте Бут. 8:20. Вийшовши з ковчегу, що Ной зробив насамперед і чому?**

Подібно до Адама і Єви, які, безсумнівно, поклонялися Богові в суботу відразу після шести днів творіння, Ной поклонявся Богу відразу після потопу, що був сам собою ще однією подією творіння. Однак між цими двома актами поклоніння є відмінність. На відміну від Адама і Єви, які безпосередньо поклонялися Господу, Ною довелося вдатися до жертви. Тут уперше в Писанні згадується жертівник. Ця жертва – «цілопалення» (*olá*), найдавніше жертвоприношення, яке найчастіше здійснювали. Для Ноя це жертвоприношення було подячним (пор. з Числ. 15:1–11), так він хотів висловити вдячність Творцеві за своє спасіння.

**Почитайте Бут. 9:2–4. Як потоп вплинув на раціон людини? Який принцип закладений у Божих обмеженнях?**

Унаслідок потопу рослинна їжа більше не була настільки доступною, як раніше. Тому Бог дозволив людям їсти м'ясо тварин. Така зміна в харчуванні призвела до зміни взаємин між людьми і тваринами, на відміну від тих, які були між ними при первісному творінні. У розповіді про творіння йдеться про те, що люди і тварини дотримувалися однієї і тієї ж рослинної дієти й не

загрожували одне одному. У світі після потопу вбивство тварин заради їжі спричинило появу стосунків страху і трепету (Бут. 9:2). Щойно люди і тварини почали поїдати одне одного, у них розвинулися стосунки, що абсолютно відрізнялися від тих, якими вони насолоджувалися в Едені.

Однак Боже допущення мало два обмеження. По-перше, не всі тварини були придатні для їжі. Перше обмеження полягало в розмежуванні між «чистими і нечистими» тваринами, яке було частиною порядку творіння (див. 8:19, 20; пор. з 1:21, 24). Друге обмеження, яке було явним і новим, полягало в утриманні від вживання крові, адже в крові – життя («душа») (9:4).

ЗАВІТ

Четвер, 21 квітня

(Частина друга)

**Прочитайте Бут. 8:21–9:1. Яке значення Божого зобов'язання зберегти життя? Як Боже благословення сприяє виконанню цього зобов'язання?**

Зобов'язання Бога зберегти життя було актом благодаті, а не результатом людських заслуг. Господь вирішив зберегти життя на Землі попри лихі дії людства (вірш 21). У тексті 22 буквально сказано: «По всі дні землі»; тобто доки існує ця нинішня Земля, пори року змінюватимуться й життя підтримуватиметься. Отже, Бог не відмовився від Свого творіння.

По суті, наступний текст, у якому йдеться про Боже благословення, повертає нас до початкового творіння з його благословенням (1:22, 28; 2:3). У певному розумінні Господь давав людству шанс розпочати все заново.

**Прочитайте Бут. 9:8–17. Яке значення має веселка? Як цей «знак заповіту» (вірш 12) пов'язаний з іншим знаком завіту – суботою?**

Фраза «Я укладу/встановив заповіт» повторюється тричі (9:9, 11, 17), указуючи на кульмінацію й виконання Божої початкової обітниці (6:18). Тексти 9:9, 11, 17 паралельні текстам про шостий день у розповіді про творіння, а тексти 9:13–16 паралельні текстам про сьомий день, суботу, у розповіді про творіння. Семикратне повторення слова «заповіт» усередині розділу 9 перегукується із суботою. Як і субота, веселка є «знаком заповіту» (9:12, 13, 16; пор. з Вих. 31:12–17). Як і субота, веселка має універсальний характер; вона поширюється на весь світ. Подібно до того як субота (знак творіння) призначена для всіх і всюди, обітниця про те, що іншого всесвітнього потопу не буде, також призначена для всіх і всюди.

**Наступного разу, коли ви побачите веселку, поміркуйте про всі дані нам Божі обітниці. Чому ми можемо довіряти цим обітницям і як веселка підтверджує це?**

П'ятниця, 22 квітня

### **ДЛЯ ПОДАЛЬШОГО ДОСЛІДЖЕННЯ:**

Особливо повчальне порівняння менталітету та поведінки людей і стану світу до потопу й людей у наші дні. Проаналізуйте ці паралелі.

«Гріхи, які вимагали покарання в допотопному світі, є й у наші дні. Страх Божий залишив серця людей, а до Його Закону вони ставляться з байдужістю і зневагою. Своєю великою любов'ю до всього світського сучасне покоління уподібнюється до допотопних людей... Бог засудив людей допотопного світу не за те, що вони їли й пили... Їхній гріх полягав у тому, що вони вживали ці дари, не виявляючи вдячності до Подателя, та опоганювали себе, потураючи бажанню свого апетиту без усяких меж. Одруження саме собою не було порушенням закону. Шлюб був задумом Божим, однією з перших постанов, установлених

Творцем. Він дав спеціальні вказівки щодо цього обряду, наділивши його святістю і красою. Однак Божі вказівки були забуті, справжнє призначення шлюбу спотворене; він почав служити задоволенню пристрастей.

Таке ж становище зауважується й сьогодні. Люди зловживають тим, що законне... Обман, хабарництво і злочинство залишаються без осуду як серед вищих, так і нижчих прошарків суспільства. Преса рясніє повідомленнями про вбивства... Дух анархії охопив цілі народи, а воєнні події, які час від часу викликають жах світу, свідчать лише про прихований вулкан пристрастей і беззаконня, який, вийшовши один раз з-під контролю, принесе Землі спустошення. Картини із життя допотопного світу, змальовані на сторінках богонатхненної Книги, правдиво повідомляють про той стан, до якого прямує сучасне суспільство. Тепер, у нашому столітті, у країнах, що називають себе християнськими, щоденно здійснюються не менш жахливі злочини, як і ті, за які були знищені прадавні грішники» (Е. Уайт. Патріархи і пророки. С. 101, 102).

### **Запитання для роздумів:**

1. Які загальні характеристики суспільства до потопу й нашого суспільства? Як ці характеристики свідчать про благодать і любов Господа, Який досі намагається спасти кожну людину?

2. Деякі люди стверджують, що потоп Ноя був локальною подією. Чому ця ідея хибна? Якби це було правдою, то чому кожна локальна повинь (і кожна веселка) свідчили б, що Бог сказав неправду?

### **Місіонерська історія**

**«БУДЕ ПОБЛАГОСЛОВЛЕНИЙ РІД БЕЗНЕВИННИХ»**

*Ендрю Мак-Чесні Після заходу сонця родина Рейнеке,*

що мешкає в центральній частині Південної Африки, залишала роботу на кукурудзяному полі і збиралася навколо великого кухонного столу за вечерею у своєму невеликому фермерському будинку. Батько, мати та їхні семеро синів й чотири доньки щовечора на вечерю готували кукурудзяну кашу, картоплю, гарбуз та м'ясо. Після цього діти прибирали зі столу, а батько розгортав Біблію, аби провести сімейне богослужіння.

Цього вечора батько розгорнув Біблію і прочитав: «Пам'ятай день суботній, щоб святити його! Шість днів працєю і роби всю працю свою, а день сьомий – субота для Господа, Бога твого: не роби жодної праці ти й син твій, та дочка твоя, раб твій та невольниця твоя, і худоба твоя, і прихोцько твій, що в брамах твоїх...» (Вих. 20:8–20).

«Послухайте, – спантеличено сказав батько. – Тут сказано: шість днів працєю, а сьомого дня відпочивай». Ідея відпочинку сьомого дня була для нього новою. Уся сім'я святкувала неділю.

Батько зробив позначку на полях своєї Біблії. Поряд зі словами «шість днів працєю» він написав: «Час орати». Поряд зі словами «не роби жодної праці» написав: «Час відпочивати». Так уся сім'я почала дотримуватися суботи. Згодом ще троє сусідів приєдналися до них у святкуванні суботи. Через деякий час літературний євангеліст, адвентист сьомого дня, зайшов на ферму і продав голові сім'ї невелику книжку під назвою «Завіт Бога з людиною».

Завдяки цій книзі батько і мати вперше дізналися про Адвентистську Церкву, члени якої так само, як і вони, поклоняються Богові сьомого дня тижня – у суботу. У нас немає точних історичних свідчень про те, що подружжя Рейнеке приєдналося до Церкви адвентистів сьомого дня, але ми знаємо напевно: четверо з їхніх одинадцятьох дітей стали адвентистами. Один з їхніх онуків, Геден Рейнеке, –

пастор, який допомагає курирувати місіонерську роботу в Південній Африці та чотирнадцяти інших країнах як виконавчий секретар Південного Африкансько-Індоокеанського дивізіону. Гедеон розповідає, що своєю адвентистською спадщиною він завдячує дідусеві й бабусі, котрі просто читали Біблію та підкорялися їй. «Я молюся, аби переказ цієї історії привів до Ісуса Христа ще багатьох людей», – каже він.

Приношення тринадцятої суботи цього кварталу будуть спрямовані на підтримку проповіді Євангелія в Південному Африкансько-Індоокеанському дивізіоні. Дякуємо вам за ваші щедрі приношення.

## Урок 5

23–29 квітня

### УСІ НАРОДИ І ВАВИЛОН

**Біблійні тексти для дослідження: Бут. 1:28; 9:1, 18–11:9;**

**Луки 10:1; Матв. 1:1–17;**

**Луки 1:26–33; Псал. 139:7–12.**

### Пам'ятний вірш:

**«І тому-то названо ймення йому: Вавилон; бо там помішав Господь мову всієї землі. І розпорошив їх звідти Господь по поверхні всієї землі» (Бут. 11:9).**

Після потопу біблійна розповідь зміщує акцент з однієї особи, Ноя, на трьох його синів: «Сима, Хама та Яфета» (Бут. 10:1). Особлива увага до Хама, батька Ханаана (вірші 6, 15), вводить поняття «Ханаана», Обітованої землі (12:5), – очікування Авраама, благословення якого пошириться на всі народи (вірш 3).

Однак цей зв'язок перериває будівництво Вавилонської вежі (11:1–9). І знову порушуються Божі плани щодо людства. Те, що передбачалося як благословення, зародження всіх народів, стає приводом для ще одного прокляття. Народи об'єднуються, щоб спробувати посісти місце Бога; Він відповідає судами; через змішання, що виникло, люди розсіюються по всьому світу (вірш 8), здійснюючи в такий спосіб Божий початковий план «наповнити землю» (9:1). Урешті-решт, незважаючи на гріховність людей, що піддалися розпусті, Господь перетворює зло на добро; останнє слово, як завжди, за Ним. Прокляття Хама в наметі його батька (9:20–25) і прокляття народів, що змішалися біля Вавилонської вежі (11:9), стануть урешті-решт благословенням для цих народів.

## **ПРОКЛЯТТЯ ХАМА**

**Неділя, 24 квітня**

Прочитайте Бут. 9:18–27. Яка вістка міститься в цій незвичайній історії?

Дії Ноя в його винограднику перегукуються з діями Адама в Еденському саду. Ці дві історії містять загальні мотиви: вживання плода, наслідком чого стає нагота; потім покриття, прокляття і благословення. Ной відновлює зв'язок зі своїм корінням – Адамом і, на жаль, продовжує ту сумну історію.

Бродіння (ферментація) соку плодів не було частиною Божого початкового творіння. Бродіння, що призводить до сп'яніння, могло статися внаслідок екологічних умов, що змінилися після потопу. До потопу клімат по всій Землі був однаковим і приємним для життя (див. Бут. 2:6; 8:22), тому виноградний сік не псувався й не бродив.

Отож Ной міг випити переброджений виноградний сік, не знаючи, до яких наслідків це призведе. Якби Ной знав



про це, то був би винен і, отже, Бог не наділив би його духом пророцтва, який виявився в провіщенні подальшого життя його синів. Ной випив цього ферментованого соку, потім втратив самовладання і зняв із себе одяг. Той факт, що Хам «побачив» його наготу, містить натяк на Єву, яка також «побачила» заборонене дерево (див. Бут. 3:6). Ця паралель передбачає, що Хам не просто випадково, крадькома, «побачив» наготу свого батька. Він походжав і говорив про це, навіть не намагаючись розв'язати проблему батька. Негайна ж реакція його братів, які вкрили батька, тоді як Хам залишив його оголеним, побічно засудила дії Хама.

Тут ідеться про повагу до батьків. Нездатність виявляти повагу до батьків, які представляють ваше минуле, вплине на ваше майбутнє (див. Вих. 20:12; пор. з Ефес. 6:2). Звідси і прокляття, яке вплине на майбутнє Хама і його сина Ханаана. Безумовно, використання цього тексту для виправдання расистських теорій щодо когось є грубою теологічною помилкою й етичним злочином. Це пророцтво обмежується виключно Ханааном, сином Хама. Біблійний автор має на увазі деякі аморальні практики ханаанейян (див. Бут. 19:5–7, 31–35).

Крім того, це прокляття містить обітницю благословення, обігруючи ім'я «Ханаан», яке походить від дієслова *канá*, що означає «підкоряти». Саме через підпорядкування Ханаана народ Божий, нащадки Сима, увійдуть в Обітовану землю й підготують шлях для Першого приходу Месії, який «розпросторить Яфета» «в наметах... Симових» (Бут. 9:27). Це пророча алюзія на поширення Божого завіту на всі народи, які приймуть звернену до світу вістку Господа про спасіння (див. Дан. 9:27; Ісаї 66:18–20; Римл. 11:25). Прокляття Хама, по суті, стане благословенням для всіх народів, зокрема тих нащадків Хама і Ханаана, які приймуть спасіння, запропоноване їм Богом.

**Які уроки ми можемо почерпнути для себе з історії Хама? Чому ми потребуємо Божої благодаті кожної миті нашого життя?**

## **ГЕНЕАЛОГІЯ БУТТЯ**

**Понеділок, 25 квітня**

Хронологічні дані про вік Ноя дають змогу нам зрозуміти, що він слугує сполучною ланкою між цивілізаціями, котрі існували до і після потопу. Останні два тексти попередньої розповіді (див. Бут. 9:28, 29) повертають нас до останньої ланки родоводу Адама (5:32). Оскільки Адам помер, коли Ламеху, батькові Ноя, було 56 років, Ной, напевно, чув розповіді про Адама, які міг передати своїм нащадкам до і після потопу.

**Прочитайте Бут. 10. Яка мета цього родоводу в Біблії? (Див. також Луки 3:23–38).**

Біблійна генеалогія виконує три функції. По-перше, вона підкреслює історичну природу біблійних подій, пов'язаних із реальними людьми, які жили, померли й чії дні полічені досить точно. По-друге, вона демонструє безперервність подій від давнини до епохи автора, установлюючи чіткий взаємозв'язок між минулим і сьогоденням. По-третє, генеалогія нагадує нам про людську вразливість, про трагічні наслідки прокляття гріха і його смертельну небезпеку для всіх наступних поколінь.

Зверніть увагу на те, що класифікація «хамітів», «семітів» і «яфетитів» не дотримується чітких критеріїв. 70 народів перегукуються із 70 членами сім'ї Якова (Бут. 46:27) і 70 старійшинами Ізраїлю в пустелі (Вих. 24:9). Ідея певної відповідності між 70 народами і 70 старшими передбачає місію Ізраїлю щодо цих народів: «Як Всевишній народам спадок давав, коли Він розділяв синів людських, Він поставив границі народам за числом

Ізраїлевих синів» (П. Зак. 32:8). Аналогічно Ісус посилає 70 учнів благовістити в різних містах і місцевостях (Луки 10:1). Ця інформація свідчить про прямий взаємозв'язок між Адамом і патріархами; усі вони – історичні особистості, реальні люди, починаючи з Адама. Це також допомагає нам зрозуміти, що патріархи мали безпосередній доступ до свідків, у яких

були власні спогади про стародавні події.

**Прочитайте Матв. 1:1–17. Що в уривку повідомляється про реальність усіх цих людей як історичних осіб? Чому для нас важливо знати й вірити, що вони були реальними людьми?**

## ОДНА МОВА

Вівторок, 26 квітня

**Прочитайте Бут. 11:1–4. Чому люди «всієї землі» так прагнули об'єднатися?**

Фраза «вся земля» вказує на невелику кількість людей, що жили після потопу. Причина такого об'єднання чітко вказана: вони хочуть побудувати вежу, щоб досягти небес (вірш 4). Фактично їхні справжні наміри – посісти місце Самого Бога-Творця. Опис намірів і дій цих людей перегукується з Божими намірами й діями в розповіді про творіння: «І сказали вони» (вірші 3, 4, пор. з 1:6, 9, 14 і т. ін.); «Наробімо/вчинімо» (вірші 3, 4, пор. з 1:26). Їхній намір чітко окреслений: «Вчинімо для себе ймення» (вірш 4) – цей вислів використовується виключно щодо Бога (Ісаї 63:12, 14).

Як бачимо, будівельники Вавилону мали нестримне бажання посісти місце Бога-Творця. (Ми знаємо, хто надихнув їх на це, чи не так? Див. Ісаї 14:14). Спогад про потоп, безсумнівно, відіграв роль у їхньому проєкті. Вони будували вежу, аби врятуватися в разі ще одного потопу,

незважаючи на Божу обітницю. Пам'ять про потоп, хоч і спотворена, збереглася у вавилонській традиції у зв'язку з будівництвом міста Бавеля (Вавилону). Саме ці наполегливі спроби досягти небес й узурпувати Бога характеризують дух Вавилону.

Ось чому розповідь про Вавилонську вежу є важливим мотивом і в книзі Даниїла. Згадка про Шинейарський край на початку розповіді про Вавилонську вежу (Бут. 11:2) знову з'являється на початку книги Даниїла, щоб позначити місце, куди Навуходоносор приніс посуд Єрусалимського храму (див. Дан. 1:2). Серед багатьох інших уривків цієї книги епізод із Навуходоносором, що встановлює золоту статую, імовірно, на тому ж місці, у тій самій «долині», є найяскравішим прикладом такого способу мислення. У своїх видіннях про кінець Даниїл бачить той самий сценарій, коли народи Землі збираються разом, щоб об'єднатися проти Бога (див. Дан. 2:43, 44; 11:40–45; пор. з Об'явл. 16:14–16), хоч тут ця спроба не вдається, як і у випадку з Вавилоном.

**Відомий світський французький письменник минулого століття сказав, що велика мета людства – намагатися «бути Богом». Що в нас є таке, починаючи з Єви в Едені (Бут. 3:5), що може залучити до цієї небезпечної неправди?**

**«ТОЖ ЗІЙДИМО»**

**Середа, 27 квітня**

**Прочитайте Бут. 11:5–7 і Псал. 139:7–12. Чому Бог зійшов на Землю? Яка подія слугувала причиною такої Божественної реакції? \_\_\_\_**

Іронія в тому, що, хоч люди піднімалися вгору, Бог повинен був зійти до них. Сходження Господа – це підтвердження Його верховенства. Бог завжди буде за

межами нашої людської досяжності. Будь-яке зусилля людей піднятися до Нього й зустрітися з Ним на Небесах марне і безглузде. Безсумнівно, Ісус зійшов до нас саме через бажання спасти нас; для Нього не було іншого способу викупити нас.

Іронія в розповіді про Вавилонську вежу простежується у висловлюванні: «І зійшов Господь, щоб побачити місто та башту» (Бут. 11:5). Богу не потрібно було сходити вниз, щоб побачити (див. Псал. 139:7–12; пор. з 2:4), однак Він зробив це. Зазначена концепція підкреслює участь Бога в житті людства. **Прочитайте Луки 1:26–33. Що уривок повідомляє про сходження Господа до нас?**

Сходження Господа також нагадує нам про принцип справедливості через віру і про дію Божої благодаті. Яку б роботу ми не виконували для Бога, Він усе одно повинен буде зійти вниз, щоб зустрітися з нами. Нас приведуть до Нього й до спасіння не наші дії, а саме наближення Бога до нас. Фактично двічі в уривку Бут. 11:5–7 сказано, що Господь сходить, маючи на увазі, наскільки Він був стурбований тим, що відбувається в тому місті.

Згідно з вищевказаним уривком, Бог хотів покласти край глибоко вкоріненій гріховній згуртованості цих людей, яка, з огляду на їхній гріховний стан, могла призвести лише до дедалі більшого зла. Ось чому Він вирішив змішати мови людей; це поклало б край їхнім планам, які їх об'єднували.

«Лихі задуми будівничих Вавилонської вежі закінчилися ганьбою і поразкою. Пам'ятник їхньої гордині став пам'ятником безумству. Однак люди й далі йдуть тим самим шляхом, — покладаючись на себе й відкидаючи Божий Закон. Цей принцип намагався втілити в життя сатана серед небожителів; ним керувався і Каїн, коли приносив свою жертву» (Е. Уайт. Патріархи і пророки. С.

123).

**Який ще приклад людської зарозумілості ми бачимо в розповіді про Вавилонську вежу і як урешті-решт вона зазнає невдачі? Які особисті уроки ми можемо почерпнути з цієї історії?**

## **ВИКУПЛЕННЯ У ВИГНАННІ      Четвер, 28 квітня**

**Прочитайте Бут. 11:8, 9; 9:1 (пор. з 1:28). Чому розпорошення людей Господом має характер викуплення?**

Божий задум і благословення для людей полягали в тому, що вони будуть «розмножуватися та наповнювати землю»,

поширюючись по всій Землі (див. 9:1; пор. з 1:28). Усупереч Божому плану будівельники Вавилону вважали за краще перебувати разом, згуртувавшись як єдиний народ. Одна з причин, з якої вони вирішили побудувати місто, полягала в тому, щоб вони не «розпорошилися по поверхні всієї землі» (11:4). Ці люди відмовилися перебиратися кудись в інше місце, можливо, вважаючи, що разом будуть сильнішими.

На жаль, люди прагнули використовувати свою об'єднану силу на зло, а не на добро. Вони прагнули «вчинити для себе ймення» – це яскраве відображення їхніх зарозумілості й гордості. Справді, щоразу, коли люди відкрито кидають виклик Богу й хочуть «вчинити для себе ймення», ми можемо бути впевнені: це не вдасться.

Отже, засудивши їхню очевидну непокору, Господь «розпорошив їх... по поверхні всієї землі» (11:9), – сталося саме те, чого вони намагалися уникнути.

Цікаво, що назва «Вавилон», яка означає «брама Бога», пов'язана з дієсловом *balal* – «змішувати» (11:9).

Будівельники Вавилону хотіли досягти воріт Господа й думали про себе як про Бога, саме тому їхня мова була змішана, і вони стали значно слабшими, ніж раніше.

«Мешканці Вавилону вирішили встановити незалежне від Бога правління. Хоч серед них були люди, які мали страх перед Господом, однак і вони були введені в оману хитрощами нечестивих, втягнуті в їхні підступні плани. Заради своїх вірних дітей Господь зволивав зі Своїми судами, даючи людям час виявити свій справжній характер. І коли це трапилося, сини Божі намагалися переконати їх відмовитися від власного задуму, але люди об'єдналися у своїх зухвалих діях, спрямованих проти Неба. Якщо б їм було дозволено діяти без перешкод, вони деморалізували б світ, котрий переживав ще своє дитинство. Їхня співдружність народилася в бунті проти Бога, а царство було встановлене задля самозвеличення; Бог у ньому був позбавлений і керівництва, і честі» (Е. Уайт. Патріархи і пророки. С. 123).

**Чому ми повинні бути дуже обережними щодо прагнення «вчинити для себе ймення»?**

П'ятниця, 29 квітня

### **ДЛЯ ПОДАЛЬШОГО ДОСЛІДЖЕННЯ:**

Прочитайте з книги Е. Уайт «Патріархи і пророки» розділ

«Вавилонська вежа» (С. 117–124).

«Тут вони задумали побудувати місто, а в ньому вежу – настільки велику, щоб вона стала чудом світу. Цим також ставилося за мету перешкодити людям утворювати поселення в різних місцях. Бог наказав розселитися по всій Землі, заповнити її та обробляти, а будівничі Вавилонської вежі мали намір утримати весь народ в одному місці та заснувати монархію, яка поступово заволоділа б усією землею. Отже, їхнє місто стало б центром всесвітньої

імперії, а його слава викликала б загальне захоплення й пошану світу та принесла б визнання його засновникам. Велична вежа, яка сягала б небес, мала стати пам'ятником могутності та мудрості її будівничих, увічнюючи їхню славу для всіх прийдешніх поколінь.

Мешканці Шинearської рівнини не довіряли Божому заповіті, згідно з яким Він уже ніколи не приведе на Землю вод потопу. Чимало з них узагалі заперечувало існування Бога, пояснюючи трагедію потопу дією природних сил. Інші ж вірили в надприродну Істоту, Котра знищила допотопний світ, і їхні серця, подібно до Каїнового, повставали проти Неї. А ще спорудження вежі будівничими мало на меті забезпечити собі порятунок на випадок потопу. Зводячи будівлю, висота якої перевищувала б рівень води під час потопу, люди сподівалися захистити себе від будь-якої небезпеки. Піднявшись до хмар, вони також хотіли збагнути причини потопу. Уся ця справа була розрахована на те, аби ще більше зміцнити гордість будівничих, відвернути думки майбутніх поколінь від Бога та ввести їх в ідолопоклонство» (Е. Уайт. Патріархи і пророки. С. 118, 119).

### **Запитання для роздумів:**

1. Наведіть приклади з історії чи сьогодення про те, які неприємності можуть виникнути від тих, хто прагне вчинити собі ймення.

2. Як ми, Церква Божа, можемо уникнути небезпечного прагнення побудувати власну Вавилонську вежу?

## **Місіонерська історія**

### **ВІД РАБСТВА – ДО СВОБОДИ (ОБ'ЄДНАНІ АРАБСЬКІ ЕМІРАТИ)**

*Гурені Лукваро*



Прадїп Ліянаге, що проживає з родиною в місті Шардже (столиця ОАЕ), ніколи не думав про Ісуса. Однак усе змінилось, коли його тринадцятирічний син приєднався до клубу

«Слідопит». Хлопчик приходив із занять клубу радісний та з ентузіазмом розповідав почуті біблійні історії. Незабаром батьки захотіли ближче познайомитися з Біблією й почали вивчати біблійні уроки з пастором адвентистської громади.

Настав день, коли дружина Прадїпа та його син прийняли Ісуса й уклали завіт з Богом. Прадїп теж хотів хреститися, але не міг цього зробити, бо продовжував курити. Усі його спроби залишити згубну звичку були даремними.

У цей час на посаду директора Відділу здоров'я місіонерського поля Перської затоки була обрана Кеті Колумен. Облаштовуючись у своєму новому кабінеті, вона не знайшла офіційної печатки Відділу здоров'я, необхідної для роботи з документами. Кеті зателефонувала колишньому директорові, і той передав їй печатку та ще кілька коробок із матеріалами. У коробках були різні адвентистські програми зі здоров'я, зокрема «Дихайте вільно» – програма звільнення від нікотинової залежності.

Коли Кеті розбирала матеріали, їй зателефонував пастор церкви, яку відвідував Прадїп зі своєю сім'єю. «Чи могли б ви організувати проведення програми „Дихайте вільно“ для одного із членів моєї громади?» – поцікавився він.

Кеті зрозуміла: Бог хоче, щоб вона допомогла цій людині. Кеті зв'язалася з Прадїпом і разом з ним пройшла дев'ятитижневу програму. Він звільнився від звички курити і через два місяці після закінчення програми прийняв хрещення – у суботу 13 березня 2021 року.

«Господь допоміг мені кинути курити. Моє здоров'я покращилося, моя сім'я стала щасливішою, а на роботі я почав працювати продуктивніше», – каже Прадіп.

Він активно розповідає іншим про Ісуса. Завдяки його свідченню про те, як він кинув курити, три сім'ї, які не належать до Церкви, дозволили своїм дітям відвідувати клуб «Слідопит».

«Ісус запрошує кожного зі Своїх послідовників яскраво світити для Нього. Він закликає нас жити перетвореним життям, щоб інші, бачачи його, дізналися про любов Ісуса», – каже Марк Коулман, президент місіонерського поля Перської затоки, до якого входять Об'єднані Арабські Емірати, Бахрейн, Кувейт та чотири інші країни Перської затоки.

*Ця історія ілюструє місіонерську мету № 2 Стратегічного плану Адвентистської Церкви на період 2020 – 2025 роки під назвою «Ідемо разом»: «Посилити та різнобічно розвивати місіонерське служіння Церкви у великих містах у межах „вікна 10/40“ серед неохоплених і недостатньо охоплених груп населення».*

Урок 6

30 квітня – 6 травня

## КОРІННЯ АВРААМА

**Біблійні тексти для дослідження:** Бут. 12–14; Ісаї 48:20; 36:6, 9;  
Єрем. 2:18; Євр. 7:1–10.

**Пам'ятний вірш:**

**«Вірою Авраам, коли був покликаний іти на місце, яке мав одержати в спадок, – послухався і пішов, не знаючи, куди йде» (Євр. 11:8).**

Тепер ми підійшли до центральної частини книги Буття. Цей центральний розділ (Бут. 12–22) охоплює мандрування Авраама, починаючи з першого Божого заклику *лех лехá*,

«Вийди!» (12:1), який спонукає Авраама залишити своє минуле, і до другого Божого заклику *лех лехá*, «Піди!» (22:2), який спонукає Авраама залишити своє майбутнє (яким воно представлене в його сині). Отож Авраам завжди в дорозі, завжди залишається переселенцем, тому його і називають скитальцем (17:8).

Мандруючи, Авраам перебуває наче в підвішеному стані, без свого минулого, яке втратив, і без свого майбутнього, якого не бачить. Між цими двома закликами, що обрамляють скитання віри Авраама, він чує голос Бога, Котрий запевняє:

«Не бійся» (15:1). Цими двома Божими словами відзначені три частини мандрівки Авраама, які дослідимо в уроках 6, 7 і 8. Авраам є прикладом віри (15:6) і згадується в єврейських Писаннях як муж віри (див. Неем. 9:7, 8). У Новому Завіті Авраам – одна з найбільш згадуваних постатей Старого Завіту, і цього тижня ми побачимо, чому саме.

## **АВРАМ ЗАЛИШАЄ КРАЇНУ**

**Неділя, 1 травня**

**Прочитайте Бут. 12:1–9. Чому Бог покликав Аврама залишити свою країну і рідню? Як відреагував Аврам?**

Востаннє Бог говорив з людиною, принаймні, як зазначено в Писанні, коли після Потопу повідомив Ноя про завіт «з кожною живою душею» (9:10, 15–17), що іншого всесвітнього потопу більше не буде. Із цією обітницею перегукується нова промова Бога, тепер звернена до Аврама: *усі народи землі* будуть благословенні через

Аврама.

Виконання цього пророцтва починається із залишення минулого. Аврам залишає все, що було йому звичне й близьке: свою країну, рідню, друзів – фактично частину себе. Інтенсивність усього, що відбувається, відображається в повторенні ключового слова «піді», використаного в цьому контексті сім разів. Аврам повинен спочатку залишити свою країну – «Ур халдейський», тобто Вавилонію (Бут. 11:31; Ісаї 13:19). Такий заклик «вийти з Вавилону» здавна лунає з вуст біблійних пророків (Ісаї 48:20; Об'явл. 18:4).

Залишення міста Аврамом також стосується його рідні. Патріарх повинен залишити свою спадщину й багато з того, що він дізнався і придбав за допомогою наслідування, освіти і впливу. Однак Божий заклик вийти містить щось більше. Єврейське словосполучення *lex lexa*, «піді», буквально означає «піді сам» або *піді заради себе, піді до себе*. Залишення Вавилону Аврамом стосується більшого, ніж його оточення і навіть його родичі. Це єврейське словосполучення передбачає акцент на *собі*. Аврам повинен залишити *себе*, позбутися/відмовитися від тієї частини себе, яка містить його вавилонське минуле.

Мета такої відмови – «земля», яку Бог покаже йому. Та ж сама мова використовується знову в контексті жертвоприношення Ісака (див. Бут. 22:2) щодо гори Морія, де буде принесений в жертву Ісак і в майбутньому побудований Єрусалимський храм (див. 2 Хронік 3:1). Божа обітниця стосується не лише фізичної батьківщини, а й спасіння світу. Ця ідея підтверджується в Божій обітниці благословити всі народи (12:2, 3). Дієслово *baraх*, «благословляти», використовується у вищезазначеному уривку п'ять разів. Процес цього загального благословення здійснюється через «потомство» Аврама (22:18; 26:4; 28:14). У текстах згадується «потомство», яке врешті-решт знайде своє

втілення в Ісусі Христі (див. Дії 3:25). **Що Бог може закликати вас залишити позаду? Тобто від якої частини свого життя вам довелося б відмовитися, щоб відповісти на Божий заклик?**

## СПОКУСА ЄГИПТОМ

Понеділок, 2 травня

**Прочитайте Бут. 12:10–20. Чому Аврам залишив Обітовану землю й вирушив до Єгипту? Як поведився фараон порівняно з Аврамом?**

За іронією долі, Аврам, який щойно прибув до Обіцяної землі, вирішує залишити її заради Єгипту, оскільки «був голод у Краї» (12:10). За часів голоду люди з Ханаану йшли до Єгипту, про цей факт свідчать давньоєгипетські тексти. У єгипетському Повчанні Мерикара – тексті періоду Середнього царства (2060–1700 рр. до н. е.) – людей, які прийшли з Ханаану, називають «нещасними азіатами» (*aamu*) й описують так: «Знедолений... мало води... не живе він на одному місці, голод змушує його йти» (Miriam Lichtheim. *Ancient Egyptian Literature, Volume I: The Old and Middle Kingdoms* (Berkeley, CA: University of California Press. 1973). Pp. 103, 104).

Спокуса Єгиптом часто була проблемою для ізраїльтян стародавніх часів (див. Числ. 14:3; Єрем. 2:18). Тому Єгипет став символом тих, хто довіряє іншим людям, замість того щоб довіряти Богу (див. 2 Цар. 18:21; Ісаї 36:6, 9). У Єгипті, де воду можна було бачити щодня, віра щодо цього не була необхідною, оскільки обітниця про родючу землю була видима відразу. Порівняно із землями, у яких лютував голод, Єгипет здавався значно кращим місцем.

Аврам, який нині залишає Ханаан, у край відрізняється від Аврама, котрий залишив Ур. Раніше Аврам був

зображений як муж віри, що залишив Ур у відповідь на Божий заклик; тепер Аврам залишає Обітовану землю самостійно, за власним волевиявленням. Раніше Аврам покладался на Бога; тепер він поводить себе як маніпулятивний і неетичний політик, розраховуючи лише на себе. «У Єгипті виявилось, що й Авраам не позбавлений людських слабкостей і недоліків. Приховавши той факт, що Сарра є його дружиною, він виявив своє недовір'я Божественному піклуванню, відсутність тієї високої віри й мужності, благородним прикладом яких досі слугувало його життя» (Е. Уайт. Патріархи і пророки. С. 130).

Отже, ми бачимо, що навіть великий муж Божий може припуститися помилки, однак не бути залишеним Богом. Коли в Новому Завіті написано про Авраама як про приклад спасіння через благодать, це означає лише одне – благодать. Адже якби спасіння не було через благодать, то Авраам, як і всі ми, не мав би жодної надії.

**Що цей епізод із життя Аврама повідомляє про те, як легко навіть вірні християни можуть збитися з правильного шляху? Чому непослух ніколи не буває хорошим вибором?**

**Прочитайте Бут. 13. Що ця історія повідомляє про важливість характеру?**

Аврам повертається туди, де Він був раніше, начебто його подорож до Єгипту виявилася просто невдалим відхиленням від курсу. Історія Бога з Аврамом розпочинається знову – там, де вона зупинилася з моменту його першої подорожі до Обітованої землі. Першим місцем розташування Аврама є Бет-Ел (вірш 3), як і під час його першої подорожі до цієї землі. Аврам

розкався й повернувся до «себе» – до Аврама, мужа віри.

Возз'єднання Аврама з Богом виявляється в його

стосунках з людьми, у тому, як він розв'язує проблему зі своїм племінником Лотом щодо користування землею. Хай там як, але саме Аврам пропонує мирну угоду й дозволяє Лоту зробити вибір першим (вірші 9, 10), виявляючи великодушність і доброту, що свідчить про те, якою людиною був Аврам.

Факт, що Лот вибрав собі найкращу частину, добре зрошувану рівнину (вірші 10, 11), зовсім не переймаючись аморальністю своїх майбутніх сусідів (вірш 13), свідчить про його жадібність і характер. Слово «собі» нагадує нам про допотопних людей, які також вибирали «собі» (див. 6:2).

Навпаки, учинок Аврама був актом віри. Він не вибирав землю, вона була дана йому з ласки Божої. На відміну від Лота, патріарх подивився на землю тільки за Божим повелінням (вірш 14). Лише коли Лот відокремлюється від Аврама, Бог знову звертається до нього (вірш 14). Фактично це перший записаний у Біблії випадок, коли Бог звертається до Аврама з моменту його покликання в Урі. «Зведи очі свої, та поглянь із місця, де ти, на північ, і на південь, і на схід, і на захід, бо всю цю землю, яку бачиш, Я її дам навіки тобі та потомству твоєму» (вірші 14, 15). Потім Бог запрошує Аврама «пройтися» із цієї землі, ніби звершуючи акт прийняття: «Устань, пройди по Краю вздовж його та вширшки його, – бо тобі його дам!» (вірш 17).

А Господь досить ясно дає зрозуміти, що Він дає ту землю Авраму. Це дар, дар благодаті, який Аврам повинен прийняти вірою, що веде до послуху. Виключно Бог забезпечить усе, що обіцяв тут Авраму (див. вірші 13:14–17).

**Як ми можемо навчитися бути добрими й великодушними до людей, навіть якщо до нас вони так не ставляться?**

Прочитайте Бут. 14:1–17. У чому особливість війни, котра відбулася відразу після дарування Обітованої землі Авраму? Що ця історія повідомляє про патріарха?

Це перша війна, про яку розповідає Писання (вірш 2). Коаліція чотирьох армій з Месопотамії та Персії проти коаліції п'яти ханаанських армій, зокрема царів Содому і Гомори (вірш 8), указує на великий конфлікт (вірш 9). Причина цієї воєнної операції полягає в тому, що ханаанські народи повстали проти своїх вавилонських правителів (вірші 4, 5).

Хоч ця історія і згадує про конкретний історичний конфлікт, часові рамки цієї «глобальної» війни (відразу після того, як Бог подарував Аврамові Обітовану землю) надають події особливого духовного значення.

Участь у конфлікті стількох народів із Ханаану наводить на думку, що ключовим було питання володіння цією землею. За іронією долі, стан Аврама – справді зацікавленої сторони, оскільки він єдиний справжній власник Обітованої землі – є єдиною силою поза конфліктом, принаймні спочатку.

Причина нейтралітету Аврама полягає в тому, що Обітовану землю він отримав не за допомогою сили зброї чи мудрості політичних стратегій. Царство Аврама було Божим даром. Єдина причина втручання Аврама в конфлікт – доля його племінника Лота, захопленого в полон під час боїв (вірші 12, 13).

«Авраам, який мирно жив у дубових гаях Мамре, довідався від одного з утікачів про битву та лихо, що спіткало його небожа. Він не тримав зла на Лота за його невдячність. Керуючись любов'ю, яку відчував до Лота, дядько вирішив врятувати небожа. Покладаючись передусім на Божественне керівництво, Авраам



приготувався до війни» (Е. Уайт. Патріархи і пророки. С. 135).

Проте Аврам не протистоїть усій коаліції. Під час, очевидно, швидкої нічної диверсійної операції він нападає лише на той стан, у якому тримали полоненого Лота. Він врятований. Отже, вірний муж Божий виявив велику мужність і силу духу. Безсумнівно, його вплив у тому регіоні зростає; люди бачили, якою людиною він був, і дещо дізналися про Бога, Котрому він служив.

**Який вплив справляють на людей наші вчинки? Яку вістку про нашу віру ми несемо своїми діями?**

## ДЕСЯТИНА МЕЛХИСЕДЕКА

Четвер, 5 травня

**Прочитайте Бут. 14:18–24 і Євр. 7:1–10. Ким був Мелхиседек? Чому Аврам віддав свою десятину цьому священнику, який з'являється ніби з нізвідки?**

Раптова поява таємничого Мелхиседека не є незвичайною. Після того як Авраму подякували ханаанські царі, тепер він дякує цьому священнику; і подяка виявляється в тому, що Аврам віддав йому свою десятину.

Мелхиседек з міста Салим, що означає «мир», – важлива вістка після потрясінь війни.

Ім'я «Мелхиседек» означає «цар правди/праведності/справедливості». Компонент *цедék*, «справедливість», в імені Мелхиседека контрастує з іменами царя Содому, Берая («у злі») і царя Гомори, Біршая («у беззаконні»), що вказують, якими були ці люди (вірш 2).

Мелхиседек з'являється після припинення насильства і жахиття війни, представлених іншими ханаанськими царями. Розділ 14 книги Буття також містить першу біблійну згадку слова «священник» (вірш 18). Зв'язок Мелхиседека з «Богом Всевишнім» (вірш 18), Котрого

Аврам також визнає Господом, Богом Всевишнім (вірш 22) і Якому служить, указує на те, що Аврам вважав Мелхиседека священником Бога. Однак Мелхиседека не можна ототожнювати з Христом. Він був Божим представником серед людей того часу (див. Коментарі Е. Уайт. Біблійний коментар АСД. Т. 1. С. 1092, 1093).

Мелхиседек справді виконує обов'язки священника. Він виносить «хліб та вино» – асоціація, яка часто передбачає вживання свіжовичавленого виноградного соку (див. П. Зак. 7:13; 2 Хронік 31:5), що знову з'являється в контексті приношення десятин (див. П. Зак. 14:23). Крім того, він благословляє Аврама (див. Бут. 14:19).

Аврам «дав йому десятину зо всього» (вірш 20) як відповідь Богу Всевишньому, «що створив небо й землю» (вірш 19). Цей титул спрямовує до вступу в розповідь про творіння (Бут. 1:1), де фраза «небо та земля» означає сукупність, «усе». Отже, десятину розуміли як вираження подяки Творцю, Котрий володіє всім (див. Євр. 7:2–6; пор. з Бут. 28:22). Парадоксально, але десятина сприймається тим, хто поклоняється, не як дар *Богу*, а як дар *від Бога*, адже Він дає нам абсолютно все.

**Чому акт повернення десятини є потужним показником**

**віри, а також великим актом зміцнення віри?**

П'ятниця, 6 травня

## **ДЛЯ ПОДАЛЬШОГО ДОСЛІДЖЕННЯ:**

Прочитайте з книги Е. Уайт «Патріархи і пророки» розділ

«Авраам у Ханаані» (С. 134–136).

«Христова Церква має бути благословенням; її члени повинні відчувати щастя, передаючи благословення іншим. Бог обрав Свій народ перед світом не лише для того, щоб прийняти його як Своїх синів і дочок, але й щоб через них

посилати світу благословення Божественного просвіщення. Господь обрав Авраама не лише бути другом Божим, а й стати посередником, що передає особливі дорогоцінні переваги, які Господь бажав подарувати народам. Авраам мав стати світлом серед моральної темряви, що оточувала його. Щоразу, благословляючи Своїх дітей світлом і істиною, Бог робив це не тільки для того, щоб вони мали дар вічного життя, але й щоб навколишні люди також були духовно освічені... “Ви – сіль землі”. І коли Бог робить Своїх дітей сіллю, Він бажає зберегти не тільки їх, а й використовує їх як інструмент для збереження інших людей...

Чи сяєте ви, наче живі камені в Божій будові?.. Нашу релігію не можна назвати справжньою, якщо вона не контролює нас у кожному нашому ділі. У наші діла необхідно щодня вплітати практичне благочестя. На наші серця повинна впливати благодать Христа, що перетворює. У нас повинно бути менше власного “я” і більше Ісуса» (Е. Уайт. Відображаючи Христа. С. 205).

### **Запитання для роздумів:**

1. У світлі благословення Аврама: «... І поблагословлю Я тебе... і будеш ти благословенням» (Бут. 12:2), що означає бути благословенням? Як ми, люди, котрі поклоняються тому ж Богу, що й Аврам, можемо бути благословенням для інших?

2. Проаналізуйте напівправду Аврама щодо його сестри- дружини. Що було не так? Що гірше: казати неправду чи казати напівправду (але фактично брехати)?

3. Прочитайте ще раз Бут. 14:21–23 – відповідь Аврама на пропозицію царя Содому. Чому він відповів саме так і який важливий урок ми можемо почерпнути з цієї історії? Чи не мав би рації Аврам, якби взяв запропоновану йому царем винагороду?

## Місіонерська історія

### ВЕСІЛЛЯ МРІЇ

*Юлія Бондаренко*

Рут, яка мешкає в США, віддала своє життя Ісусові й уклала завіт з Богом, коли навчалася в сьомому класі. Того дня вона зробила свій перший крок назустріч місіонерському служінню. Якимось її попросили допомогти прибрати в Молитовному домі. Рут не знала, із чого почати, тож сіла за піаніно. Коли вона грала й співала про свого Спасителя, уявляючи, як люди з різних країн сидять на богослужінні і разом з нею прославляють Бога, у неї несподівано виникла думка – у майбутньому вийти заміж за людину, котра зможе грати й співати разом із

нею. Але хто ж це буде?

Коли Рут було п'ятнадцять, вона стала свідком, як її сестра, котра щойно вийшла заміж, приїхала додому після медового місяця і почала плакати. Рут вирішила, що з нею таке не повториться, тому почала складати список бажаних рис характеру, якими мав володіти її майбутній чоловік. Мати, подивившись на список, мудро зауважила: «Рут, тобі самій потрібно буде стати тією жінкою, яку такий чоловік захоче бачити своєю дружиною». Рут почала молитися й розвивати в собі ті якості, які очікувала знайти в чоловікові. Але хто ж це буде?

Незадовго до вступу до Університету Ендрюса Рут розірвала заручини. Пізніше вона знову припинила стосунки із хлопцем, дізнавшись, що він одночасно зустрічався з іншою дівчиною.

Тієї ж зими, коли Рут чекала в холі жіночого гуртожитку на поїздку на різдвяну програму, де мала співати, її подруга вигукнула: «Ось Еміль Молдрік! Поїхали з ним машиною!»

«Хто?» – запитала Рут. «Ти його не знаєш? – здивувалася подруга. – Він співає, грає на органі та хоче стати пастором». Рут подумала: «Невже це він?»

Наступні кілька годин Рут співала разом з Емілем. Вона відчувала особливу радість у серці та не відводила погляду від його очей. Вона вірила, що очі – дзеркало душі, а його очі були такі добрі й чисті. Еміль дивився на Рут. Наступного дня він запросив її на побачення.

Сьогодні Еміль та Рут Молдрік одружені вже близько шістдесяти років. Вони виконували місіонерське служіння в понад 15 країнах, прославляючи Бога грою на музичних інструментах та співом. Еміль грає на 12 музичних інструментах, зокрема на музичній пиляці й автоарфі.

Згадуючи той день з дитинства, коли співала й грала в порожній церкві, Рут прославляє Бога за здійснення її мрії.

«Я справді співаю і граю по всьому світу. Бог відповів на мої молитви», – говорить вона.

*Ця історія ілюструє мету № 7 Стратегічного плану Адвентистської Церкви на період 2020 – 2025 роки під назвою*

*«Ідемо разом». Мета звучить так: «Допомагати підліткам і молодим людям відводити Богові перше місце та демонструвати біблійний світогляд».*

## Урок 7

7-13 травня

### ЗАВІТ З АВРААМОМ

**Біблійні тексти для дослідження:**

**Бут. 15–19:29; Римл. 4:3, 4, 9, 11, 22;  
9:9; Гал. 4:21–31; Амоса 4:11.**

### **Пам'ятний вірш:**

**«А Аврам відізвався: “Господи, Господи, – що даси Ти мені, коли я бездітний ходжу, а керівник мого господарства – він Елі-Езер із Дамаску”» (Бут. 15:2).**

У Бут. 15 ми наближаємося до вирішального моменту, коли Бог офіційно скріплює Свій завіт з Авраамом. Завіт з Авраамом – це другий завіт (*берит*) після завіту з Ноем.

Подібно до завіту з Ноем, завіт з Авраамом охоплює й інші народи, оскільки, зрештою, завіт з Авраамом є частиною вічного завіту, запропонованого всьому людству (див. Бут. 17:7; Євр. 13:20).

Укладання завіту в житті Авраама сповнене страху і сміху. Аврам боїться (див. Бут. 15:1), так само як Сарра (18:15) і Агар (21:17). Сміються Аврам (17:17), Сарра (18:12), а Ізмаїл навіть висміює (21:9). Наведені розділи співзвучні з людською чутливістю і теплотою. Авраам прагне спасти нечестивих содомлян; він піклується про Сарру, Агар і Лота, а також гостинний до трьох чужинців (18:2–6).

Саме в цьому контексті ім'я «Аврам», що вказує на благородство і добропорядність, буде змінено на «Авраам», що означає «батько безлічі народів» (17:5). Отже, досліджувані далі розділи свідчитимуть про універсальність природи завіту Бога з Авраамом.

### **ВІРА АВРААМА**

**Неділя, 8 травня**

Прочитайте Бут. 15:1–21 і Римл. 4:3, 4, 9, 22. Як Аврам показує, що означає жити вірою? У чому сенс жертвоприношення, яке Бог наказав здійснити Авраму?

Перша відповідь Бога на занепокоєння Аврама про спадкоємця (вірші 1–4) полягає в тому, що в нього буде син з його нутра (вірш 4). Ту ж мову використовує пророк Натан щодо насіння майбутнього месіанського царя (див. 2 Сам. 7:12). Бог запевнив Аврама в цьому, «і ввірував Аврам Господеві» (вірш 6), адже розумів, що виконання Божої обітниці залежало не від його власної праведності, а від Божої (вірш 6, пор. з Римл. 4:5, 6).

Такий погляд незвичайний, особливо в тій культурі. У релігії стародавніх єгиптян, наприклад, вирок виносили на основі підрахунку людських діл праведності, зіставляючи з праведністю богині Маат, що уособлювала божественну праведність. Отож потрібно було заслужити «спасіння».

Потім Бог влаштовує церемонію жертвоприношення, яку повинен звершити Аврам. По суті, жертва вказує на смерть Христа за наші гріхи. Люди спасаються благодаттю, даром Божої праведності, які символізують ці жертви. Однак ця конкретна церемонія несе особливі вісті для Аврама. Напад хижих птахів на жертовних тварин (вірші 9–11) означає, що нащадки Аврама страждатимуть від рабства «чотири сотні літ» (вірш 13) або чотири покоління; потім у четвертому поколінні нащадки Аврама «повернуться сюди» (вірш 16).

Остання сцена церемонії жертвоприношення драматична:

«Появилась мов димуюча піч, та смолокип огняний перейшов поміж тими кусками жертви» (вірш 17). Це неймовірне чудо свідчить про Божу готовність виконати Свою обітницю завіту дати землю нащадкам Аврама (вірш 18).

Межі Обітованої землі «від річки Єгипту аж до річки великої, до річки Єфрата» (вірш 18) нагадують нам про межі Еденського саду (пор. з Бут. 2:13, 14). Отже, у цьому пророцтві йдеться не лише про вихід і батьківщину для

Ізраїлю. На далекому обрії пророцтва, у захопленні нащадками Авраама країни Ханаан вимальовується ідея про остаточне спасіння народу Божого, який повернеться до Еденського саду.

**Як ми можемо навчитися зосереджувати свою увагу на Христі та Його праведності як на нашій єдиній надії на спасіння? Що відбувається, якщо ми починаємо підраховувати свої добрі діла?**

## **СУМНІВИ АВРААМА**

**Понеділок, 9 травня**

**Прочитайте Бут. 16:1–16. Яке має значення рішення Аврама ввійти до Агар, навіть попри дану йому Богом обітницю? Як дві жінки, Агар і Сара, уособлюють два погляди на віру (Гал. 4:21–31)?**

Коли Аврам засумнівався (див. Бут. 15:2), Бог недвозначно запевнив його, що в нього буде син. Та досі, через роки, у Аврама немає сина. Навіть після останнього яскравого Божого пророцтва Аврам, здається, утратив свою віру: він більше не вірить, що в нього буде можливість мати сина від Сари. Сара, відчуваючи, що надії немає, виявляє ініціативу й переконує чоловіка вдатися до звичайної практики того часу на стародавньому Близькому Сході: узяти сурогатну матір. Для цієї мети призначена Агар, служниця Сари. Така стратегія виявилася дієвою. Як не дивно, ця людська стратегія видавалася більш ефективною, ніж віра в Божі обітниці.

Уривок, що описує стосунки Сари й Аврама, перегукується з історією про Адама та Єву в Еденському саду. Ці два епізоди мають низку спільних мотивів (Сара, як і Єва, активна; Аврам, подібно до Адама, пасивний) і мають спільні дієслова та фрази («послухався Аврам



голосу Сарі», «взяла», «дала»). Зазначена паралель між двома цими історіями передбачає несхвалення Богом такого способу дій.

Апостол Павло посилається на історію патріарха, щоб підкреслити свою думку щодо зіставлення діл і благодаті (див. Гал. 4:23–26). В обох розповідях результат той самий: нехайна вигода, пов'язана з людськими ділами, не узгодженими з волею Бога, призводить до майбутніх неприємностей. Зверніть увагу на те, що Бог нібито відсутній протягом усіх цих дій. Сара говорить про Бога, але ніколи не говорить з Ним; і Бог не говорить із жодним з них. Така відсутність Бога дивна, особливо після активної присутності Бога в попередньому розділі.

Потім Бог з'являється Агарі, але лише після того, як вона залишила дім Аврама. Ця несподівана поява підтверджує факт Божої присутності, попри людські зусилля діяти без Нього. Згадка про «Ангола Господнього» (Бут. 16:7) – це титул, який часто ототожнюється з Господом, Ягве (див. Бут. 18:1, 13, 22). Цього разу саме Бог виявляє ініціативу й оголошує Агарі, що вона народить сина, Ізмаїла, ім'я якого означає «Бог чує» (16:11). За іронією долі, історія, котра закінчилася ідеєю слухання (*шамá*), перегукується зі слуханням на початку тієї історії, коли Аврам «послухався» (*шамá*) голосу Сарі (вірш 2).

**Чому ми легко виявляємо такий самий брак віри, який виявив Аврам?**

**ОЗНАКА ЗАВІТУ З АВРААМОМ Вівторок, 10 травня**

**Прочитайте Бут. 17:1–19 і Римл. 4:11. У чому духовне і пророче значення обряду обрізання?**

Невіра Аврама, про яку свідчить попередня історія (див.

Бут. 16), порушила взаємини Аврама з Богом. Упродовж усього цього часу Він мовчав. Тепер, уперше за минулий період, Господь знову звертається до патріарха. Бог відновлює зв'язок з Аврамом і повертає його до того моменту, коли Він уклав з ним завіт (15:18). Цікаво, що цей завіт, засвідчений обрізанням, описаний за допомогою термінів, що вказують на перше пророцтво про Месію (пор. Бут. 17:7 з 3:15). Паралель між цими двома текстами передбачає, що дана Авраму Божа обітниця стосується не тільки фізичного народження людей; вона містить духовну обітницю спасіння для всіх народів Землі. Обітниця «вічного заповіту» (17:7) стосується діяльності месіанського насіння, жертви Христа. Ця жертва гарантує вічне життя всім, хто претендує на неї вірою і тим, з чим пов'язана віра (пор. з Римл. 6:23 і Тита 1:2). Цікаво, що обітниця вічного майбутнього міститься в зміні імен Аврама і Сари. Імена «Аврам» і «Сара» стосуються їхнього нинішнього статусу: «Аврам» означає «піднесений батько», а Сара – «принцеса/пані» (принцеса Аврама). Зміна їхніх імен на «Авраам» і «Сарра» вказувала на майбутнє:

«Авраам» означає «батько багатьох» (народів), а Сарра –

«принцеса / пані» (для всіх). Паралельно із цим, але не без деякої іронії, ім'я «Ісак» («він посміється») – це нагадування про сміх Авраама (перший сміх, зазначений у Писанні, див. Бут. 17:17); це сміх скептичний або, можливо, сміх від подиву. У будь-якому разі, хоч Авраам і вірив в те, що Господь однозначно пообіцяв йому, проте досі боровся із сумнівом, аби

з вірою й довірою дожити до виконання цієї обітниці.

**Як ми можемо навчитися безперервно вірити, навіть якщо часом боремося із сумнівами, як це робив Авраам? Чому для нас важливо не здаватися, незважаючи на періоди сумнівів?**

В останній сцені обрізання брав участь кожен: не тільки Ізмаїл, але й усі чоловіки в домі Авраама були обрізані (див. Бут. 17:23–27). Слово *коль* («всі») повторюється чотири рази (вірші, 23, 27). Саме на цьому всеосяжному тлі Бог являється Авраамові, щоб підтвердити обітницю про сина Ісака.

**Прочитайте Бут. 18:1–15 і Римл. 9:9. Які уроки гостинності ми можемо почерпнути з того, як Авраам приймав своїх гостей? Як ви поясните Божу відповідь на гостинність Авраама?**

Спочатку Авраам не знав, ким були ці подорожні (див. Євр. 13:2). «Він сидів при вході в намет під час денної спеки» (Бут. 18:1), а оскільки відвідувачі в пустелі рідко бувають, він, імовірно, дуже хотів зустрітися з ними. Авраам побіг до мужів (вірш 2), хоч йому було 99 років. Він назвав одного із цих мандрівників *Адонай*, «Господи» (вірш 3), титул, який часто використовують щодо Бога (Бут. 20:4; Вих. 15:17). Патріарх дбав про них, готуючи їжу (Бут. 18:6, 7). Він стояв поруч із гостями, уважний до їхніх потреб і готовий служити їм (вірш 8). Поведінка Авраама щодо незнайомих стане у віках прикладом гостинності (див. Євр. 13:2). Фактично побожне ставлення Авраама відображає філософію гостинності. Прояв поваги та турботи до подорожніх – це не просто жест ввічливості. Біблія наголошує: цей релігійний обов'язок, який Бог сприймає як виконаний особисто щодо Нього (пор. з Матв. 25:35–40). У цій історії Бог більше ототожнюється з голодним і нужденним чужинцем, ніж із великодушною людиною, що приймає мандрівників.

З іншого боку, Божественне входження в людську сферу означає Його милість і любов до людей. Така поява Бога передбачає Христа, Котрий залишив Свій небесний дім, «прийняв образ раба... і з вигляду був як людина», щоб досягти людства (див. Филп. 2:7, 8). Поява тут Бога – доказ безсумнівності Його обітниці (див. Бут. 18:10). Він бачить Сару, що ховається «у наметі», і знає її найпотаємніші думки (вірш 12). Господь знає, що вона розсміялася, і слово «сміятися» – Його останнє слово. Попри її скептицизм, Він виконає Своє слово.

**Детальніше зупиніться на ідеї, що «Бог більше ототожнюється з голодним і нужденним чужинцем, ніж з великодушною людиною, що приймає мандрівників». Чому нам важливо пам'ятати про цю концепцію?**

## **ЛОТ У СОДОМІ**

**Четвер, 12 травня**

**Прочитайте Бут. 18:16–19:29. Як пророче служіння Авраама впливає на його відповідальність за долю Лота?**

Щойно Аврааму знову була підтверджена Божа обітниця про сина. Однак замість того, щоб насолоджуватися доброю вісткою, він залучає Бога до палкої дискусії щодо долі Лота в Содомі. Авраам – не тільки пророк, якому Бог відкриває Свою волю; він також пророк, що заступається за нечестивих. Єврейський вислів «стояв перед Господнім лицем» (Бут. 18:22) – це ідіома, що означає молитву.

Фактично Авраам «торгується» з Богом, аби врятувати Содом, де проживає його племінник. Патріарх зменшує імовірну кількість: від 50 праведників до 10, і Бог врятував би народ Содому, якби лише 10 содомлян були

праведними.

Читаючи історію про те, що сталося, коли два ангели прийшли до Лота, щоб попередити його про майбутнє покарання (див. Бут. 19:1–10), ми бачимо, наскільки грішними й злими стали содомляни. Це справді були нечестиві люди, як і багато навколишніх народів, що стало однією з головних причин, чому згодом вони були вигнані зі своєї землі (див. Бут. 15:16).

«Аж ось настала для Содому остання ніч. Уже нависли хмари відплати, кидаючи свою тінь на приречене місто. Проте люди не помічали цього. Вони продовжували мріяти про багатство й насолоди тоді, коли ангели-губителі вже наближалися до Содому. Цей останній день нічим не відрізнявся від попередніх. Вечірні сутінки згущалися над прекрасним, упевненим у своїй безпеці містом. Неперевершений за своєю красою краєвид купався в променях призахідного сонця. Вечірня прохолода спонукала мешканців міста залишити свої оселі, і натовпи шукачів задоволень блукали в пошуках розваг» (Е. Уайт. Патріархи і пророки. С. 157, 158).

Урешті-решт Бог урятував лише Лота, його дружину і двох його дочок (див. Бут. 19:15), майже половину мінімуму, що складається з 10. Зяті, які не сприйняли серйозно попередження Лота, залишилися в місті (вірш 14).

Потім прекрасні міста рівнини були зруйновані. Єврейське дієслово *хаф'ах*, «повалити», використане в цьому уривку кілька разів (вірші 21, 25, 29), і характеризує руйнування нечестивих міст (див. П. Зак. 29:23; Амоса 4:11). Ідея полягає в тому, що країну «повернули в зворотному напрямку». Подібно до того як потоп «повернув у зворотному напрямку» початкове творіння (Бут. 6:7), руйнування Содому стало «поверненням у зворотному напрямку» Еденського саду (Бут. 13:10). У руйнуванні Содому нам також дане провіщення руйнування в кінці часу

(див. Юди 7).

П'ятниця, 13 травня

## ДЛЯ ПОДАЛЬШОГО ДОСЛІДЖЕННЯ:

Прочитайте з книги Е. Уайт «Патріархи і пророки» розділ

«Закон і Завіти» (С. 370–373).

Терпеливе й наполегливе благання Авраама, звернене до Бога за народ Содому (див. Бут. 18:22–33), повинно спонукати нас молитися за нечестивих, навіть якщо вони, на нашу думку, перебувають у безнадійному гріховному стані. Окрім того, уважна відповідь Бога на наполегливість Авраама і Його готовність прощати навіть заради «десяти» праведників – це

«революційна» концепція, як зазначив Герхард Хазел: «Надзвичайно революційним чином старе колективне мислення, яке підводило невинного члена спільноти під покарання, переміщене в щось нове: наявність останку праведних людей могла мати функцію збереження всіх... Заради справедливості [*цедакá*] останку Ягве простив би нечестивому місту. Це поняття широко розкрите в пророчому висловлюванні Раба Ягве, що звершує спасіння “для багатьох”» (Gerhard F. Hasel. *The Remnant: The History and Theology of the Remnant Idea From Genesis to Isaiah*, 3rd edition (Berrien Springs, MI: Andrews University Press.1980). Pp. 150, 151).

«Навколо нас душі, що прямують до загибелі, — такої ж безнадійної та жакливої, яка спіткала Содом. Кожний день є для когось останнім днем випробування. Щогодини хтось відходить у вічність, де вже ніколи не почує про Божу милість. Де ж той голос перестороги, який би благав беззаконника рятуватися від жакливої загибелі? Де руки, які були б простягнуті до грішника, аби врятувати його від смерті? Де ті, котрі б у покорі та з непохитною вірою

благали Бога про нього? Дух, виявлений Авраамом, – дух Христа. Сам Божий Син є великим Заступником за грішника. Той, Хто заплатив за викуплення людської душі, добре знає її ціну» (Е. Уайт. Патріархи і пророки. С. 140).

### **Запитання для роздумів:**

1. Веселка й обрізання названі «знаком завіту». Які загальні риси, а також відмінності між цими двома завітами?

2. Хоч Авраам був покликаний Богом і часто згадується в Новому Завіті як приклад того, що означає жити вірою, він часом вагався. Які позитивні уроки й життєві застереження ми повинні почерпнути з його прикладу?

3. Деякі люди виступають проти ідеї, що Бог покарає тих, хто заблукав, заявляючи, що така дія суперечила б Його любові. Чим ми можемо аргументувати, що Божя любов містить не лише милість і благодать, а й справедливість і відплату?

## **Місіонерська історія**

### **МОЛИТВА ВЧИТЕЛЯ**

*Ендрю Мак-Чесні*

Шкільна подруга сказала Селіні, що їй слід поклонятися Ісусові. «Тобі просто необхідно піти до церкви, бо коли Ісус повернеться, Він забере лише Свій народ», – пояснила дівчинка. Вона також розповіла, що в селі є лише дві церкви – Церква адвентистів сьомого дня та церква іншої конфесії. Селіна обрала церкву іншої конфесії, її привабила велика гарна будівля. Через деякий час один з родичів, хлопчик її віку, запросив Селіну до адвентистської церкви. Друзі Селіни відмовляли її:

«Не ходи туди. Раптом тобі там сподобається і ти

більше не повернешся?» «Чому ви вирішили, що я залишу свою улюблену церкву і вас?» – відповіла Селіна.

Суботнього ранку вона прийшла до церкви. Їй сподобалося все: прославлення, проповідь, молитва пастора, але особливе враження на неї справила дружелюбність членів церкви. Було таке відчуття, що на неї тут давно чекали. Дізнавшись, що пастор проводитиме серію євангельських зустрічей, вона не роздумуючи вирішила відвідати їх. Селіна зі здивуванням слухала, як пастор розповідав про звіра із сьомого розділу книги Даниїла та про події перед Другим приходом Ісуса. Зустрічі закінчилися, і Селіна зрозуміла, що її місце в цій церкві. Через короткий час вона прийняла хрещення та приєдналася до Церкви адвентистів сьомого дня.

Селіна Нквас стала шкільною вчителькою. Найбільше вона хотіла працювати в адвентистській школі і не лише викладати дітям різні предмети, а й відкривати любов Ісуса. У їхній країні не було адвентистських шкіл, тому вона працювала в державних школах упродовж 34 років. Вийшовши на пенсію, Селіна ревно молилася, щоб свідчити про Бога своєму народу. Вона організувала низку євангельських заходів, завдяки яким кілька людей уклало завіт з Богом. Однак мрія викладати в адвентистській школі все ще жила в її серці.

Якось чоловік Селіни побачив оголошення в газеті про те, що потрібні вчителі в нову адвентистську школу «Східні ворота» в місті Францистауні (Південна Африка), побудовану на приношення тринадцятої суботи в 2015 році. Селіна надіслала резюме, і була прийнята на роботу вчителем початкової школи. Бог відповів на її молитви. «Щодня ми збираємося усім педагогічним колективом і молимося, аби Бог допоміг дітям побачити Його характер у нас, а нам – явити Його характер дітям», – розповідає Селіна.

*Ця історія ілюструє дві мети Стратегічного плану*



*Адвентистської Церкви на період 2020 – 2025 роки під назвою «Ідемо разом». Мета № 4: «Посилити діяльність установ Церкви адвентистів сьомого дня щодо підтримки свободи, цілісного здоров'я й надії людей через Ісуса та відновлення в них образу Божого» та мета № 6: «Збільшити показники зростання Церкви, збереження та повернення віруючих, а також участі в церковному житті дітей, підлітків і молоді».*

Урок 8

14-20 травня

## ОБІТНИЦЯ

**Біблійні тексти для дослідження:**

**Бут. 22–25; Євр. 11:17; Левит 18:21;**

**Івана 1:1–3; Римл. 4:1–12; 5:6–8.**

**Пам'ятний вірш:**

**«А Авраам був старий, у літа ввійшов. І Господь Авраама поблагословив був усім» (Бут. 24:1).**

Нарешті, як і обіцяв Бог, Сарра «породила сина Авраамові в старості його» (Бут. 21:2), і він назвав немовля Ісаком (вірші 1–5). Проте розповідь про Авраама далека від завершення, досягаючи кульмінаційного моменту, коли за наказом Божим той узяв свого сина й «пішов до краю Морія», щоб принести його в жертву «на одній із тих гір». Ісак, однак, був замінений бараном (22:13), що свідчило про готовність Бога благословити народи через «насіння» Авраама (вірші 17, 18). Цим насінням був Ісус Христос (див. Дії 13:23). Отже, у цій дивовижній (і певною мірою тривожній) історії ще більше розкривається План спасіння. Вона містить глибокі духовні уроки. Через 17 років після

вищевказаних подій помирає Сарра (див. Бут. 23), а Ісак ще неодружений. Потім Авраам виявляє ініціативу й сприяє укладанню шлюбу свого сина з Ревекою (розділ 24), яка народить двох синів (25:21–23), а сам Авраам одружується на Кeturі, яка народить йому шістьох синів (вірші 1–6). Цього тижня ми простежимо за Авраамом до кінця його життя (вірші 7–11).

## ГОРА МОРІЯ

Неділя, 15 травня

**Прочитайте Бут. 22:1–12 і Євр. 11:17. У чому глибинний сенс цього випробування? Які духовні уроки можна почерпнути із цієї дивовижної події?**

Розділ 22 книги Буття став класикою світової літератури, надихаючи не лише богословів, а й філософів, художників, поетів. Однак нам важко до кінця зрозуміти сенс Божественного випробування для Авраама. Наказ Господній суперечив пізнішій біблійній забороні щодо людських жертв (Левит 18:21) і, здавалося, перешкоджав Божій обітниці вічного завіту через Ісака (див. Бут. 15:5).

З якою ж метою Бог покликав Авраама зробити це? Навіщо випробовувати його в такий непростий спосіб?

Біблійне поняття «випробування» (євр. *наса́*) охоплює дві протилежні ідеї. З одного боку, воно стосується ідеї суду – суду з метою дізнатися про те, що ж у серці випробуваного (див. П. Зак. 8:2, пор. з Бут. 22:12). А з іншого боку, воно містить запевнення в Божій благодаті для того, хто випробовується (див. Вих. 20:18–20).

Отож віра Авраама в Бога приводить його до такого моменту, що він ризикує втратити своє «майбутнє» (свого нащадка). Та оскільки він довіряє Господу, то робитиме все, що Він просить, і не важливо, наскільки важко все це зрозуміти. Зрештою, віра – це не що інше, як довіра до

того, чого ми не бачимо або повністю не розуміємо, чи не так?

Біблійна віра пов'язана не стільки з нашою здатністю віддавати Богу й жертвувати для Нього – хоч це, безперечно, відіграє важливу роль (див. Римл. 12:1), – скільки з нашою здатністю довіряти Йому й отримувати Його благодать, усвідомлюючи водночас, наскільки ми не гідні.

Ця істина була підтверджена тим, що сталося далі. Усі діла Авраама, його численні посвячені дії, його болісна подорож із сином, навіть його готовність коритися й пожертвувати Богу найкраще, що в нього було, – якими б не були повчальними, не могли його спасти. Чому? Тому що Сам Господь приготував барана замість призначеної жертви, що вказувало на єдину надію Авраама на спасіння – на Ісуса.

Саме тоді Авраам почав осягати благодать. Нас спасають не наші діла для Бога, а навпаки, Божа праця для нас (Ефес. 3:8; пор. з Римл. 11:13), як би ми, подібно до Авраама, не були покликані трудитися для Бога, що яскраво свідчать дії Авраама (див. Якова 2:2–23).

**Що історія про Авраама і Ісака на горі Морія говорить вам особисто про вашу віру і її прояв?**

## **БОГ НАГЛЕДИТЬ**

**Понеділок, 16 травня**

Прочитайте Бут. 22:8, 14, 18. Як Бог виконав слова Авраама про те, що Він нагледить? Кого Бог нагледів на горі Морія замість Ісака?

Коли Ісак запитав про жертвну тварину, Авраам дав відповідь, що інтригує: «Бог нагледить ягня Собі на цілопалення» (22:8). Проте ця єврейська дієслівна форма може фактично означати: «Бог нагледить Себе як агнця».

Дієслово «нагледіти» (*yir'e lo*) використовується так, що може означати «нагледить Себе» (або буквально «побачить Себе»).

Це відкриває сутність Плану спасіння: Сам Господь страждає й несе на Собі покарання за наші гріхи!

**Прочитайте Івана 1:1–3 і Римл. 5:6–8. Як ці вірші допомагають нам зрозуміти, що відбулося на Голгофському хресті, прообразом чого є жертвоприношення на горі Морія?**

На горі Морія задовго до хреста жертвний баран, що «зав'яз у гущавині своїми рогами» (22:13), указував безпосередньо на Ісуса. Він – Той, Хто «побачений» [«нагледений»] тут, як пізніше пояснює Авраам: «На горі, де побачений Господь» (вірш 14, *переклад автора*). Сам Ісус указав на це пророче висловлювання Авраама, вторячи твердженню патріарха: «Авраам, ваш батько, радий був би побачити Мій день – і побачив, і зрадив» (Івана 8:56). «Бог звелів Авраамові вбити свого сина, щоб закарбувати в його свідомості реальність Євангелія, а також випробувати його віру. Мука, якої він зазнав протягом трьох чорних днів страшного випробування, була допущена, аби він на власному досвіді міг, хоч би частково, зрозуміти всю велич жертви, яку приніс Безмежний Бог задля викуплення людини» (Е. Уайт. Патріархи і пророки. С. 154).

**Як події на горі Морія допомагають нам краще зрозуміти, що сталося на хресті і як Бог постраждав заради нас? Яким має бути наш відгук на подвиг Господа?**

**СМЕРТЬ САРРИ**

**Вівторок, 17 травня**

У Бут. 22:23 міститься повідомлення про народження

Ревеки, яке випереджає майбутній шлюб між Ісаком та Ревекою (розділ 24). Аналогічно повідомлення про смерть і поховання дружини Авраама, Сарри (розділ 23), випереджає його майбутній шлюб із Кетурую (25:1–4).

**Прочитайте Бут. 23. Яку роль відіграє розповідь про смерть і поховання Сарри у виконанні Божої обітниці, даної Аврааму?**

Хоч нам не відомо, як багато знала Сарра про події на горі Морія, ми можемо дійти висновку, що вона, імовірно, врешті-решт дізналася про це. Сарра була не з тих жінок, які зберігають мовчання в питаннях, які для них значущі або викликають у них тривогу (порівняйте з Бут. 16:3–5; 18:15; 21:9, 10). Її відсутність і мовчання, і навіть час її смерті, яскравіше свідчать про її ставлення до цих подій, ніж її фізична присутність. Факт, що згадано похилий вік Сарри (23:1), на відгомін похилого віку Авраама (24:1), відкриває її важливість для цієї історії.

Фактично Сарра – єдина жінка, число років якої згадується в Старому Завіті, що може свідчити про її участь у цій історії навіть після того, як усе завершилося. Зосередження уваги на придбанні місця для поховання Сарри (чому присвячена більша частина розділу), а не на її смерті, підкреслює зв'язок з Обітованою землею.

Уточнення, що вона померла «у Краї ханаанському» (23:2), підкреслює: смерть Сарри нерозривно пов'язана з Божою обітницею про цю землю. Сарра – перша померла з роду Авраама, яка похована в Обітованій землі. Турбота Авраама,

«прибульця й захожого» (вірш 4), про місце поховання дружини і його наполеглива дискусія із синами Хета свідчать, що патріарх зацікавлений не лише в придбанні місця для поховання; він насамперед стурбований тим, щоб оселитися в цій землі назавжди.

**Прочитайте Бут. 23:6. Що цей текст повідомляє про репутацію Авраама серед навколишніх народів? Чому це важливо для розуміння місії, дорученої йому Господом?**

**ДРУЖИНА ДЛЯ ІСАКА**

**Середа, 18 травня**

Розділ 24 книги Буття розповідає про одруження Ісака після смерті Сарри. Ці дві історії взаємопов'язані.

**Прочитайте Бут. 24. Чому Авраам стурбований тим, щоб його син не одружився на дівчині з ханаанського народу?**

Коли Авраам зажадав придбати землю для поховання своєї дружини, з огляду на Божу обітницю його нащадкам щодо успадкування цієї землі, він наполягає, щоб Ісак не оселявся за межами Обітованої землі (24:5–7). Повідомлення про те, що Ісак ввів свою наречену до намету Сарри й що Ревека втішила Ісака «по смерті матері» його (вірш 67), указують на біль Ісака через втрату матері. Ця історія сповнена молитов і відповідей на них, а також містить багато уроків щодо Божого провидіння і людської свободи. Вона розпочинається зі слів Авраама. Зажадавши від свого слуги запрягтися «Господом, Богом неба й Богом землі» (24:3), Авраам насамперед визнає Бога як Творця (1:1; 14:19), що безпосередньо стосується народження нащадків Авраама, зокрема й Самого Месії.

Згадка «Свого ангела» і Господа, «Бога неба» (24:7 – переклад Р. Турконяка) вказує на Ангела Господнього, Який прийшов з Небес, щоб спасти Ісака від заколення (22:11, 12). Бог, Котрий контролює Всесвіт, Ангел Господній, який втрутився, аби спасти Ісака, візьме на Себе керівництво в цьому питанні щодо шлюбу.

Однак Авраам залишає відкритою можливість того, що

жінка не відгукнеться на Божий заклик. Могутній Господь не змушує людей бути слухняними Йому. Хоч Божий план полягав у тому, щоб Ревека пішла за Елі-Езером, вона зберігає свою свободу вибору. Тобто, якби жінка не захотіла піти, її б не змушували.

Отже, тут ми бачимо ще один приклад великої таємниці: Бог дав людям свободу волі, свободу вибору, яку Він не зневажатиме. (Якби Господь вчинив так, це не було б свободою волі). Однак, незважаючи на реальність людської свободи волі й безлічі жажливих рішень, прийнятих людьми з цією свободою, ми досі можемо вірити, що врешті-решт любов і доброта Бога восторжествують.

**Чому настільки втішно знати: хоч не на все, що відбувається у світі, є Божя воля, проте Він керує всім? Як, наприклад, пророцтва, подібні до описаних у Дан. 2, підтверджують цю думку?**

## **ДРУЖИНА ДЛЯ АВРААМА**

**Четвер, 19 травня**

Прочитайте Бут. 24:67–25:8. Яке значення цих останніх подій у житті Авраама?

Після смерті Сарри Авраам знову одружився. Подібно до Ісака, він «був утішений» після смерті Сарри (Бут. 24:67). Спогади про Сарру, безсумнівно, мали залишитися живими у свідомості патріарха, як і його сина.

Однак щодо особистості його нової дружини виникають запитання. Факт, що літописець об'єднує синів Кетури із сином Агари, не згадуючи імені Кетури, передбачає, що Кетурую могла бути (як вважають деякі) Агара. Ми цього не знаємо. Цікаво, що Авраам чинить із синами Кетури так

само, як і з сином Агари: він відсилає їх, щоб уникнути будь-якого духовного впливу й провести чітке розмежування між своїм сином від Сарри та іншими синами.

Крім того, патріарх віддає «усе, що мав, Ісакові» (25:5), тоді як синам наложниць «дав подарунки» (вірш 6). Класифікація «наложниці» може також означати, що Кетура, як і Агара, мала статус наложниці. Потенційна ідентифікація Кетури як Агари також може пояснити тонку аллюзію щодо пам'яті про Сарру як прелюдію до його шлюбу з Кетурою-Агарою.

Цікаво, що в текстах 25:1–4, 12–16, 18 наведений список дітей Авраама від Кетури, а також список дітей Ізмаїла. Мета родоводу після шлюбу Авраама з Кетурою, яка народила йому шестеро синів, порівняно з двома іншими його синами (Ісаком та Ізмаїлом), можливо, полягає в тому, аби надати безпосередній доказ Божої обітниці, що Авраам стане батьком багатьох народів.

Другий родовід стосувався нащадків Ізмаїла, які також становили 12 колін (пор. з Бут. 17:20), як згодом сталося і з Яковом (35:22–26). Хоч, безумовно, Божий завіт буде зарезервований для насіння Ісака (17:21), а не Ізмаїла, про що достеменно свідчить Писання.

Повідомлення про смерть Авраама, розміщене між двома родоводами (25:7–11), також свідчить про Боже благословення. Воно демонструє виконання Його обітниці, даної Авраамові багато років тому, що він помре «у старості добрій» і насититься «добрим душа його» (15:15; пор. з Екл. 6:3).

Зрештою, Господь залишився вірний Своїм обітницям благодаті, даним Його вірному слугі Аврааму, чия віра зображена в Писанні як великий (чи не найкращий) приклад спасіння через віру в Старому Завіті (див. Римл. 4:1–12).



П'ятниця, 20 травня

## **ДЛЯ ПОДАЛЬШОГО ДОСЛІДЖЕННЯ:**

Оскільки Авраам був незвичайним пророком, з яким Господь хотів поділитися Своїми планами (див. Бут. 18:17), Бог увійшов в людську сферу Авраама й поділився з ним Планом спасіння через жертву Свого Сина.

«Ісак – це прообраз Сина Божого, Який був принесений у жертву за гріхи світу цього. Бог у такий спосіб хотів відобразити у свідомості Авраама Євангеліє спасіння людей. А щоб зробити це, показати йому істину й випробувати його віру, Він зажадав від Авраама принести в жертву улюбленого сина Ісака. Усі скорботи і страждання, пережиті Авраамом протягом цього похмурого і страшного випробування, були призначені для того, щоб глибоко відобразити в його свідомості План викуплення грішного людства. Це було зроблено, щоб він на власному досвіді усвідомив, наскільки велика самопожертва нескінченного Бога, коли Він віддав на смерть Свого Сина, аби врятувати людей від остаточного падіння. Жодна душевна мука не могла для Авраама зрівнятися з тією, якої він зазнав, коли, підкоряючись небесному повелінню, приносив у жертву Ісака» (Е. Уайт. Свідчення для Церкви. Т. 3. С. 369).

«Авраам постарів та очікував наближення смерті, однак йому потрібно було зробити ще одну справу, яка стосувалася виконання обітниць щодо його нащадків. За Божественним призначенням Ісак мав посісти місце Авраама як хоронитель Божого Закону й родоначальник вибраного народу. Однак він досі залишався неодруженим. Мешканці Ханаану були ідолопоклонниками, і Бог заборонив Своему народові укладати з ними шлюби, знаючи, що це призведе до відступництва. Патріарх побоювався, щоб його син не одружився в оточенні, яке згубно впливало б на нього... На думку Авраама, вибір дружини для сина був серйозною та вкрай важливою

справою. Він переживав, щоб син не одружився з тією, яка відверне його від Бога... Ісак, покладаючись на мудрість і любов батька, охоче віддав цю справу до його рук, вірячи, що Сам Бог допоможе зробити відповідний вибір» (Е. Уайт. Патріархи і пророки. С. 171).

### **Запитання для роздумів:**

1. Поговоріть у класі про готовність Авраама принести в жертву Ісака. Спробуйте уявити, яку віру розкриває ця розповідь. Що так дивує і водночас непокоїть у цій історії?

2. Що можна сказати про свободу волі? Чому наша віра не має сенсу, якщо вона не є реальністю? Які приклади свободи волі наводяться в Біблії і як, незважаючи на неправильний вибір людей, Божа воля врешті-решт виконується?

### **Місіонерська історія**

#### **ДВІ ЗУСТРІЧІ, ПОДАРОВАНІ БОГОМ**

*Теда Піснаар*

Я ніколи не вирушаю в дорогу, не запитавши Бога про Його волю на поїздку. Я живу в Ірландії, моя сім'я – у Південній Африці, а сестра – в Намібії. Я відвідую їх приблизно раз на рік. Під час перельотів я читаю Біблію, книги Еллен Уайт та уроки Суботньої школи. Також я завжди беру із собою книги

«Дорога до Христа», щоб комусь подарувати. Читання книг допомагає скоротати час у дорозі та приводить до цікавих знайомств. Коли я подорожую, Господь завжди посилає мені людей, з якими я можу поговорити про Нього.

Якось, чекаючи на свій рейс в аеропорту Дубліна (Ірландія), я розмовляла з чоловіком, який сидів на

сусідньому кріслі. Він виявився службовцем ірландської поліції. Кожні два-три місяці він літав додому з Дубліна до Кейптауна (Південна Африка), щоб відвідати рідних. Потім, коли ми вже увійшли до літака, поряд зі мною сіла молода жінка й відразу ж почала розмову.

– Я мало не запізнилася на рейс, – сказала вона. – Давно я так не нервувала!

– Слава Богові! Отже, це була Його воля, щоб ви встигли на цей літак, – відповіла я.

Незадовго до зльоту стюардеса попросила мою сусідку пересісти. Як виявилось, вона сіла не на своє місце. Як ви думаєте, хто сів на її місце? Так, поліцейський, з яким ми розмовляли в аеропорту.

– Цікаво, чи не так? – зауважила я. – Я вірю, що Бог передбачив нашу зустріч.

– Ви вірите в Бога? – запитав чоловік.

Дізнавшись, що я адвентистка сьомого дня, він здивувався:

– Оце так! Моя дружина багато років намагалася привести мене до церкви. Вона також адвентистка сьомого дня.

– Я дуже рада познайомитися з вами, – сказала я. Увесь переліт ми розмовляли про Бога. Коли ми приземлилися, я подарувала новому знайомому книгу «Дорога до Христа».

– Моя дружина не раз пропонувала мені прочитати цю книгу. Мабуть, настав час зробити це, – з усмішкою промовив він.

Я дякую Богові за зустріч із людьми, яким розповіла про Нього. В Ірландії переважно світське суспільство, тому не так просто поговорити з кимось про Бога. Та якщо ми довіряємо Йому і бажаємо бути Його свідками, Він пошле на нашому шляху тих, хто буде готовий слухати.

*Ця історія ілюструє дві мети стратегічного плану Адвентистської Церкви на період 2020 – 2025 роки під*

*назвою «Ідемо разом». Мета № 2: «Посилити й різнобічно розвивати місіонерське служіння Церкви у великих містах у межах „вікна 10/40“ серед неохоплених та недостатньо охоплених груп населення, а також серед представників нехристиянських конфесій» та мета № 5: «Навчати віруючих та їхні сім'ї жити так, щоб вони були сповнені Святим Духом».*

## Урок 9

21-27 травня

### ЯКІВ- ОБМАНЩИК

Біблійні тексти для дослідження: Бут. 25:21–34; 28:10–22; 11:1–9;

**29:1–30; 30:25–32.**

#### Пам'ятний вірш:

**«І промовив Ісав: “Тому звалось ім'я його: Яків, і він обманив двічі мене: забрав перворідство моє, а це тепер забрав благословення моє”. І сказав він: “Чи ти не заховав для мене благословення?”» (Бут. 27:36).**

Розглянемо продовження історії сім'ї Ісака, диводитини, раннього предка обіцяного насіння. Однак початок цієї історії не дуже вдалий. Недосконалий характер його сина Якова виявиться в суперництві між двома братами за право первородства (25:27–34) і, отже, за благословення Ісака (розділ 27).

Оскільки Яків обманув батька й викрав благословення у свого старшого брата, йому довелося рятуватися втечею. У вигнанні Бог зустрівся з ним в Бет-Елі (28:10–22). Після цього Яків, ошуканець, сам буде неодноразово обманутим. Замість Рахілі, яку любив Яків (розділ 29), йому віддали її старшу сестру Лію, і Якову

довелося працювати 14 років, щоб отримати своїх дружин.

Однак Яків також отримав Боже благословення, бо у вигнанні в нього народяться 11 синів і Господь примножить його багатство.

У цій історії ми бачимо, що Бог виконав Свої обітници завіту незалежно від того, як часто Його народ зазнавав поразки.

## ЯКІВ ТА ІСАВ

Неділя, 22 травня

**Прочитайте Бут. 25:21–34. Порівняйте двох біблійних героїв – Якова та Ісава. Які риси Якова зробили його гідним благословення Ісаака?**

Ми розуміємо, що вже від утроби матері Яків та Ісав різні й боротимуться один з одним. Ісав зображений як спритний мисливець, «чоловік поля», а Яків – «мирний» чоловік, що сидить в наметі й розмірковує. Єврейське слово *там*, перекладене як «мирний», – це те саме дієслово, що застосовується щодо Йова й перекладається як «невинний» (див. Йова 1:8); однокореневе слово *тамім*, з таким самим значенням, використовується щодо Ноя (див. Бут. 6:9).

Різниця в характері Ісава та Якова стає очевиднішою пізніше в їхньому житті (27:1–28:5). Коли Ісав приходить додому втомлений і голодний, Яків готує йому сочевицю. Для Ісава негайне фізичне задоволення їжею важливіше, ніж майбутнє благословення, пов'язане з його правом первородства (пор. з Євр. 12:16, 17).

«Обітници, дані Авраамові та повторені його синові, стал и для Ісаака й Ревеки джерелом великих надій і бажань. Ісав та Яків знали про ці обітници. Вони були навчені цінувати первородство, надаючи йому великої ваги,

оскільки воно передбачало не тільки успадкування значної частини земного багатства, а й духовні переваги. Хто отримував його, той ставав священником своєї родини, і з його нащадків мав вийти Викупитель світу» (Е. Уайт. Патріархи і пророки. С. 177).

Для Якова, на відміну від його брата, важливе лише майбутнє духовне значення благословення. Однак пізніше, за намовою матері (див. Бут. 27), Яків відкрито й свідомо обманює батька, навіть використовуючи при цьому ім'я «Господа, Бога твого» (вірш 20). Це був жажливий обман, хоч Яків вдався до нього заради того, що вважав благом.

Наслідки виявилися трагічними, додавши нові пласти дисгармонії в і без того дисфункціональну сім'ю.

**Яків хотів чогось доброго, цінного, і це було чудово (особливо порівняно зі ставленням його брата). Проте для досягнення своєї мети він використав обман. Як ми можемо уникнути такої пастки вчинити погано задля «доброго» результату?**

## **ДРАБИНА ЯКОВА**

**Понеділок, 23 травня**

Щойно дізнавшись, що Яків отримав його благословення від батька, Ісав розуміє, що брат «обманив» його (27:36), і вирішує вбити його (вірш 42). Ревека переживає й хоче запобігти цьому злочину, який буде фатальним для обох синів (вірш 45). За підтримки Ісака (28:5) вона переконує Якова тікати до її родичів (27:43). На шляху до Месопотамії Яків бачить уві сні Бога на місці, яке назве Бет-Ел, «дім Божий», і там дасть Господу обітницю.

**Прочитайте Бут. 28:10–22. Порівняйте з Бут. 11:1–9. Чим Бет-Ел відрізняється від Вавилону? Який урок щодо наших взаємин з Богом ми можемо почерпнути з досвіду Якова в Бет-Елі порівняно з тим, що сталося у**

## Вавилоні?

Уві сні Яків бачить незвичайну драбину, яка з'єднана з небом. Одне й те саме єврейське дієслово (*наіа́в*) використовується як для вказівки на саму драбину, що «поставлена» (28:12), так і на Господа, Який «став» (вірш 13).

Драбина з'єднує небо і землю. Будівельники Вавилонської вежі споруджували її, щоб досягти небес, проте марно. А драбина, показана Якову, справді веде «до брами небесної». Тимчасом як Вавилонська вежа є людськими спробами піднятися й досягти Бога, драбина Бет-Еля показує, що доступ до Бога може бути досягнутий лише через сходження Бога до нас, а не за допомогою людських зусиль.

Що стосується «каменя», на який Яків поклав свою голову й побачив сон, він стає символом Бет-Еля, «дому Божого» (див. 28:17; пор. з віршем 22), а це вказує на храм, святилище, центр Божої спасенної діяльності для людства.

Проте Яків не обмежується духовним вираженням свого поклоніння і почуття благоговіння перед Богом. Яків хотів відповісти конкретно, явно, через зовнішнє вираження. Тому він вирішує «дати десятину» Господу, але не для того, щоб отримати Боже благословення, а як вияв вдячності за дар Божий. Тут знову простежується ідея десятини задовго до виникнення народу ізраїльського.

**Прочитайте ще раз Бут. 28:22. «Десятину» дають зо «всього, що даси Ти мені». Яку важливу думку ми повинні почерпнути зі слів Якова про десятину?**

**ОБМАНУТИЙ ОШУКАНЕЦЬ    Вівторок, 24 травня**

## **Прочитайте Бут. 29:1–30. Чому Бог допускає, щоб Яків був обманутий Лаваном? Які уроки засвоїв Яків?**

Перше, що бачить Яків, прибувши на місце призначення, – це камінь, що, можливо, спрямовує думки до каменя Бет-Еля, який означав Божу присутність (28:18, 19). Саме цей камінь, зрештою, дасть змогу Якову спілкуватися з Рахіль. Коли Яків чує від пастухів, що йде Рахіль зі своїми вівцями, щоб напоїти їх, він просить пастухів відвалити камінь. Вони відмовляються, що дає Якову можливість зробити це самому й відрекомендуватися Рахілі (29:11, 12).

У відповідь Рахіль побігла до своєї сім'ї. Цей перший контакт між Яковом і Рахіль був плідним: «І покохав Яків Рахіль» (вірш 18), і настільки, що сім років, які він працював на Лавана в обмін на Рахіль, були, «як кілька днів» (вірш 20).

Проте після цих семи років Якова обманюють. У ніч весілля він виявляє у своєму ліжку не Рахіль, а її старшу сестру Лію<sup>1</sup>. Скориставшись метушнею святкування, сильними емоціями і вразливістю Якова, Лаван влаштував цей трюк. Цікаво, що Яків використовує те ж корінне слово щодо слова «обманив» (вірш 25), яке використовував Ісак, щоб охарактеризувати поведінку Якова стосовно батька і брата (27:35).

Зверніть увагу на те, що таке ж мислення передбачається в *lex talionis* (законі відплати): «око за око, зуб за зуб» (Вих. 21:24; пор. з Бут. 9:6), яке змушує винного ототожнити себе зі своєю жертвою в тому, що злочинець стикається з тим самим, із чим зіткнулася жертва. Аналогічно: те, що Яків вчинив з кимось іншим, пізніше було зроблено щодо нього.

Тепер Яків розуміє, що означає бути жертвою обману. Бог викладає урок Якову щодо його обману шляхом неправдивих слів і дій Лавана, спрямованих проти Якова.



Хоч Яків як «обманець» (27:12) добре знає, що таке неправда, він дивується, коли сам стає жертвою обману. Тому ставить запитання:

«Нащо ж обманив ти мене?» (29:25), показуючи, що він знає: обман – це погано.

**Хоч Яків був обманщиком, він сам був обманутий. Як ми можемо навчитися довіряти Богові, коли не бачимо відновлення «справедливості», але зауважуємо, що лиходіям усе минається, а невинні страждають?**

## **БЛАГОСЛОВЕННЯ СІМ'Ї**

**Середа, 25 травня**

**Для Якова останні сім років вигнання були важким тягарем, однак це був і найбільш плідний період.**

Там у Якова народяться 11 з 12 дітей, які стануть прабатьками Божого народу.

Цей розділ – центр історії Якова (Бут. 25:19–35:26), що розпочинається й закінчується ключовою фразою: Бог «відкрив її утробу» – Лії (29:31) і Рахілі (30:22). Щоразу, коли за таким ствердженням відбуваються народження, це свідчить: вони є результатом Божої чудотворної дії.

**Прочитайте Бут. 29:31–30:22. Як ми сьогодні розуміємо значення зображених в уривку подій?**

Бог відкрив утробу Лії, і в неї народився син Рувим, ім'я якого містить дієслово *раа́*, що означає «бачити». Оскільки Бог «побачив», що Яків не любить Лію (29:31), ця дитина була для неї компенсацією за біль і страждання.

Своєму другому синові Лія дає ім'я Симеон, яке містить дієслово *шамá*, «почув», оскільки Бог почув глибину її болю, приниження і зглянувся над нею, подібно до того, як Він почув про страждання Агари (29:33).

Ім'я Симеон у єврейській мові також співзвучне з ім'ям

сина Агари – Ізмаїл, що означає «прислухавсь Господь» (16:11).

Народивши свого четвертого сина, Лія називає його Юда, що означає «хвала». Жінка більше не згадує про свій біль і навіть про своє благословення. Вона просто зосереджує увагу на Богові й славить Його за благодать.

Як не дивно, лише коли Лія не може народити знову, Бог «згадує» про Рахіль і відкриває її утробу (30:22). Рахіль, кохана дружина Якова, повинна була чекати сім років після заміжжя, щоб народити свого первістка (29:18, 27; пор. з 30:25). Вона дала йому ім'я Йосип, щоб зазначити: Бог «забрав [асáф] мою ганьбу!» І «додасть [ясáф] Господь мені іншого сина!» (30:23, 24). Якими б неправильними були деякі з цих дій, Господь все ж таки міг використовувати їх, аби створити народ з насіння Авраама.

**Як ця історія свідчить про те, що Божі цілі будуть виконані на Небі й на Землі, попри людські слабкості та помилки?**

## **ЯКІВ ІДЕ**

**Четвер, 26 травня**

У цій історії Яків (який обманув батька і брата, щоб отримати право первородства, і вкрав благословення, яке Ісак мав намір дати своєму старшому синові), не вживав ніяких заходів щодо Лавана й вірно служив йому. Яків знає, що тесть обманув його, однак він дозволив цьому статися. Пасивність Якова важко зрозуміти з огляду на його темперамент. Яків міг обуритися або принаймні чинити опір Лавану, або укласти з ним угоду. Та він цього не зробив. Яків просто робив те, що просив Лаван, наскільки б несправедливо це не було.

Проте після народження першого сина Рахілі, Йосипа, Яків нарешті досяг чотирнадцятого року своєї «служби»

Лавану (30:26) і тепер вирішує залишити тестя, щоб повернутися до Обітованої землі. Однак Яків турбується про те, щоб забезпечити «власний дім» (вірш 30).

**Прочитайте Бут. 30:25–32. Які аргументи використовує Яків у розмові з Лаваном? Яка відповідь Лавана?**

Це був дуже довгий обхідний шлях для Якова, котрий давно залишив свій дім. Імовірно, його початковим наміром не було так довго залишатися далеко від своєї країни, але події утримували його упродовж довгих років. Тепер настав час повертатися додому, але з яким достатком і майном (30:28–32) він повернеться?

Проте неприродна поступливість Якова вказує на те, що він змінився й засвоїв урок віри. Тобто Яків чекав Божого сигналу повертатися. Лише коли Господь звертається до нього, Яків вирішує піти.

Бог відкриває Себе Якову як «Бог Бет-Елу». Він наказує Якову залишити дім Лавана й повернутися «до землі твого народження» (31:13), використовуючи майже ті самі слова, якими закликав Аврама піти «від родини своєї» (12:1).

Побачити, що вже настав час повертатися, також допомогло Якову ставлення синів Лавана й самого Лавана (31:1, 2).

«Яків давно залишив би своїх лукавих родичів, якби не боявся зустрічі з Ісавом. Тепер він відчув ще й небезпеку з боку Лаванових синів, котрі дивилися на його багатство як на власне й могли б спробувати відібрати його силою» (Е. Уайт. Патріархи і пророки. С. 193).

Тому Яків узяв свою сім'ю, майно й пішов, розпочавши в такий спосіб нову сторінку у великій сазі про Божий народ завіту.

П'ятниця, 27 травня

**ДЛЯ ПОДАЛЬШОГО ДОСЛІДЖЕННЯ:**

Бог обрав Якова не тому, що він це заслужив, а через Свою благодать. І все ж таки Яків наполегливо працював у спробах заслужити благодать, що саме собою є суперечністю. Якби він її заслужив, то це були б діла, а не благодать (див. Римл. 4:1–5), що йде врозріз з Євангелієм. Лише пізніше Яків почав розуміти сенс Божої благодаті й що означає довіряти Богові, жити вірою і повністю залежати від Нього. Досвід Якова містить важливий урок для амбітної людини: не прагніть просуватися за рахунок інших.

«Яків розраховував придбати право первородства шляхом обману, але його спіткало розчарування. Йому здавалося, що він, перетворившись на біженця, позбувся всього: зв'язку з Богом, дому й усього, що було йому дорогим. А що зробив Бог? Він зглянувся на нього в його безпорадному стані, побачив його розчарування, а також добрі спонукання в серці прославити Бога. Щойно Господь побачив стан Якова, Він відразу показав йому таємничу драбину, що символізує Ісуса Христа. Перед нами людина, яка втратила будь-який зв'язок з Господом, однак Небесний Бог зглянувся над нею й погоджується, щоб Христос заповнив Собою прірву, яка утворилася внаслідок гріха. Ми могли б поглянути вгору і сказати: я прагну до Неба, але як мені досягти його? Я не бачу туди шляху. Так міркував і Яків, тому Бог показує йому у видінні драбину, що зв'язує Землю з Небом, з Ісусом Христом. Людина може піднятися нею, бо основа її покоїться на Землі, а верхня щаблина досягає Неба» (Коментарі Е. Уайт. Біблійний коментар АСД. Т. 1. С. 1095).

### **Запитання для роздумів:**

1. Проаналізуйте характери Ісака, Ребеки, Якова, Ісава, Лавана, Рахілі, Лії. Поміркуйте про весь цей обман, про підступність. Що це говорить нам про людську

- природу загалом і про Божу благодать?
2. Читаючи історію Якова, які докази ви можете знайти, що згодом його характер розвивався й удосконалювався?
3. Як ми, адвентисти сьомого дня, можемо опинитися в небезпеці зайняти таку ж позицію, яку займав Ісав щодо свого первородства? А як ми можемо подбати про те, щоб ніколи не перестати любити й цінувати увесь цей даний нам Богом світ?

## **Місіонерська історія**

### **БЕЗЦІННИЙ ПОДАРУНОК**

*Теда Пієнаар*

Під час подорожей я завжди беру із собою Біблію. Чекаючи на свій рейс в аеропорту, я за своїм звичаєм розгорнула Священне Писання. Молодий чоловік, що сидів поруч, побачивши книгу, запитав:

- Це Біблія?
- Так, це Біблія, – відповіла я.
- Ви вірите в те, що в ній написано? – запитав він.
- Так, абсолютно! – підтвердила я.

Він розповів, що в дитинстві бабуся та дідусь читали йому Біблію, але для нього біблійні історії здавалися вигадкою, особливо розповідь про Творіння. Я поділилася своїм досвідом, який змінив моє життя. Його зацікавила моя історія.

– Чи можна мені потримати вашу Біблію? – попросив він. Було хвилююче спостерігати, як він розглядає мою Біблію.

Я помітила, що вона його зацікавила. Коли він повернув її, я прочитала вголос кілька обітниць із Ісаї 43. Він уважно слухав.

Ми разом летіли в літаку. Перед тим, як літак

приземлився, я сказала:

– Дозвольте вам зробити подарунок!

У мене в сумці було кілька книг «Дорога до Христа». Він погодився.

– Якщо у вас виникнуть будь-які запитання, телефонуйте мені, – сказала я і написала на обкладинці свій номер телефону.

На мій подив, через день після мого повернення додому до Ірландії він написав повідомлення: «Я благополучно дістався додому». Я почала молитися за нього. За кілька днів він повідомив, що зустрів у Намібії жінку, яка теж розповіла йому про Бога. «Спочатку бабуся з дідусем, потім ви, тепер ця жінка», – дивувався він.

«Я не вірю в збіги обставин, – відповіла я. – Якщо відчуєте, що Бог звертається до вас, не чиніть опору».

Ми час від часу листувалися. Якимось він надіслав мені фотографію церкви. «Я живу поряд із цією церквою», – написав він. Я відповіла, що хочу надіслати йому поштою книгу про історію християнської церкви. Він погодився. Наступного дня я відіслала йому «Велику боротьбу».

Я продовжувала молитися за нього. Якимсь під час молитви мені спало на думку: «Він попросив потримати твою Біблію. Подаруй йому її».

Я так і зробила. У посилку, крім своєї Біблії, поклала листа зі словами: «Це найдорожче, що в мене є. Бог віддав Свого єдиного Сина – найдорожче, що мав, задля нашого спасіння. Сподіваюся, ви прочитаєте цю книгу, адже немає нічого ціннішого за неї».

*Ця історія ілюструє мету № 5 Стратегічного плану Адвентистської Церкви на період 2020 – 2025 роки під назвою*

*«Ідемо разом». Мета звучить так: «Навчати віруючих та їхні сім'ї жити так, щоб вони були сповнені Святим Духом».*

**ЯКІВ-ІЗРАЇЛЬ**

**Біблійні тексти для дослідження:**

**Бут. 32:23–32; 33; 34:30–35:29;**

**Осії 12:3, 4; Єрем. 30:5–7.**

**Пам'ятний вірш:**

**«І сказав: “Не Яків буде називатися вже ймення твоє, але Ізраїль; бо ти боровся з Богом та з людьми, – і подужав”» (Бут. 32:29).**

Сімейна сага Якова триває – і хороші її події, і погані. Проте у всьому цьому видно руку Бога і Його вірність обітницям завіту.

Цей урок значною мірою присвячений Якову, особливо його зустрічі з Ісавом – жертвою підступності Якова. Що тепер зробить з ним брат, котрий упродовж усіх цих років плекав ненависть і образу до нього?

Якова огортав страх перед подіями, що насуваються. Однак, на його щастя, Господь, Бог батьків, знову з'явився йому в події, що стала символом переживань Божого народу, відома як «час неолі для Якова» (див. Єрем. 30:5–7). І тієї ночі Яків-обманщик став Ізраїлем; він отримав нове ім'я для нового початку – початку, який урешті-решт приведе до створення народу, названого на його честь.

Історія патріархів і їхніх сімей описана в Біблії для того, щоб показати: Бог вірний і виконає Свої обітниці, хоча часом Його народ, як може здатися, робить усе можливе, щоб зупинити це виконання.

Пішовши від Лавана, Яків незабаром переживає ще один досвід з Богом. Знаючи, що наближається його брат Ісав, а з ним «чотири сотні людей» (32:7), Яків палко благає Господа про допомогу, визнавши: «Я не вартий усіх отих милостей, і всієї вірності, яку Ти чинив був Своєму рабові» (вірш 11). Яків справді почав осягати, що таке благодать. І як відповів Господь?

**Прочитайте Бут. 32:23–32; Осії 12:3, 4. Яке духовне значення цієї дивовижної історії?**

Із цілком зрозумілих причин Яків занепокоєний тим, що відбувається; зробивши все можливе, щоб захистити свою сім'ю, він розбиває табір на ніч. Потім на нього зненацька нападає «якийсь Муж» (Бут. 32:25, *ish* – «чоловік, муж»). Цей термін може мати особливий підтекст, який указує на Божественну присутність (див. Ісаї 53:3). Даниїл застосував це слово щодо небесного вісника (Дан. 10:5). Це слово також використовував Ісус Навин для опису «вождя Господнього війська», Котрий був Самим Господом ЯГВЕ (І. Нав. 5:13–15). Справді, у розпал боротьби Яків, очевидно, зрозумів, що бореться із Самим Богом, як показали його слова: «Не пущу Тебе, коли не поблагословиш мене» (Бут. 32:27). Однак те, що він міцно вхопився за Бога, і відмова відпустити Його також свідчать про прагнення патріарха бути прощеним і прийнятим Господом.

«Тепер Яків ясно усвідомив свою помилку, яка призвела його до гріха, примусивши вдатися до обману, аби заволодіти правом первородства. Тоді він не довіряв Божим обітницям, а власними силами намагався досягти того, що Бог здійснив би Свого часу та Своїми шляхами» (Е. Уайт. Патріархи і пророки. С. 197, 198).



Доказом того, що Яків був прощений, стала зміна його імені – з того, що нагадує про його гріх, на те, що знаменує його перемогу. «І сказав [Ангел]: “Не Яків буде називатися вже ймення твоє, але Ізраїль; бо ти боровся з Богом та з людьми, – і подужав”» (Бут. 32:29).

**Який ваш особистий досвід боротьби з Богом?**

**Що означає боротися з Богом і чому іноді важливо, щоб у нас був такий досвід?**

**ЗУСТРІЧ БРАТІВ**

Понеділок, 30 травня

З Пенуїлу, місця, де Яків «бачив був Бога лицем у лице» (Бут. 32:31), тепер він вирушає назустріч своєму братові, з яким не бачився 20 років. Яків знає, що брат іде з 400 чоловіками (33:1). Патріарх стурбований, тому готує себе і свою сім'ю до того, що може трапитися.

**Прочитайте Бут. 33. Який зв'язок між двома досвідами Якова: побачити «Бога лицем у лице» в Пенуїлі і побачити обличчя свого брата? Яке значення має такий зв'язок щодо наших взаємин з Богом і стосунками з нашими «братами»?**

Яків сім разів кланяється перед своїм братом (див. Бут. 33:3), тричі називає його «пан мій» (вірші 8, 13, 15), а себе

ідентифікує як його «раб» (вірш 5, пор. з Бут. 32:5, 19, 21). І що показово: сім поклонів Якова вторять семи благословенням його батька (27:27–29).

Створюється враження, що наміром Якова було сплатити свій борг брату й повернути викрадене в нього благословення (див. Бут. 33:11). Побачивши свого брата, Ісав, усупереч усім очікуванням, побіг до Якова і, замість того щоб убити його, «цілував його. І вони заплакали» (вірш 4).

Пізніше Яків сказав: «Я побачив обличчя твоє, ніби побачив Боже лице» (вірш 10). Причина такої незвичайної заяви Якова полягає в усвідомленні того, що Ісав пробачив йому. Єврейське дієслово *ra'á*, «уподобати» (вірш 10), – це теологічний термін, що стосується будь-якої жертви, «вгодної» Богові, «вподобаної» Ним, що, своєю чергою, передбачає Божественне прощення (див. Левит 22:27; Амоса 5:22).

Пережите Яковом Боже прощення в Пенуїлі, де він побачив обличчя Господа, тепер повторюється в прощенні з боку брата, яке патріарх ототожнює з тим, що «бачив був Бога лицем у лице». Яків переживає другий Пенуїл, перший досвід готував до другого. Яків був прощений Богом і своїм братом. Воістину тепер він повинен був зрозуміти, і навіть більше, ніж раніше, що таке благодать.

### **Що ви дізналися**

Тепер, коли Яків примирився зі своїм братом, він хоче мирно оселитися в землі Ханаанській. Уперше його мандрівка характеризується словом *шалém*, «спокійно» (Бут. 33:18), від слова *шалóm*, «мир».

Придбавши у місцевих жителів ділянку землі (вірш 19), він споруджує там жертовник, свідчаючи про свою віру й усвідомлення цілковитої залежності від Господа. Адже кожне жертвоприношення було актом поклоніння.

Проте вперше у своєму житті Яків-Ізраїль стикається з проблемами, пов'язаними з поселенням цієї землі. Яків, подібно до Ісака в Герарі (Бут. 26:1–33), намагається знайти спосіб мирно вжитися з ханаанцями.

**Прочитайте Бут. 34. Яка трапилася подія, що порушила плани патріарха щодо мирного існування?**

Історія цього огидного інциденту підкреслює двоїстість героїв і їхніх дій. Чуттєвий Сихем, що вчинив насильство над Діною, також зображений як щирий та люблячий Діну чоловік, який хоче загладити свою вину.

Він навіть готовий пройти обряд обрізання, передбачений завітом.

Тим часом Симеон і Левій, які представляють себе прихильниками Бога і Його заповідей, вдаються до підступу й обману (вірш 13) і готові вбивати й грабувати (вірші 25–27). Їхні дії були не тільки непристойні, але й могли спричинити значно більше проблем.

Що стосується Якова, він занепокоєний, прагнучи лише миру. Коли Якова повідомляють про зґвалтування його доньки, він нічого не говорить (вірш 5). Однак, почувши, що зробили його сини, він відкрито дорікає їм через можливі наслідки: «Ви зробили мене нещасливим, бо зробили мене зненавидженим у мешканців цього краю землі, у ханаанина й периззееянина. Ми люди нечисленні, а вони зберуться на мене, та й поб'ють мене, і буду знищений я та мій дім» (вірш 30).

**У розділах 33 і 34 книги Буття ми знову й знову бачимо підступність і обман, а також прояви доброти й милості. З огляду на це, які висновки можна зробити про природу людини?**

## **ЗГУБНЕ ІДОЛОПОКЛОНСТВО**

**Середа, 1 червня**

**Прочитайте Бут. 34:30–35:15. Які уроки щодо істинного поклоніння ми можемо почерпнути з цього уривка?**

Відразу після невдоволення Якова, що його мир з ханаанцями опинився під загрозою, і після того, як два його сини отримали догану (Бут. 34:30), Бог спонукає Якова залишити Сихем і повернутися до Бет-Елу, щоб оновити його завіт. Окрім того, Господь повідомляє йому: щойно патріарх добереться туди, йому потрібно буде

побудувати жертovníк.

Перше, що записано після Божого повеління, – Яків наказує своїм людям викинути ханаанських ідолів, захоплених під час розграбування міста Сихема, і домашніх богів, яких украла Рахіль (31:19, 32). Усе це також має вирішальне значення для ідеї завіту з Богом.

Цих ідолів зберігали й, імовірно, їм поклонялися, незважаючи на відданість Якова Богу. Патріарху було недостатньо залишити Сихем, щоб уникнути впливу ханаанців. Він мав позбутися ідолів у стані і в серцях його людей.

Процес покаяння містить більше, ніж фізичний переїзд з одного місця до іншого чи перехід з однієї церкви до іншої. Найважливіше наше прагнення – Божою благодаттю очистити своє серце від ідолопоклонства, незалежно від нашого місця проживання, оскільки можемо зробити ідолів практично з будь-чого.

Коли Яків підкоряється Богові й діє відповідно до Його повеління, Господь утручається, і «великий страх» (35:5) впливає на всіх навколишніх, тому вони не наважуються нападати на Якова. Отже, патріарх готовий поклонятися з усім «народом, що був з ним» (вірш 6), вважаючи, що єдність сім'ї відновлено. Яків дає цьому місцю назву Бет-Ел, на згадку про побачену уві сні драбину – знак того, що об'єднання між Небом і Землею, перерване протягом певного часу, тепер відновлено.

Цього разу акцент зроблений на Богові Бет-Елу, а не на самому місці. Ця особиста нота знову звучить, коли Господь нагадує Якову про його ім'я Ізраїль (вірш 10) і благословляє його подвійною обітницею. Благословення Якова, по-перше, означає плодючість, передачу месіанського насіння й народження безлічі народів (вірш 11); по-друге, воно вказує на Обітовану землю (вірш 12).

**Як ідолопоклонство може непомітно проникнути в**

**наші серця і як ми можемо запобігти цьому?**

## **СМЕРТЬ РАХІЛІ**

**Четвер, 2 червня**

Прочитайте Бут. 35:15–29. З якими ще нещастями Яків зіткнувся у своїй дисфункціональній сім'ї?

Щойно Яків залишає Бет-Ел, три взаємопов'язаних події відзначають останній етап його шляху до Обітованої землі: народився останній син Якова; помирає Рахіль; Рувим, первісток Якова від Лії, переспав з наложницею Якова. Хоч у тексті не сказано, чому молодий чоловік учинив таке зло, проте в останніх рекомендаціях Якова синам він відкриває причину:

«Ти пінився був, як вода» (49:4).

«Переваги, які зазвичай надавали Рувиму як первістку Якова, треба забрати в нього через слабкість його характеру. Слово, перекладене як “пінився був, як вода”, у переносному значенні – поступка емоціям... легковажність і гордість. Так Яків описав моральну слабкість характеру Рувима, через яку він утратив привілей первістка... Його подальша історія свідчить про фундаментальну нестабільність характеру. Ця основна слабкість позбавляла його можливості стати лідером, оскільки лідерство часто вимагає твердості й рішучості» (Коментар АСД. Т. 1. С. 479).

Народження останнього сина Якова пов'язане з Вифлєсом (35:18, 19), розташованим у межах Обітованої землі. Це народження – перше виконання Божої обітниці про майбутнє Ізраїлю. Повитуха пророко звертається до Рахілі тими ж словами, які використовував Бог, щоб запевнити Авраама: «Не бійся» (35:17, пор. з 15:1).

Цікаво, що Яків змінює ім'я, яке перед смертю дала Рахіль своєму синові, Бен-Оні, яке означає «син моєї

скорботи» і вказує на її біль, на Веніямин, що означає «син правої руки». Можливо, Яків мав на увазі південний напрямок, щоб висловити свою надію на Обітовану землю й на всі обітниці Бога, які Він виконає там для Свого народу.

Однак у цей час Рувим вступає в статеві стосунки з Білгою – наложницею свого батька, служницею Рахілі (35:25; 30:3). Це ще один приклад людської гріховності.

Дивно, але Яків не реагує на таку жахливу наругу, хоч йому розповідають про це (35:22). Можливо, у цей момент свого життя Яків сподівається, що Бог виконає Своє слово, незважаючи на гріх і зло, які трапляються навколо нього.

Саме цей конкретний урок віри міститься в списку 12 синів Якова, праотців народу ізраїльського (35:22–26), не найприємніших і не найдобріших людей, як ми побачимо. Та попри всі проблеми, неблагополуччя і навіть відверте зло, через цю сім'ю мала виконатися воля Божа.

**Навіть незважаючи на людські помилки, кінцеві цілі Бога будуть досягнуті. Уявіть, що сталося б, якби люди співпрацювали з Господом і корилися Йому. Наскільки легше, тобто з меншими людськими стражданнями, стресом і зволіканням, виконувалася б Божа воля?**

П'ятниця, 3 червня

### **ДЛЯ ПОДАЛЬШОГО ДОСЛІДЖЕННЯ:**

Прочитайте з книги Е. Уайт «Патріархи і пророки» розділ «Ніч боротьби» (С. 195–203).

«Досвід, який пережив Яків тієї ночі боротьби і мук, символізує випробування, через яке повинен пройти Божий народ напередодні Другого приходу Христа... Таким буде досвід Божого народу в його останній боротьбі із силами зла. Господь випробує їхню віру, непохитність і впевненість у тому, що Його сила здатна врятувати їх.

Сатана намагатиметься викликати в них страх, навіюючи думки про те, що їхнє становище безнадійне, а гріхи надто великі, аби бути прощеними. Божі діти глибоко усвідомлюватимуть свої вади і, згадуючи власне життя, втратять усяку надію. Та, пам'ятаючи про велику Божу милість, переживаючи щире каяття, ці люди благатимуть Його про здійснення обітниць, даних у Христі для безпомічних розкаяних грішників. Їхня віра не захитається від того, що вони не отримають негайної відповіді на свої молитви. Вони міцно триматимуться Божої сили, як Яків тримався Ангела, а їхні душі благатимуть: “Не пушу Тебе, коли не поблагословиш мене”...

Однак історія Якова переконує: Бог не залишить тих, котрі були спокушені згрішити, але навернулися до Нього в щирому розкаянні. Завдяки самозреченню й непохитній вірі Яків отримав те, чого не зміг здобути власними зусиллями. Так Господь показав Своему слугі, що тільки Божественні сила і благодать можуть дати йому благословення, якого він так прагнув. Подібним буде досвід людей, котрі житимуть в останні дні. Оточені небезпеками, охоплені розпачем, вони повинні будуть покладатися лише на заслуги викупної Жертви. Власними зусиллями ми нічого не можемо досягти» (Е. Уайт. Патріархи і пророки. С. 201–203).

### **Запитання для роздумів:**

1. Чому слабкість Якова є можливістю для Божої благодаті? Які паралелі можна провести між досвідом Якова і твердженням Павла: «Коли я немічний, – тоді я сильний» (2 Кор. 12:10)?

2. Чому, на вашу думку, Біблія розкриває стільки неприємних подробиць про життя багатьох її героїв? Який сенс робити це? Який урок ми можемо почерпнути з цього?

3. Проаналізуйте детальніше питання ідолопоклонства. Які ідоли нашої культури, нашої цивілізації? Як ми можемо переконатися, що не поклоняємося нікому і нічому, окрім

Господа?

## Місіонерська історія

### ОДНА ВІДПОВІДЬ НА ДВІ МОЛИТВИ

*Ендрю Мак-Чесні* Студент першого курсу богословського факультету Заокського адвентистського університету вбіг до молитовної кімнати, упав на коліна і почав молитися: «Господи, за що Ти благословляєш мене? Я такий грішний». Двадцятирічний Вадим Антюшин вважав, що не заслужив на такі щедрі

Божі благословення. Він почував себе недостойним навчатися в університеті і бути пастором Церкви адвентистів сьомого дня. Вадим щойно розпочав свій перший семестр занять, а за кілька хвилин до цього несподівано отримав у подарунок 100 доларів США. Для нього це була значна сума.

«Господи, я не гідний такого подарунку, – молився Вадим. – Ти даєш мені все необхідне, і я нічого не потребую. Підкажи мені, як розпорядитися цими грошима». Вадим обміняв долари на російські рублі, відокремив десятину, і в нього ще залишилося шість тисяч карбованців.

Вадим приєднався до невеликої групи студентів, котрі збиралися раз на тиждень для молитви. Через кілька днів на цій зустрічі однокурсник Вадима просив молитися про його фінансове становище. Вадим мовчки слухав. Він не знав, якої суми не вистачало його однокурсникові, щоб заплатити за навчання. Тієї ночі Вадим молився: «Господи, я хотів би віддати гроші своєму однокурсникові. Будь ласка, благослови цей план згідно із Твоєю волею».

Наступного дня Вадим відкликав того хлопця і запитав:

– Скільки тобі потрібно заплатити, щоб не було боргу за навчання?



– Шість тисяч карбованців, – відповів той.

Вадим був приголомшений тим, як Бог відповів на його молитви. Господь відповів не лише на його молитву, а й на молитву його однокурсника. Згодом хлопці стали найкращими друзями.

«Ми разом пройшли через багато випробувань. Дякую Богові, що в мене з'явився такий друг. Я вдячний Богові за те, що Він дбає про наші потреби, перш ніж вони в нас виникають. Перш ніж ми попросимо, Він знає, що нам дати і через кого. Головне – довіряти Йому», – розповів Вадим в інтерв'ю.

«А Тому, Хто силою, яка діє в нас, може зробити значно більше всього, що ми просимо або думаємо, – Йому слава в Церкві й у Христі Ісусі на усі покоління і на віки віків, амінь!» (Ефес. 3:20, 21).

*Ця історія ілюструє дві мети Стратегічного плану Адвентистської церкви на період 2020 – 2025 роки під назвою «Ідемо разом». Мета № 5: “Навчати віруючих та їхні сім'ї жити так, щоб вони були сповнені Святим Духом” і мета № 7: “Допомагати підліткам і молодим людям відводити Богові перше місце та демонструвати біблійний світогляд”.*

**Урок 11**

**4-10 червня**

### **«ПОВЕЛИТЕЛЬ СНІВ»**

**Біблійні тексти для дослідження:**

**Бут. 37–41:36; Матв. 20:26, 27;**

**Дії 7:9.**

**Пам'ятний вірш:**

**«І сказали вони один одному: “Ось іде той сновидець!”»  
(Бут. 37:19).**

Історія Йосипа (Бут. 37; 39–50) охоплює останню частину книги Буття, починаючи з його перших снів у Ханаані (37:1–11) і до смерті в Єгипті (50:26). Фактично Йосипу відведено в книзі Буття більше місця, ніж будь-якому іншому патріарху. Хоч Йосип – лише один із синів Якова, він представлений у Бутті як великий патріарх, подібно до Авраама, Ісака та Якова. Як ми побачимо, життя Йосипа висвітлює дві важливі богословські істини: Бог виконує Свої обітниці й може обернути зло на добро.

Вивчаючи урок цього тижня, ми зосередимо увагу на ранніх роках життя Йосипа. Він улюблений син Якова, якого іронічно прозвали *баал гахаломот*, «сновидець» (37:19), що буквально означає «повелитель снів», указуючи на те, що він експерт щодо снів. Це прізвисько підходить Йосипу, оскільки він не тільки отримує, розуміє і тлумачить пророчі сни, а й у його житті втілюються власні сни.

Досліджуючи ці розділи, ми знову пересвідчимось, що передбачення Боже виконується, навіть попри зло і гріховність людського серця.

## СІМЕЙНІ ПРОБЛЕМИ

Неділя, 5 червня

**Яків нарешті оселився в Краї ханаанському. Тимчасом як Ісак тут тільки мандрував, «осівся Яків у Краї мешкання батька свого» (Бут. 37:1). Однак саме тоді, коли він оселився в Ханаані, виникли проблеми, цього разу всередині сім'ї. Конфлікт не стосувався володіння землею або використання колодязя; він здебільшого духовний.**

**Прочитайте Бут. 37:1–11. Що спонукало братів Йосипа так сильно його ненавидіти?**

Від самого початку ми розуміємо, що Йосип, «син старості» Якова (вірш 3), мав особливі взаємини з батьком, який любив «його над усіх братів його» (вірш 4). Патріарх навіть зробив Йосипу «квітчасте вбрання» (вірш 3), царський одяг (2 Сам. 13:18). Це свідчило про таємний намір Якова підвищити Йосипа, першого сина Рахілі, до статусу первістка.

Майбутнє справді підтвердить бажання Якова, адже Йосип зрештою отримає права первістка (1 Хронік 5:2). Тому не дивно, що брати Йосипа так сильно його ненавиділи й не могли навіть спокійно говорити з ним (Бут. 37:4).

До того ж Йосип розповідав батькові про все недобре, що чинили його брати (вірш 2). «Йосипа глибоко турбували недобрі вчинки братів, однак його лагідні вмовляння ще більше розпалювали їхню ненависть та обурення. Йосип не міг дивитися, як вони грішать проти Бога, тому про все розповів батькові, сподіваючись, що своїм авторитетом той вплине на синів і вони виправляться» (Е. Уайт. Патріархи і пророки. С. 209).

Коли ж Йосип розповів свої сни, згідно з якими Бог дарує йому вище становище, а його брати поклоняться перед ним, вони зненавиділи його ще більше. Справжній пророчий характер цих снів підтверджується навіть тим, що вони повторюються (див. вірші 5–10). Хоч Яків відкрито дорікнув синові (вірш 10), однак зберігав слова Йосипа про сни в пам'яті, розмірковуючи про їхнє значення і чекаючи їхнього виконання (вірш 11). У глибині душі патріарх розумів, що це особливі сни.

**Прочитайте Матв. 20:26, 27. Який найважливіший принцип розкривається в текстах і як ми можемо навчитися виявляти його у своєму житті?**

Якими б жахливими не були наступні події, їх неважко зрозуміти. Бути поблизу людини, яку ви ненавидите і яка є навіть вашим родичем, – це неминуче призведе до неприємностей. Так і сталося в родині Йосипа.

**Прочитайте Бут. 37:12–36. Що це свідчить про те, наскільки небезпечними та злими можуть бути невідроджені серця і до яких учинків вони можуть призвести будь-кого з нас?**

Брати ненавиділи Йосипа, тому що заздрили Божій прихильності до нього (Дії 7:9) – прихильності, яка підтверджуватиметься на кожному кроці в подальшому перебігу подій. Коли Йосип заблукав, якась людина знаходить його і скеровує (Бут. 37:15–17). Коли брати Йосипа задумали вбити його, втручається Рувим і пропонує натомість кинути його в яму (вірші 20–22).

Важко уявити виражену тут ненависть, особливо до одного з членів власної родини. Як могли ці молоді люди зробити щось настільки жорстоке? Хіба вони не задумалися, хоча б на мить, як це вплине на їхнього батька? Яку б образу вони ні відчували щодо батька через те, що він прихильно ставився до Йосипа, вчинити так з одним з його дітей було вкрай підло. Який потужний прояв того, наскільки злими можуть бути людські істоти!

«Проте декому з них [братів] було ніяково; не всі відчували задоволення від помсти. Незабаром вдалині брати побачили подорожніх. Це був караван ізмаїльтян, котрі проживали за Йорданом; вони прямували до Єгипту з прянощами та іншим крамом. Юда запропонував продати брата цим купцям- язичникам, замість того щоб залишити його в ямі на загибель. Усунувши його в такий спосіб зі свого шляху, брати залишаються чистими від його крові» (Е.

Уайт. Патріархи і пророки. С. 211).

**Отже, Йосип був проданий мідіянітам (вірш 28), а вони продали його в Єгипті царедворцю фараона (вірш 36), у такий спосіб передбачаючи його майбутню славу. Чому так важливо шукати Божої сили, щоб змінити погані риси нашого характеру, перш ніж вони свого часу зможуть виявитися в певних несподіваних для нас чинках?**

## **ЮДА ТА ТАМАРА**

**Вівторок, 7 червня**

Історія про Тамару тут не недоречна. Беручи до уваги хронологію, бачимо, що інцидент стався після продажу Йосипа в Єгипті (Бут. 38:1). Указаний текст і попередній розділ мають низку спільних слів і мотивів, і в ньому закладений той самий богословський урок: недобрий учинок Господь може обернути на позитивну подію, пов'язану зі спасінням.

**Прочитайте Бут. 38. Порівняйте поведінку Юди з поведінкою ханаанеянки Тамари. Хто з них більше справедливий і чому?**

Юда одружився з ханаанеянкою (вірш 2), і в них народилося троє синів: Ер, Онан і Шела. І взяв Юда ханаанеянку Тамару для свого сина Ера, свого первістка, щоб забезпечити належний родовід. Коли Ер і Онан були вбиті Богом через їхнє беззаконня, Юда пообіцяв Тамарі свого останнього сина, Шелу, як чоловіка.

Коли через деякий час Юда, здається, забув про свою обіцянку й пішов утішитися після смерті своєї дружини, Тамара вирішила прикинутися блудницею, аби змусити його виконати свою обіцянку. Оскільки в Юди немає грошей, щоб заплатити блудниці (яку не впізнав), він

пообіцяв привести їй пізніше козеня зі свого стада.

Проте Тамара зажадала, щоб він віддав їй як безпосередню гарантію оплати його печатку, шнурок і палицю. Тамара завагітніла від Юди. Коли пізніше її звинуватили в розпусті, вона показала обвинувачу Юді його печатку, шнурок і палицю. Юда все зрозумів і попросив вибачення.

Завершенням цієї незвичайної історії є народження сина Переца, ім'я якого означає «роздертя». Перец, як і Яків, народився другим, але став першим і був згаданий в історії спасіння як предок Давида (Рут 4:18–22) і, зрештою, Ісуса Христа (Матв. 1:3). Що стосується Тамари, то в родоводі Христа вона згадується першою із чотирьох жінок, за нею Рахав (вірш 5), Рут (вірші 5, 6) і дружина Урії (вірш 6), яка генеалогічно передувала Марії, матері Ісуса (вірш 16)

Із цієї історії ми можемо почерпнути важливий урок: як Бог урятував Тамару через Свою благодать, обернувши зло на добро, так Він спасе Свій народ через хрест Ісуса. Господь також оберне нещастя Йосипа на спасіння Якова та його синів.

## **ЙОСИП – РАБ У ЄГИПТІ**

**Середа, 8 червня**

Тепер ми розглянемо кілька подій із життя Йосипа, які були «перервані» інцидентом з Тамарою. Юнак уже працює як слуга в «начальника царської сторожі», котрий відповідає за в'язницю для царських службовців (Бут. 40:3, 4; 41:10–12).

**Прочитайте Бут. 39. Які фактори призвели до того, що Йосип став над домом Потіфара?**

Про Йосипа написано, що «Господь з ним, і що в усьому, що він робить, Господь щастить у руці його» (вірш 3). Він був настільки відданим, і його пан настільки довіряв йому, що «все, що мав, віддав в його руку» і

навіть «призначив його над домом своїм» (вірш 4).

Проте успіх не псує Йосипа. Коли дружина Потіфара виявляє до нього увагу і схиляє до гріха, юнак однозначно відмовляється, вважаючи за краще втратити свою роботу й безпеку, аніж зробити «це велике зло і згрішити перед Богом» (вірш 9). Жінка, принижена відмовою Йосипа, несправедливо звинувачує його перед своїми слугами й чоловіком у злочині. Унаслідок цього Йосип потрапляє до в'язниці.

Тут юнак переживає те, що пережили всі ми: почуття того, що він залишений Богом, хоч навіть у такий важкий час «Господь був із Йосипом» (вірш 21).

Згодом Господь впливає на стосунки Йосипа з начальником в'язниці. Тут, як і в будинку його пана, Господь благословляє Свого слугу. Він обдарована людина, і, незважаючи на ще гірші обставини зараз (адже він був ще рабом!), Йосип прагне здобути з цього краще. Якими б не були його дари, текст 21 ясно дає зрозуміти: тільки Бог дав йому успіх. «Начальник в'язничного дому не бачив нічого в руці його, бо Бог був із ним, і що він робив, щастив йому Господь» (вірш 23). Як важливо, щоб усі обдаровані й успішні пам'ятали, від Кого дари й успіх!

**Ще раз прочитайте Бут. 39:7–12. Як Йосип опирався заграванням дружини Потіфара? Чому юнак прямо сказав, що він не згрішить проти Бога? Як Йосип розумів, що таке гріх і яка його природа?**

**СНИ ФАРАОНА**

**Четвер, 9 червня**

Прочитайте Бут. 40:1–41:36. Як сни фараона пов'язані зі снами царедворців? Яке значення цієї паралелі?

І в цих подіях із життя Йосипа ми бачимо провидіння Господа. Через деякий час йому доручають ув'язнених, двоє з яких виявляються колишніми царедворцями фараона, чашником і пекарем (41:9–11). Їх обох непокоять сні, яких вони не можуть зрозуміти, оскільки «відгадати його немає кому» (40:8). Потім Йосип тлумачить ці сні.

Паралельно зі снами двох царедворців фараон також бачить два сні, яких ніхто не може витлумачити (41:1–8). У цей момент чашник з волі Провидіння згадує про Йосипа й рекомендує його фараону (вірші 9–13).

Фараон стурбований своїми снами, як і царедворці своїми, і, подібно до них, розповідає свої сні (вірші 14–24), а Йосип тлумачить їх. Як і в снах царедворців, у снах фараона відображаються паралелі символів: дві групи по сім корів (ситих та худих), як і дві групи колосків (здорових та тонких), символізують два періоди: роки благополучні і роки голоду. Сім корів становлять паралель із сімома колосками, повторюючи одну й ту ж вістку, що свідчить про їхнє Божественне походження, як і сні Йосипа (41:32; пор. з 37:9).

Хоч фараону сон витлумачив Йосиф, він переконався, що фараон знає: саме Бог, *Елогім*, показав царю, що збирався зробити (41:25, 28). Фараон зрозумів цю вістку, адже, призначаючи головного над цією землею, навів такий аргумент:

«Що Бог відкрив тобі це все, то немає такого розумного й мудрого, як ти. Ти будеш над домом моїм, а слів твоїх уст буде слухатися весь народ мій» (вірші 39, 40).

Як цікаво: завдяки Богу Йосип переходить від управителя над домом Потіфара до відповідального за в'язнів у підземній в'язниці й до правителя усього Єгипту. Яка дивовижна історія про те, як навіть у вкрай важких обставинах відкривається Боже провидіння.

**Як ми можемо навчитися довіряти Господу й**



**покладатися на Його обітниці, коли здається, що Він мовчить?**

П'ятниця, 10 червня

### **ДЛЯ ПОДАЛЬШОГО ДОСЛІДЖЕННЯ:**

Прочитайте з книги Е. Уайт «Патріархи і пророки» розділ

«Йосип у Єгипті» (С. 213–223).

«У ранні роки, саме в пору переходу від юності до зрілості, Йосип і Даниїл були відірвані від своїх домівок та відведені в полон до язичницьких країн. Йосип особливим чином зазнав спокус, якими супроводжуються великі зміни долі. Ніжно виплекана дитина в батьківській оселі, раб у домі Потіфара, а згодом довірена особа і компаньйон, ділова людина, яка здобула освіту шляхом навчання, спостереження та спілкування з людьми; державний злочинець у підземній в'язниці фараона, несправедливо засуджений, без надії на виправдання та перспективи звільнення; муж, покликаний під час великої кризи до управління державою, – що допомогло Йосипові зберегти свою цілісність?..

З дитинства Йосип був навчений любити й боятися Бога. Не раз у наметі свого батька, під зорями сирійського неба він чув розповідь про нічне видіння в Бет-Елі, про драбину між Небом і землею та ангелів, які підіймалися і спускалися по ній, та про Того, Хто з вишнього престолу з'явився Якову. Він чув розповідь про боротьбу поблизу Яббока, коли, зрікшись виплечаних гріхів, Яків вийшов переможцем й отримав титул Божого князя.

Чисте просте життя Йосипа – хлопчика-пастушка, що випасав отари свого батька, сприяло розвиткові як фізичних, так і розумових сил. Спілкуючись із Богом через природу та вивчаючи великі істини, котрі як священна довіра передавалися від батька до сина, він

набував сили розуму й непохитності принципів.

У критичний час свого життя, під час тієї жахливої подорожі з батьківського дому в Ханаані до рабства, що чекало на нього в Єгипті, востаннє споглядаючи пагорби, за якими ховалися намети його родини, Йосип згадав про Бога свого батька. Він пригадав уроки свого дитинства і з трепетом у душі прийняв тверде рішення залишитися вірним – завжди чинити так, як личить підданому Небесного Царя» (Е. Уайт. Виховання та освіта. С. 51, 52).

### **Запитання для роздумів:**

1. Порівняйте Йосипа з Даниїлом і Ісусом. Які спільні риси характеру? Як Йосип і Даниїл по-своєму розкривають різні аспекти Особистості Ісуса?

2. У класі обговоріть запитання в кінці уроку за четвер. Як ми вчимося довіряти Господу, коли в нашому житті не все гаразд, як зрештою відбулося в житті Йосипа?

## **Місіонерська історія**

### **ДРУГ НА ВСІ ЧАСИ**

*Ендрю Мак-Чесні*

У житті юної Вішаліні сталася трагедія – її батьки розлучилися. Вона сумно попрощалася з мамою після того, як батько взяв її під свою опіку.

. Незабаром він знову одружився, і в дівчинки з'явилася мачуха, яка не хотіла нічого чути про її матір. Вішаліні почувала себе дуже самотньою. Вона дуже любила свою маму та з нетерпінням чекала на зустріч із нею. Дівчинка усміхалася й міцно обіймала маму. Мама теж усміхалася й міцно обіймала Вішаліні. Мама завжди

приносила подарунок та частування. «У мене є дещо для тебе», – казала вона,

ховаючи руки за спиною.

У такі моменти Вішаліні була щаслива, їй подобалися подарунки та солодощі. Але коли вона приходила додому і хотіла поласувати, мачуха вихоплювала частування і різко казала: «Я тобі забороняю приймати від неї подарунки».

У підлітковому віці Вішаліні послали навчатися до школи-інтернату в іншій частині штату Таміл-Наду (Індія). Уперше залишати дім було страшно, але Вішаліні була рада побути далеко від сімейних конфліктів. Приїхавши до інтернату, вона опинилася серед дружелюбних дітей та вчителів. Через кілька тижнів їй стало особливо цікаво почути про когось, кого діти називали «справжнім Богом». Так почалося її знайомство з Ісусом.

Сьогодні Вішаліні називає Ісуса своїм Другом і каже, що більше ніколи не почуватиметься самотньою. Чому? Тому що Ісус обіцяв: «Я з вами по всі дні аж до кінця віку» (Матв. 28:20). Тепер у Вішаліні є Друг на всі часи. Дякуємо за приношення Тринадцятої суботи, які допомогли побудувати новий гуртожиток для дівчаток Меморіальної середньої школи Джеймса в штаті Таміл-Наду на південному сході Індії. Новий гуртожиток дозволив Вішаліні та іншим дівчатам переїхати зі старої будівлі до нової.

*Ця історія ілюструє три цілі Стратегічного плану Адвентистської церкви на період 2020 – 2025 роки під назвою «Ідемо разом». Мета № 2: «Посилити і різнобічно розвивати місіонерське служіння Церкви у великих містах у межах „вікна 10/40“ серед неохоплених та недостатньо охоплених груп населення»; мета № 3: «Зробити першочерговим завданням створення ресурсів для місіонерської роботи серед представників нехристиянських релігій і віровчень»; мета № 7:*

*«Допомагати підліткам і молодим людям відводити*

*Богові перше місце та демонструвати біблійний світогляд».*

Урок 12

11-17 червня

## **ЙОСИП, ПРИНЦ ЄГИПТУ**

**Біблійні тексти для дослідження: Бут. 41:37–46; 42–45;  
Римл. 5:7–11; 1 Цар. 3:12.**

**Пам'ятний вірш:**

**«І сказав фараон Йосипові: “Дивись, – я поставив тебе над усім краєм єгипетським» (Бут. 41:41).**

Тепер Йосип – начальник у Єгипті, і його брати вклоняться перед ним, не знаючи, хто він (див. Бут. 42). Брати Йосипа змиряться, коли Йосип змусить їх повернутися з Веніямином (див. Бут. 43). А коли Веніямину загрожуватиме небезпека, чого побоювалися брати (див. Бут. 44), вони благатимуть про милість цього могутнього чоловіка, про якого сказали: «Ти такий, як фараон» (44:18). Наприкінці, коли Йосип відкриється своїм братам, вони зрозуміють: попри все зло, заподіяне ними Йосипу, Бог обернув це на добро.

Цікаво, що всі подальші події, що мали бути пов'язані з успіхом Йосипа, більше пов'язані з покаяттям його братів. Їхні поїздки від Йосипа до батька і назад, перешкоди, з якими вони зіткнулися, змусили братів згадати свій злочин стосовно Йосипа та батька, і вони усвідомили своє беззаконня щодо Бога. Брати переживають увесь цей досвід як Божественний суд. І все ж таки зворушливий

емоційний висновок, що викликає в усіх сльози і радість, також містить вістку прощення для них, незважаючи на їхні недобрі вчинки.

## **ПРИХІД ЙОСИПА ДО ВЛАДИ**

**Неділя, 12 червня**

Сни фараона відкрили Йосипу, «що Бог робить» (Бут. 41:28) у цій землі. Йосип, однак, не закликає відразу ж фараона повірити в Бога. Навпаки, негайний відгук Йосипа – дія. Він пропонує економічну програму. Цікаво, що увагу фараона привертає лише економічна частина міркувань юнака. Здається, що економічні висновки цікавлять царя Єгипту більше, ніж духовне значення снів і Божа роль у цій ситуації.

**Прочитайте Бут. 41:37–57. Яке місце Бога в успіху Йосипа?**

Фараон призначає Йосипа керівником країни не стільки тому, що він правильно витлумачив його сні й розповів про майбутній голод, скільки тому, що він запропонував розв'язання цієї проблеми, «і була та річ добра в очах фараона та в очах усіх його рабів» (вірш 37). Вибір фараона, схоже, був радше прагматичним, ніж релігійним. І все ж таки фараон визнає присутність «Духа Божого» (вірш 38) у Йосипі, назвавши його «розумним й мудрим» (вірш 39); такий вислів свідчить про мудрість, дану людині Богом (див. вірш 33; пор. з 1 Цар. 3:12). Усі деталі, викладені в біблійній розповіді, відповідають історичній ситуації в Єгипті того часу. З політичного погляду факт, що фараон призначає Йосипа візиром, не є незвичайним для Стародавнього Єгипту, де були підтверджені випадки призначення візирів-чужоземців.

Наступних сім років – це роки такого достатку, що урожаю зерна «не було вже числа» (вірш 49), і це було

ознакою надприродної дії Провидіння. Порівняння «як морський пісок» (вірш 49) показує, що таке Боже благословення (22:17). В особистому житті Йосипа це благословення відображається в народженні двох синів, що свідчить про присутність того самого Бога за цими двома явищами. Йосип має двох синів, чії імена відображають пережитий Йосипом досвід Божого провидіння, що обернув спогад про біль на радість (Манасія) і колишнє лихо на плодючість (Єфрем). Який яскравий приклад того, що Бог перетворив погане на щось дуже добре!

**Як люди, дивлячись на наше життя, можуть побачити реальність могутності нашого Бога?**

**ЗУСТРІЧ ЙОСИПА З БРАТАМИ**

Понеділок, 13 червня

**Прочитайте Бут. 42. Про що йдеться в розділі? Як описані події розкривають Боже провидіння, що діє навіть у супереч гриху і зловживанням людей?**

Голод змушує Якова відрядити синів до Єгипту купити хліба. За іронією долі, саме Яків ініціював цей проєкт (вірш 1). Нещасний старий, що став жертвою обставин, які не залежали від нього, мимоволі запускає дивовижний ланцюг подій, що привели його до возз'єднання з улюбленим сином, якого він так довго оплакував.

Промисел Божий у цій зустрічі простежується у двох основних моментах. По-перше, у виконанні снів Йосипа. Подія, передбачена у пророчих снах Йосипа: «Ваші снопи... вклоняться снопові моєму» (37:7), нині здійснюється. Йосип названий «володарем над тим краєм» (42:6) і «пан того краю» (вірші 30, 33). Могутнє становище

Йосипа контрастує зі становищем його нужденних братів, які «уклонилися йому обличчям до землі» (вірш 6), – тих самих десять братів, які глузували з Йосипа через його сні й сумнівалися в їхньому виконанні (37:8). По-друге, у тому, що ця зустріч описана як відповідь.

Лінгвістичні та тематичні відголоси між цими двома подіями підкреслюють характер справедливої відплати. Фраза «і говорили вони один одному» (42:21) також була використана, коли вони почали змовлятися проти Йосипа (37:19). Перебування братів у в'язниці (42:17) перегукується з перебуванням Йосипа у в'язниці (40:3, 4). Фактично брати Йосипа пов'язують те, що відбувається з ними зараз, з тим, що вони зробили зі своїм братом близько 20 років тому. «І говорили вони один одному: “Справді винні ми за нашого брата, бо ми бачили недолгу душі його, коли він благав нас, а ми не послушали... Тому-то прийшло це нещастя на нас!”» (42:21).

Слова Рувима: «А оце й кров його жадається...» (вірш 22), що перегукуються з його минулим попередженням: «Не проливайте крові» (37:22), посилюють зв'язок між тим, із чим вони тепер зіткнулися, і тим, що

**Більшість із нас, безсумнівно, чинили те, про що жалкуємо. Як ми можемо виправити, наскільки це можливо, вчинене? Чому прийняття Божих обітниць про прощення через Ісуса таке важливе для нас (див. Римл. 5:7–11)?**

## **ЙОСИП І ВЕНІАМИН**

**Вівторок, 14 червня**

Яків не міг легко відпустити Веніямина – його єдиного сина, що залишився від Рахілі. Він боявся втратити його, оскільки вже втратив Йосипа (43:6–8). Лише коли не стало їжі (вірш 2) і коли Юда пообіцяв, що гарантує повернення Веніямина (вірш вчинили 9), Яків нарешті погодився на другий візит до Єгипту й дозволив

Веніямину піти зі своїми братами.

**Прочитайте Бут. 43. Як присутність Веніямина вплинула на перебіг подій?**

Присутність Веніямина домінувала в цих подіях. Коли всі брати постають перед Йосипом, Веніамин – єдина людина, яку бачить Йосип (вірш 16). Веніамин – єдиний, хто названий

«братом» (вірш 29). Веніямина називають на ім'я, а всі інші брати не ідентифікуються; про них просто згадують як про

«цих людей» (вірш 16).

Йосип називає Веніямина «мій син», висловлюючи особливу прихильність (вірш 29; пор. з 22:8). Благословення Йосипа вказує на «милість» (вірш 29), перегукуючись із його благанням про милість, яка не була надана (42:21). Йосип бажає Веніямину милості, якої сам не отримав від решти своїх братів.

Тимчасом як брати Йосипа бояться, що їх кинуть до в'язниці через гроші, знайдені в їхніх мішках, Йосип готує для них бенкет через присутність Веніямина. Здається, що Веніамин позитивно вплинув на всю ситуацію загалом. Коли всі брати розсаджені відповідно до їхнього віку та правил про почесі, саме Веніямина, наймолодшого, обслуговують у п'ять разів більше, ніж решту братів (43:33, 34). Однак такий фаворитизм не дратує їх, на відміну від того часу, коли Йосип був фаворитом свого батька багато років тому, що призвело до їхніх жажливих учинків як щодо брата, так і щодо батька (37:3, 4).

«Виявляючи Веніяминові знаки уваги, Йосип мав на меті довідатися, чи не ставляться вони до меншого брата з такими ж заздрістю й ненавистю, які колись виявляли до нього? Усе ще не підозрюючи, що Йосип розуміє їхню мову, брати продовжували перемовлятися між собою. Отже, він мав змогу дізнатися про їхні справжні почуття.



Однак Йосип ще раз хотів випробувати їх, і перед тим, як спорядити в дорогу, наказав покласти свою срібну чашу в мішок наймолодшого брата» (Е. Уайт. Патріархи і пророки. С. 228, 229).

## ЧАША ДЛЯ ВОРОЖІННЯ

Середа, 15 червня

**Прочитайте Бут. 44. Чому Йосип поклав чашу для ворожіння в мішок Веніямина, а не в мішок іншого брата?**

Ця історія паралельна до попередньої. Як і раніше, Йосип дає конкретні вказівки; і знову їхні мішки наповнюються їжею. Однак цього разу Йосип дає дивний наказ: покласти його дорогоцінну чашу в мішок Веніямина.

Унаслідок цього події розгортаються зовсім по-іншому. Якщо під час попередньої подорожі брати повернулися до Ханаану, щоб узяти із собою Веніямина, тепер вони мають повернутися до Єгипту, щоб зустрітися з Йосипом. Якщо в попередній ситуації всі брати знайшли одне й те саме у своїх мішках, тепер тільки у Веніямина знайдено чашу Йосипа. Несподівано Веніямина, який як почесний гість мав доступ до чаші Йосипа, тепер підозрюють і звинувачують у крадіжці дорогоцінного предмета. За це він неминуче потрапить до в'язниці.

Те, що Йосип використовував чашу для ворожіння (*нахаш* – «ворожити», «пророкувати»), не означало, ніби він вірив у її силу. Йосип «ніколи не претендував на те, що володіє силою віщування, але хотів примусити їх повірити, що він може читати таємниці їхнього життя» (Е. Уайт. Патріархи і пророки. С. 229).

Чаша для ворожіння була для Йосипа приводом викликати відчуття надприродного й у такий спосіб

пробудити в серцях братів почуття провини перед Богом. Саме так Юда інтерпретує важливу вістку Йосипа, оскільки згадує про їхню неправду, яку знайшов Бог (44:16). Крім того, крадіжка дорогоцінної чаші виправдала б суворе покарання й у такий спосіб перевірила б погляди інших братів.

Зауважте, якою була сила емоцій та реакції братів. Усі вони об'єднані одним і тим самим болем, боячись за Веніямина, який, як і Йосип, буде втрачений і стане рабом у Єгипті, хоч він також невинний. Ось чому Юда пропонує себе в раби «замість» Веніямина (44:33), так само, як і баран був принесений у жертву «замість» невинного Ісака (пор. з 22:13). Юда пропонує себе як жертву, заміну, призначення якої полягає саме в тому, аби впоратися з «нещастям», яке спіткало б його батька (44:34).

**Який принцип любові, прикладом якого є відповідь Юди, передбачається в процесі заміщення? Як така любов пояснює біблійне богослов'я спасіння? (Див. Римл. 5:8).**

**«Я ЙОСИП, ВАШ БРАТ»**

**Четвер, 16 червня**

**Прочитайте Бут. 45. Які уроки любові, віри й надії можна знайти в цій історії?**

Саме в той момент, коли Юда говорив про «нещастя», яке спіткає *аві*, «мого батька» (44:34), Йосип «голосно заплакав» (45:2), а потім «відкрився» своїм братам. Цей вислів, який часто використовується щодо Божого Самовідкриття (Вих. 6:3; Єзек. 20:9), припускає, що Бог також явив Себе тут. Тобто Господь показав, що Його провидіння керує, навіть попри людські слабкості.

Брати Йосипа не можуть повірити в те, що чують і бачать. Тому Йосип змушений повторити: «Я Йосип, ваш

брат» (45:4), і лише вдруге, коли вони чують конкретні слова «якого ви продали були до Єгипту» (вірш 4), вони вірять у це.

Потім Йосип заявляє: «Бог послав мене» (вірш 5). Ця згадка про Бога має подвійну мету. Вона не тільки переконує братів у тому, що Йосип не відчуває до них поганих почуттів; це також глибоке сповідання віри й висловлення надії, адже Господь обернув їхні недобрі вчинки на добро для «великого числа спасених» і збереження життя наступних поколінь (вірш 7). Потім Йосип переконує братів піти до батька, щоб підготувати його до переїзду до Єгипту. Він супроводжує свій заклик конкретними словами щодо місця, де вони «осядуть», тобто землі Гошен, відомої своїми багатими пасовищами, — це «добро єгипетського краю». Йосип також дбає про перевезення: надані колісниці, які зрештою переконують Якова, що сини не обманювали його, розповідаючи про свої переживання (вірш 27). Яків сприймає все побачене як свідчення того, що Йосип живий, і цього йому достатньо, аби знову ожити (пор. з 37:35; 44:29).

Тепер усе гаразд. Дванадцять синів Якова живі. Яків уже названий «Ізраїлем» (45:28), і Боже провидіння виявилось могутнім чином.

**Так, Йосип був милостивим до своїх братів. Але як нам навчитися бути милостивими до тих, чиє зло щодо нас не перетворюється на добро, як для Йосипа?**

П'ятниця, 17 червня

### **ДЛЯ ПОДАЛЬШОГО ДОСЛІДЖЕННЯ:**

Прочитайте з книги Е. Уайт «Патріархи і пророки» розділи «Йосип у Єгипті» (С. 213–223); «Йосип та його брати» (С. 224–232).

«Три дні ув'язнення були днями гіркого смутку для синів Якова. Вони розмірковували про свою колишню неправильну поведінку, особливо про свою жорстокість

щодо Йосипа. Брати знали: якщо вони будуть визнані винними у шпигунстві й не зможуть надати доказів для свого виправдання, то повинні будуть померти або стануть рабами. Вони сумнівалися, що докладені ними зусилля змусять батька погодитися на те, щоб після жорстокої смерті, яку, як він думав, прийняв Йосип, Веніамин залишив його. Вони продали Йосипа в рабство й боялися, що Бог мав намір покарати їх стражданнями рабства. Йосип вважає, що батько і сім'ї братів, можливо, страждають від нестачі їжі, і переконаний: брати розкалялися у своєму жорстокому поводженні з ним і в жодному разі не поводитимуться з Веніамином так, як колись із ним» (Е. Уайт. Духовні дари. Т. 3. С. 155, 156).

«Йосип був задоволений. Він випробував своїх братів і побачив у них плоди істинного покаяння у гріхах» (там само. С. 165).

### **Запитання для роздумів:**

1. У класі дайте відповідь на запитання наприкінці уроку за четвер, докладно обговоріть його. Як ви вважаєте, чи був би Йосип настільки милостивий до своїх братів, якби в його житті не обернулося все на добро? Які моменти в історії Йосипа розкривають нам його характер і пояснюють його милосердя?

2. Як життя Йосипа співзвучне із життям Христа?

3. Йосип випробував своїх братів. Якими схожими способами Бог нас випробовує?

4. Навіть через стільки років брати усвідомили свою вину за вчинене з Йосипом. Як це свідчить про те, наскільки сильним може бути почуття вини? І хоч нам може бути пробачено й ми можемо прийняти Боже прощення, як нам навчитися прощати себе, незалежно від того, наскільки ми недостойні цього прощення?

## Місіонерська історія

«Я ПДУ»

*Ендрю Мак-Чесні*

Новина про трагічну смерть американської дівчини-волонтерки Кірстен Уолкотт під час ранкової пробіжки на тихоокеанському острові Яп блискавично поширилася в кампусі Південного адвентистського університету, де вона навчалася. За ці роки університет відрядив багатьох студентів-волонтерів до віддалених регіонів як місіонерів, і тепер студенти розділилися на два табори.

«Ми більше нікуди не підемо. Це надто небезпечно», – заявили одні.

Інші згадали слова отця ранньої християнської Церкви Тертуліана, процитовані в книзі «Велика боротьба»: «Що більше ви нас будете знищувати, то більше людей ставатиме на наші місця, бо кров християн – це насіння» (С. 42).

«Ми підемо! – сказали вони. – Ми шануватимемо віру Кірстен». Серед них був Уїнстон Кроуфорд, 33-річний студент богословського факультету. Через кілька днів після цієї розмови він дізнався, що потрібний доброволець для викладання англійської мови в Росії. Він подав заявку й отримав запрошення викладати в одному з московських університетів.

Доки готувалися документи, він багато читав про Росію. За дванадцять днів до його вильоту, 10 квітня 2010 року, унаслідок терористичного акту в московському метро загинуло сорок осіб.

«Куди я їду?» – подумав Уїнстон.

Потім він згадав про Павла, якого багато разів били і залишали помирати. Павло не був боягузом. Уїнстон згадав слова з Об'явл. 21:8, де сказано, що боязкі не успадкують вічного життя. Він згадав Кірстен. «Чому я так злякався? – думав молодий чоловік. – Бог закликає мене

служити. Я піду!» Уїнстон вирушив до Росії. Він став ближче до Христа, а те, який вплив справив на своїх студентів, стане відомо лише у вічності. Той рік змінив його життя.

*Ця історія ілюструє місіонерську мету № 1 Стратегічного плану Адвентистської Церкви на період 2020 – 2025 роки під назвою «Ідемо разом». Мета звучить так: «Відродити концепцію всесвітньої місії та жертвовного місіонерського служіння як спосіб життя, котрий залучає до свідчення про Христа і до справи формування Його послідовників не лише пасторів, а й усіх членів Церкви – і молодих, і старших».*

## Урок 13

18-24 червня

### ІЗРАЇЛЬ У ЄГИПТІ

**Біблійні тексти для дослідження: Бут. 46–50; Дії 3:25, 26; Римл. 10:12, 13; Филп. 2:10.**

#### **Пам'ятний вірш:**

**«І осів Ізраїль в єгипетським краї в країні Гошен, і набули в нім володіння. І вони розродилися й сильно розмножилися» (Бут. 47:27).**

Книга Буття описує останні роки Якова та Йосипа, прожиті ними разом. Ми бачимо, як Яків (Ізраїль) залишає Ханаан (розділ 46), щоб оселитися в Єгипті (розділ 47), де він і помре (49:29–50:21). Однак навіть у цьому єгипетському оточенні на задньому плані ще

вимальовується перспектива Обітованої землі (50:22–26).

Прибувши до Єгипту, Яків відразу ж благословляє фараона (47:7–10), виконуючи так (частково, звичайно) Божу обітницю Аврааму про те, що він стане благословенням для народів (12:2, 3). Пізніше, уже при смерті, Яків благословляє синів Йосипа (розділ 48). Патріарх також благословляє своїх синів (49:1–28) і проголошує дивовижні пророцтва щодо кожного з них у контексті майбутніх дванадцяти колін Ізраїля (49:1–27). Однак факт, що Ізраїль «осів» у вигнанні, у Єгипті як прибулець, суперечить надії на Обітовану землю. І хоч сама книга Буття завершується **описом** перебування Ізраїлевих синів у Єгипті, деякі з останніх слів Йосипа вказують на інше місце:

«Я вмираю, а Бог конче згадає вас, і виведе вас із цієї землі до Краю, якого присягнув був Авраамові, Ісакові та Якову» (50:24).

## ЯКІВ ВИРУШАЄ ДО ЙОСИПА      Неділя, 19 червня

**Прочитайте Бут. 46. Яке значення від'їзду Якова з Ханаану?**

Залишаючи своє місце в Ханаані, Яків сповнений надії. Упевненість у тому, що він більше не голодуватиме, і добрі вісті про Йосипа надихнули його, тому він був готовий залишити Обітовану землю.

Вихід Якова із цього краю перегукується з досвідом Авраама, який прямував до Обітованої землі. Яків чує ту ж саму обітницю, яку Авраам почув від Бога, а саме, що Він вчинить його «великим народом» (46:3; пор. з 12:2). Божий заклик у тексті також нагадує завіт Бога з Авраамом; в обох випадках Господь використовує ті ж самі обнадійливі слова «не бійся» (46:3; пор. з 15:1), які

містять обітницю славного майбутнього. Повний перелік імен дітей Ізраїлю, котрі вирушили до Єгипту, зокрема його дочок (46:7), нагадує про Божу обітницю про плідність, дану Аврааму, коли він був ще бездітним. Число «сімдесят» (включаючи Якова, Йосипа та двох його синів) виражає ідею повноти. Саме «ввесь Ізраїль» іде до Єгипту. Також важливо зазначити, що число 70 відповідає кількості народів (Бут. 10), указуючи на те, що доля всіх народів також поставлена на карту в подорожі Якова.

Ця істина стане більш очевидною лише через багато років, після Голгофського хреста і більш повного одкровення Плану спасіння, який, безумовно, стосувався усього людства, а не лише дітей Авраама.

Інакше кажучи, якими б цікавими не були історії про насіння Авраама і яких духовних уроків ми не здобували б з них, ці розповіді записані в Слові Божому, адже є частиною історії спасіння. Це частина Божого Плану спасіння, мета якого – спасти якомога більше людей на нашій планеті, що повстала.

**«Нема різниці між юдеєм і греком, бо один Бог для всіх – щедрий для всіх, хто кличе Його. Бо кожний, хто тільки прикличе Господнє Ім'я, буде спасений» (Римл. 10:12, 13). Як Павло зображає універсальність Євангелія? Що ми, як Божа Церква, маємо робити для поширення Євангелія?**

**ЯКІВ ОСЕЛЯЄТЬСЯ В ЄГИПТІ Понеділок, 20 червня**

**Цікавий факт: хоч Якову розповіли про те, що Йосип живий і править у Єгипті, Господь все ж таки дав йому «нічне видіння» (Бут. 46:2), у якому наказав піти. Яків**



залишає Обітовану землю заради (з усіх можливих місць) Єгипту, який пізніше асоціюватиметься з тим місцем, куди Божий народ не повинен повертатися (див. П. Зак. 17:16).

**Прочитайте Бут. 47. Які духовні істини і принципи ми можемо знайти в цій розповіді?**

«Йосип узяв із собою п'ятьох братів, щоб представити їх фараонові й отримати від нього дозвіл на землю, яка мала стати місцем їхнього проживання. З почуттям вдячності до свого прем'єр-міністра монарх міг удостоїти їх честі посісти певні державні посади; але Йосип, вірний поклонник Єгови, намагався уберегти своїх братів від спокус, на які вони могли б наражатися при дворі язичницького фараона, тому порадив чоловікам чесно відповісти на запитання царя щодо їхнього роду занять. Сини Якова прислухалися до його поради, обережно натякнувши цареві, що вони лише на деякий час прийшли до цієї землі і не збираються назавжди оселятися тут, зберігаючи за собою право залишити країну будь-якого часу. Фараон віддав їм для проживання, як і обіцяв, “найліпше місце цього краю” — країну Ґошен» (Е. Уайт. Патріархи і пророки. С. 233).

Фараон також мудро заохочує цих тимчасових поселенців не ставати жебраками, живучи за рахунок щедрості свого хазяїна. Він запитує про їхнє «зайняття» (47:3), щоб вони могли краще пристосуватися до нового середовища. Він також готовий використати їхній досвід і навіть пропонує «зробити їх зверхниками [його] череди» (вірш 6).

Потім, хоч Яків – чужинець, прибулець і стоїть перед правителем цієї землі, проте «Яків поблагословив фараона» (вірш 7). Скромний чужинець благословляє правителя могутнього Єгипту? Це не викликає подиву?

Дієслово *амад ліфнэй*, «помістив... перед» (у

Синодальному перекладі «поставив», вірш 7) зазвичай використовується в контексті священства (див. Левит 14:11). Враховуючи, що в Стародавньому Єгипті фараон мав статус найвищого жерця, це означає, що в духовному сенсі Яків стоїть вище за найвищого жерця Єгипту, навіть вище за самого фараона.

**Незалежно від нашого становища в житті, як ми повинні ставитися до людей, враховуючи, що ми «царське священство, святий народ, придбаний» (1 Петра 2:9)? Які зобов'язання покладає на нас наша віра?**

Вівторок, 21 червня

### **ЯКІВ БЛАГОСЛОВЛЯЄ СИНІВ ЙОСИПА**

Коли Яків наближається до смерті, він згадує своє колишнє повернення до Бет-Елу (35:1–15). Тоді він отримав від Бога оновлену обітницю про «володіння навіки» (48:4), дану колись Аврааму (17:8). Тому надія на Обітовану землю – велика втішна думка, яка дає надію Якову, котрий відчуває наближення смерті. Потім Яків звертається до двох синів Йосипа, що народилися в Єгипті, і благословляє їх, але робить це в контексті обітниці про майбутнє його власного насіння.

**Прочитайте Бут. 48. Чому Яків благословив двох синів Йосипа, а не інших своїх онуків?**

Два сини Йосипа, Манасія та Єфрем, – єдині внуки, яких благословив Яків. Так вони підвищені від статусу внуків до статусу синів (48:5). Хоча благословення Якова передбачає перевагу другого (Єфрема) над першим (Манасією), благословення Якова стосується переважно Йосипа (48:15).

Тут ми бачимо особисте свідчення про Божу вірність Своїм дітям у минулому та про Його обітницю для них у майбутньому. Яків згадує про Бога Авраама та Ісака

(48:15), Який забезпечив їх їжею та захистом. Це той самий Бог, «що рятує мене від усякого лихого» (48:16). Патріарх також має на увазі «Бога Бет-Елу» (31:13), з яким він боровся (32:29) і який змінив його ім'я з Якова на «Ізраїль» (32:26–29).

Посилаючись на всі ці досвіди, коли Бог обернув зло на добро, Яків висловлює свою надію, що Він подбає про життя його внуків не лише нині, як робив це для нього та Йосипа, а й у майбутньому, коли його нащадки повернуться до Ханаану. Ця надія очевидна з його непрямої згадки про Сихем (48:22), яка є не лише здобутою ним ділянкою землі (33:19), а й місцем, де будуть поховані кістки Йосипа (І. Нав. 24:32) і де земля буде поділена між колінами Ізраїлю (І. Нав. 24:1). Навіть серед усіх подій Яків пам'ятав про Божу обітницю, що через цю сім'ю «благословляться... всі племена земні» (Бут. 12:3).

**Прочитайте Дії 3:25, 26. Як, за словами Петра, виконувалася Божа обітниця з Бут. 12:3? Як ми самі отримали це благословення?**

Середа, 22 червня

## **ЯКІВ БЛАГОСЛОВЛЯЄ СВОЇХ СИНІВ**

**Прочитайте Бут. 49:1–28. Яке духовне значення має благословення Яковом його синів?**

Окрім пророцтв про історію колін Ізраїлю, Яків бачить Месію й остаточну надію на спасіння. Ця надія вже міститься в проголошеному вступі Якова, де використовується вислів «наприкінці днів» (Бут. 49:1), – він стосується Приходу Царя- Месії (Ісаї 2:2; Дан. 10:14).

Потім текст ніби проходить крізь майбутнє кожного зі згаданих мужів. Це не зумовлені долі, ніби Бог визначив

кожному з них зіткнутися з тим, із чим вони зіткнулися; найімовірніше, це констатація наслідків, до яких призведуть характери патріархів та їхніх дітей. Наприклад, Бог знає, що хтось уб'є невинну людину, проте це вкрай відрізняється від того, що Бог бажає, щоб убивця вчинив так.

**Прочитайте Бут. 49:8–12. Яке пророцтво описане в уривку й чому воно важливе?**

Окрім свободи волі людини, Бог знає майбутнє і влаштував так, що саме через Юду прийде Месія. Юда представлений в образі лева (вірш 9), що вказує на царственість і хвалу. Нащадком Юди буде цар Давид, а також *Шило*, Примиритель, тобто Той, Хто принесе *шалом*, «мир» (Ісаї 9:6, 7), та «Йому буде послух народів» (Бут. 49:10).

Юдеї здавна сприймали це пророцтво як месіанське, яке свідчить про прийдешнього Месію, і християни також бачили в цьому тексті вказівку на Ісуса. Вислів: «Йому буде послух народів» (вірш 10) провіщає новозавітну обітницю: «Перед Ім'ям Ісуса поклонилося кожне коліно» (Филп. 2:10).

Як писала Еллен Уайт: «Лев – цар лісів – влучний символ цього покоління, з якого вийшли Давид та Син Давидів – Примиритель, істинний “Лев, що з племені Юди”, Котрому врешті-решт поклоняться всі царства й усі народи віддадуть шану» (Патріархи і пророки. С. 236).

**Чому ми повинні шанувати Ісуса зараз, ще до того, як це зроблять усі народи?**

**НАДІЯ НА ОБІТОВАНУ ЗЕМЛЮ Четвер, 23 червня**

**Прочитайте Бут. 49:29–50:21. Які великі теми надії можна знайти в заключній частині книги Буття?**

Заключна частина Буття складається з трьох подій, сповнених надії. По-перше, це надія на те, що Ізраїль повернеться до Обітованої землі. Мойсей, автор Буття, описує смерть і поховання Якова та Йосипа як події, що вказують на Обітовану землю. Відразу після свого благословення та пророцтва про «всі дванадцять племен Ізраїлевих» (49:28) Яків розмірковує про свою смерть і доручає своїм синам поховати його в Ханаані, у печері на полі Махпели, де була похована Сарра (вірші 29–31). Опис похоронної процесії, що прямує до Ханаану, провіщає Вихід з Єгипту через кілька століть.

По-друге, це надія на те, що Бог оберне зло на добро. Після смерті та поховання Якова брати Йосипа непокояться про своє майбутнє. Вони бояться, що тепер Йосип помститься. Брати приходять до Йосипа й падають ниць перед ним, готові стати його рабами (50:18), – сценарій, що нагадує пророчі сни Йосипа. Він заспокоює їх, кажучи: «Не бійтеся» (вірш 19), – фразу, що стосується майбутнього (15:1); брати «задумували... зло» проти нього, «та Бог задумав те на добре» (50:20) і змінив перебіг подій на спасіння (вірші 19–21; пор. з 45:5, 7–9). Інакше кажучи, Боже провидіння подолає безліч людських помилок.

По-третє, це надія на те, що Бог спасе грішне людство. Повідомлення в останньому вірші Буття про смерть Йосипа важливе. Цікаво, що Йосип не наказує поховати його кістки, а просто каже: «Конче згадає Бог вас, а ви винесете звідси кості мої!» (50:25), що ізраїльтяни й зробили через роки, дослухавшись і виконавши прохання (див. Вих. 13:19).

Зрештою, надія на Обітовану землю, Ханаан, є символом, провісником остаточної надії на спасіння, на відновлення, на Новий Єрусалим на Новому Небі та Новій Землі – провісником остаточної надії для всіх нас, подарованої смертю *Шило*, Примирителя.

**Прочитайте Об'явл. 21:1–4. Як ці вірші описують нашу найбільшу надію? Без цієї обітниці чи мали б хоча б якусь надію, окрім смерті як кінця всіх наших проблем?**

П'ятниця, 24 червня

### **ДЛЯ ПОДАЛЬШОГО ДОСЛІДЖЕННЯ:**

Прочитайте з книги Е. Уайт «Патріархи і пророки» розділ

«Йосип і його брати» (С. 233–240).

«Життя Йосипа співзвучне життю Христа. Саме заздрість спонукала братів Йосипа продати його в рабство; вони сподівалися, що перешкодять йому стати величнішим за них. І коли Йосип був узятий до Єгипту, вони тішили себе, що його сні вже не тривожитимуть їх, оскільки вони зробили все, аби нічого не збулося. Проте Бог розпорядився, щоб своїми діями вони сприяли виконанню саме того задуму, якому так хотіли завадити. Так само і юдейські священники й старійшини заздрили Христові, побоюючись, що Він приверне до Себе увагу всього народу, яка належала їм. Вони віддали Його на смерть, щоб Христос не став царем, але саме цим сприяли здійсненню того, проти чого боролися.

Потрапивши до рабства в Єгипті, Йосип урятував родину свого батька; однак це не применшувало вини його братів. Хоч, розп'явши Христа, вороги зробили Його Викупителем людства, Спасителем грішників, Володарем усього світу; хоч Бог у Своему провидінні використав ці події для Своєї слави й добра людства, злочин Його убивць не став від цього менш жахливим та огидним.

Як Йосипа власні брати продали язичникам, так і Христос був проданий Своїм найзапеклішим ворогам одним зі Своїх учнів. Як Йосип був незаконно

звинувачений та ув'язнений через свою непорочність, так і Христос був зневажений і відкинутий, бо Його праведне, саможертвоне життя стало докором для грішника; хоч на Ньому не було жодної вини, Він був засуджений на підставі фальшивого свідчення. Терпіння й покірливість, з якими Йосип зносив несправедливість та утиски, його готовність прощати, благородство, виявлене до своїх жорстоких братів, уособлюють покірність Спасителя, Котрий без нарікань зносив злобу і знущання нечестивих, а також Його прощення не тільки Своїх убивць, а й усіх, хто приходить до Нього, визнаючи власні гріхи й шукаючи прощення» (Е. Уайт. Патріархи і пророки. С. 239, 240).

### **Запитання для роздумів:**

1. Після смерті Якова брати Йосипа боялися, що тепер він помститься. Що це говорить про провину, яку вони ще відчували? Як реакція Йосипа свідчить про прощення для винних?
2. Які ще паралелі між життям Йосипа і життям Ісуса ви простежуєте?
3. Ретельно проаналізуйте: хоч Бог дуже добре знає майбутнє, ми, як і раніше, вільні у своєму виборі. Як нам поєднати ці дві ідеї?

## **Місіонерська історія**

### **ДЕСЯТЬ РОКІВ МОЛИТВИ**

*Ендрю Мак-Чесні*

Уїнстон Кроуфорд, волонтер із США, котрий викладає англійську мову в московському університеті, запросив одного студента на богослужіння до Церкви адвентистів сьомого дня. Студента Сашка богослужіння не вразило. Уїнстон засмутився. «Я більше не

запрошуватиму його», – сказав він собі.

Проте почав молитися за Сашка, щоб Господь торкнувся його серця.

Минали місяці, Уїнстон і Сашко потоваришували. Якось Уїнстон навіть поїхав разом із Сашком на канікули до нього додому до Карелії та продовжував молитися за нього.

Закінчивши рік волонтерської служби, Уїнстон повернувся до Сполучених Штатів. Він продовжував підтримувати зв'язок із Сашком. Коли за кілька років Сашко відвідав Сполучені Штати, вони разом провели час у Чикаго.

Уїнстон продовжував молитися. Минуло понад десять років.

Якось Сашко надіслав йому повідомлення через *WhatsApp*.

«Я хочу вивчати Біблію. – написав він. – Чи допоможеш мені в цьому?» Уїнстон надзвичайно зрадів. «Звісно!» – відповів він. Молоді люди домовилися зустрічатися раз на тиждень онлайн.

На першій зустрічі Саша був зачарований, коли вони прочитали Бут. 1. Особливо здивувало його те, що Бог визначив для людини вегетаріанську дієту. Сашко був вегетаріанцем і вважав, що дотримання рослинної дієти – це просто рекомендація лікарів.

– Я й не знав, що про це сказано у Біблії! – дивувався він. Наприкінці зустрічі він із захопленням сказав: «Я читав Пушкіна, Достоєвського та інших класиків, але читання Біблії приносить мені особливе задоволення!»

Уїнстон дякував Богові, адже він розумів, що Святий Дух торкається серця Сашка. Після трьох тижнів вивчення Біблії Сашко запитав, чи можуть вони зустрічатися двічі на тиждень. Уїнстон погодився і продовжував молитися. «Мене надихає те, що через десять років він сам запропонував вивчати Біблію разом. Це повністю Божа



заслуга», — говорить Уїнстон. Ця історія ілюструє місіонерську мету № 5 Стратегічного плану Адвентистської Церкви на період 2020 – 2025 роки під назвою «Ідемо разом». Мета звучить так: «Навчати віруючих та їхні сім'ї жити так, щоб вони були сповнені Святим Духом».